

UNIVERZITA KARLOVA

Přírodovědecká fakulta

Studijní program: Demografie

Studijní obor: Demografie

Bc. Pavla Kořenská

**RODINNÁ POLITIKA SE ZAMĚŘENÍM NA PÉČI O PŘEDŠKOLNÍ
DĚTI V ČESKU, FRANCII A ŠVÉDSKU**

**FAMILY POLICY FOCUSSED ON PRE-SCHOOL CHILDREN CARE
IN CZECHIA, FRANCE AND SWEDEN**

Diplomová práce

Vedoucí závěrečné práce: doc. RNDr. Jiřina Kocourková, Ph.D.

Praha 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 18. 04. 2021

.....

Pavla Kořenská

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. RNDr. Jiřině Kocourkové, Ph.D., za vedení práce, ochotu a cenné rady. Dále bych chtěla poděkovat PhDr. Mgr. Anně Šťastné, Ph.D., za pomoc a rady při tvorbě analytické části práce. V poslední řadě bych chtěla poděkovat své rodině a přáteli, kteří mě po celou dobu studia podporovali.

Rodinná politika se zaměřením na péči o předškolní děti v Česku, Francii a Švédsku

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá rodinnými politikami ve vybraných evropských zemích, a to konkrétně v Česku, ve Francii a Švédsku. V práci bude zmapován vývoj rodinných politik v jednotlivých státech, rozdíly v dílčích opatřeních, rodinných dávkách a preprimárních zařízeních v péči o děti. Hlavním cílem práce bude zjistit, jak moc si jsou vybrané země podobné, nebo naopak v rámci rodinných politik rozdílné, zda zapojují do péče o děti otce, jaké jsou rozdíly ve vývoji plodnosti a zda plodnost v jednotlivých zemích ovlivnila vznik některých opatření. Mimo jiné se práce také zabývá skloubením pracovního a rodinného života. V analytické části práce jsou porovnávány a analyzovány hodnotové postoje a názory respondentů na základě odpovědí z jednotlivých zkoumaných zemí. Otázky do této části byly vybrány z dotazníkového šetření Generations and Gender Survey.

Klíčová slova: rodinná politika, plodnost, opatření, Česko, Francie, Švédsko

Family policy focussed on pre-school children care in Czechia, France and Sweden

Abstract

This bachelor thesis deals with family policies in selected European countries, more specifically in Czechia, France and Sweden. In the thesis, there is a mapping of family policies development in individual countries, as well as differences in partial precautions, family allowances and pre-primary equipment in childcare. The objective of the thesis will be to find out how much the selected countries are similar or on the contrary, different within family policies, whether they involve father in childcare, what the differences in fertility development are and whether fertility in individual countries has influenced emergence of some precautions. Among other things, the thesis also talks about harmonization of work and family life. In the analytical part of the work, there are value attitudes and respondents' opinions compared and analyzed, based on the answers of individual examined countries. Questions for this part were chosen based on the Generations and Gender Survey.

Keywords: family policy, fertility, precautions, Czechia, France, Sweden

OBSAH

Seznam tabulek	7
Seznam obrázků	9
1 Úvod.....	10
1.1 Cíle a struktura práce	11
2 Rodinná politika	12
2.1 Definice rodinné politiky	12
2.2 Typologie rodinné politiky.....	13
2.3 Rodinná politika v Česku.....	14
2.4 Rodinná politika ve Francii.....	16
2.5 Rodinná politika ve Švédsku.....	18
3 Metodologie.....	20
3.1 Zdroje dat	20
3.2 Generations and Gender Survey (GGS).....	21
3.3 Statistické ukazatele	21
4 Harmonizace pracovního a rodinného života	26
4.1 Formální zařízení péče o děti	29
4.1.1. Formy předškolní nerodinné péče o děti v Česku	31
4.1.2. Formy předškolní nerodinné péče o děti ve Francii	32
4.1.3. Formy předškolní nerodinné péče o děti ve Švédsku.....	33
4.2 Podpora rodin ze strany státu	34
4.2.1 Podpora rodin v Česku	34
4.2.2 Podpora rodin ve Francii	36
4.3.3 Podpora rodin ve Švédsku.....	37
5 Vývoj úhrnné plodnosti.....	39
6 Analýza postojů respondentů	43
6.1 Hodnotové preference, postoje a názory populace v Česku, Francii a Švédsku	43
6.2 Analýza postojů pomocí chí-kvadrát testu.....	53
6.3 Analýza metodou binární logistické regrese	87
7 Závěr.....	93
Seznam použité literatury.....	95

Seznam tabulek

Tab. 1 – Průměrný počet příjemců čerpající rodičovský příspěvek, Česko (v tis.).....	16
Tab. 2 – Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání (ISCED).....	23
Tab. 3 – Třídící proměnné a jejich procentuální zastoupení dle podkategorií. Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	24
Tab. 4 – Délka rodičovské dovolené dle pořadí narozených dětí	38
Tab. 5 – Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	43
Tab. 6 – Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	45
Tab. 7 – Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	47
Tab. 8 – Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	49
Tab. 9 – Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě. Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	51
Tab. 10 – Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? ČR, 2005 (v %) ...	53
Tab. 11 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	54
Tab. 12 – Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Francie 2005 (v %)	55
Tab. 13 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	56
Tab. 14 – Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Švédsko, 2012 (v %)	57
Tab. 15 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	58
Tab. 16 – Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze? Česko, 2005 (v %)	60
Tab. 17 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	61
Tab. 18 – Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze? Francie, 2005 (v %)	62
Tab. 19 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	63
Tab. 20 – Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze? Švédsko, 2012 (v %)	64
Tab. 21 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	65

Tab. 22 – Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá? Česko, 2005 (v %)	67
Tab. 23 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	68
Tab. 24 – Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá? Francie, 2005 (v %)	69
Tab. 25 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	70
Tab. 26 – Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá? Švédsko, 2012 (v %).....	71
Tab. 27 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	72
Tab. 28 – Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání? Česko, 2005 (v %) %).....	74
Tab. 29 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	75
Tab. 30 – Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání? Francie, 2005 (v %)	76
Tab. 31 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	77
Tab. 32 – Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání? Švédsko, 2012 (v %)	78
Tab. 33 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	79
Tab. 34 – Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě. Česko, 2005 (v %)	81
Tab. 35 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	82
Tab. 36 – Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě. Francie, 2005 (v %)	83
Tab. 37 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	84
Tab. 38 – Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě. Švédsko, 2012 (v %)	85
Tab. 39 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných	86
Tab. 40 – Poměry šancí a intervaly spolehlivosti pro odpověď: „rodiny“ na otázku: Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Česko, Francie, 2005, Švédsko, 2012	88
Tab. 41 – Poměry šancí a intervaly spolehlivosti pro souhlasnou odpověď na výrok, zda starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze. Česko, Francie, 2005, Švédsko, 2012.....	89
Tab. 42 – Poměry šancí a intervaly spolehlivosti pro souhlasnou odpověď na výrok, zda předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá. Česko, Francie, 2005, Švédsko, 2012	90
Tab. 43 – Poměry šancí a intervaly spolehlivosti pro souhlasnou odpověď na výrok, zda děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání. Česko, Francie, 2005, Švédsko, 2012	91
Tab. 44 – Poměry šancí a intervaly spolehlivosti pro souhlasnou odpověď na otázku, zda respondenti využívají některou ze služeb při péči o dítě, Česko, Francie, 2005, Švédsko, 2012	92

Seznam obrázků

Obr. 1 – Míra zaměstnanosti žen (15–64 let) na částečný úvazek s dítětem ve věku 0–14 let, 2005–2019 (v %)	27
Obr. 2 – Zaměstnanost obou rodičů s dětmi ve věku 0–2 roky, 2014 (v %).....	28
Obr. 3 – Zaměstnanost obou rodičů s dětmi ve věku 3–5 let, 2014 (v %)	28
Obr. 4 – Vývoj podílu dětí navštěvujících formální zařízení pro děti, 0–3 roky, 2005–2018 (v %)	30
Obr. 5 – Vývoj podílu dětí navštěvujících formální zařízení pro děti od 3 let do počátku povinné školní docházky, 2005–2018 (v %)	31
Obr. 6 – Počet vyplacených dávek otcovské poporodní péče	36
Obr. 7 – Vývoj úhrnné plodnosti ve vybraných státech v letech 1990–2018	39
Obr. 8 – Průměrný věk ženy při narození 1. dítěte 1990–2018	40
Obr. 9 – Úhrnná plodnost podle pořadí narozeného dítěte v roce 2005.....	41
Obr. 10 – Úhrnná plodnost podle pořadí narozeného dítěte v roce 2018.....	42
Obr. 11 – Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	44
Obr. 12 – Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	46
Obr. 13 – Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	48
Obr. 14 – Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	50
Obr. 15 – Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě. Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012	51

Kapitola 1

Úvod

V posledních letech přebírají rodinné funkce instituce a rodiny začínají být více závislé na státu. Téma rodinné politiky patří v Evropě mezi často diskutované a aktuální. Hlavním důvodem častých diskusí jsou panující obavy z demografického stárnutí v jednotlivých státech, které je typické pro vyspělé evropské země, kde se prodlužuje naděje přežití při narození a klesá počet narozených dětí. Rodinná politika se snaží v jednotlivých zemích zabránit tomuto demografickému jevu a jeho negativním dopadům na stát tím, že různými prostředky, především finančními, podněcuje mladé páry k založení rodiny. Primárně se tedy snaží sladit práci s rodinným životem, a zapojit tak i muže do péče o děti.

Česko, Francie a Švédsko jsou země, které již prošly druhým demografickým přechodem. Tento přechod je charakteristický především vysokou rozvodovostí, již zmiňovanou prodlužující se nadějí dožití, tedy poklesem úmrtnosti při porodu, vznikem rozvolněných forem partnerství, kdy je kladen důraz na individualismus. Z toho vyplývá též nižší počet sňatků a snížení plodnosti. Francie a Švédsko patří v Evropě mezi země s vyšší mírou úhrnné plodnosti, a to díky vhodným nástrojům rodinné politiky, která svými opatřeními podporuje plození dětí.

Rodinná politika zaměřená pronatalitně zajišťuje určitou finanční kompenzaci rodině, která je spojena s narozením potomka, protože se v tomto období zvyšují náklady na provoz a zabezpečení domácnosti. Rodinná politika, přesněji její nástroje, mají poté za úkol snížit negativní dopady absence příjmu jednoho člena domácnosti na rodinu po dobu několika měsíců či dokonce let.

Švédsko je typické svým sociálně-demokratickým neboli skandinávským modelem, který není již patriarchálním, ale je zaměřený na genderovou rovnost, na rovné dělení funkcí v domácnosti a v péči o děti, a v neposlední řadě je zaměřen rovněž na kariérní seberealizaci ženy. Tento model se stal inspirací pro mnohé mezinárodní politiky.

Francie patří do tzv. konzervativně-korporativistického modelu neboli Bismarckovského modelu, kde stále převažuje tradiční dělení rolí v domácnosti a nástroje politiky se spíše soustředí na jednotlivce, především na zájmy dítěte. Je jednou ze zemí, která má velmi mnoho institucionálních zařízení pro péči o předškolní děti. Česká republika spadá s ostatními zeměmi Visegrádské čtyřky do postsocialistického modelu, jenž byl dříve jako socialistický velmi štedrý a zaměřený pronatalitně, avšak opatření stála státy mnoho finančních prostředků. Právě proto

se země nyní více soustředí na rodinnou politiku, délku rodičovské dovolené, na její čerpání a finanční dávky.

1.1 Cíle a struktura práce

Primárním cílem této práce je porovnat odlišnosti v dílčích opatřeních rodinných politik vybraných evropských zemí se zaměřením na péči o předškolní děti. Dalším cílem je porovnat vliv opatření na zaměstnanost matek a využívání služeb péče o děti, tedy zaměřit se na skloubení pracovního a rodinného života. V poslední řadě je cílem analýza názorů a hodnotových postojů respondentů z dotazníkového šetření GGS z roku 2005 (a 2012) za Česko, Francii a Švédsko.

Předkládaná diplomová práce má následující strukturu. V první kapitole práce se nachází Úvod se stručným nastíněním problematiky rodinné politiky. Dále následuje kapitola zaměřená na rodinnou politiku, kde je její samotná definice, typologie a je zde nastíněn historický vývoj rodinné politiky ve sledovaných zemích. Třetí kapitola se věnuje zdrojům dat a metodice, která je v práci využita. Čtvrtá kapitola je věnována harmonizaci pracovního a rodinného života. Zaměřuje se na zaměstnanost žen a mužů, formy nerodinné předškolní péče o děti a podporu rodin ze strany státu. V páté kapitole je popsán vývoj úhrnné plodnosti a průměrný věk matky při narození prvního dítěte ve sledovaných zemích. Následuje hlavní analytická část práce v kapitole šest, která je zaměřena na analýzu postojů obyvatel dle vybraných otázek z první vlny šetření Generations and Gender Survey z roku 2005 pro Česko a Francii a z roku 2012 pro Švédsko, a to pomocí chí-kvadrát testu a binární logistické regrese. Závěrečná sedmá kapitola obsahuje shrnutí nejdůležitějších výsledků a poznatků práce.

Kapitola 2

Rodinná politika

2.1 Definice rodinné politiky

Termín rodinná politika má mnoho definic, neexistuje pouze jedno přesné vysvětlení tohoto pojmu. Můžeme ji tedy chápat například jako „*soubor činností a opatření státu (resp. orgánů veřejné moci), která vědomě směřují k uznání a podpoře výkonu rodinných funkcí ve společnosti včetně finanční i nefinanční kompenzace nákladů na ně vynaložených*“ (Beránková, 2004), případně lze použít definici českého ekonoma Krebse, který ji chápe takto: „*vědomé a cílené působení veřejných institucí na právní, ekonomický a sociální stav rodin, na její členy a na její prostředí staví tak rodinu pod zvláštní ochranu státu, jejíž nedílnou součástí by mělo na druhé straně být i garantování práv na svobodu a sebeurčení členů rodin, která by vylučovalo přímé zásahy státu mířící k ovlivňování rodinného chování*“ (Paloncyová et al., 2013). Rodinná politika se prolíná také s politikou populační a sociální. Jejich nástroje jsou velmi podobné, avšak cíl mají odlišný. Sociální politika a její opatření se vztahují převážně k určitým rodinám a jejich členům v sociální nouzi (Beránková, 2004). Populační politika má funkci reprodukční, částečně také ovlivňuje chování obyvatelstva pomocí populačního klimatu. Populační klima pak lze chápat jako „*část společenského vědomí bezprostředně ovlivňující realizaci rodičovského plánu*“ (Beránková, 2004). Poprvé se projevilo v době, kdy si mladí lidé začali uvědomovat, že mohou svým názorem a chováním ovlivnit počet dětí ve své rodině.

Rodinná politika je založena na intervenci státu, tedy veřejné moci, do soukromé sféry, tzn. rodinného života. Zaměřuje se především na vytvoření vhodných podmínek pro rodiny, sladování rodičovství a zaměstnání, podporu manželství, nebo také odstraňování genderových nerovností mezi muži a ženami. Genderová rovnost mezi pohlavím, kdy je ženě umožněna seberealizace a je vymaněna z role pečovatelky, je typická pro státy Severní Evropy. Rodinná politika má též za cíl institucionální podporu, jež zajišťuje denní institucionální péči pro děti pracujících rodičů. Každý stát zaměřuje svou rodinnou politiku na něco jiného, podstatné rozdíly jsou vidět mezi bývalými socialistickými státy a západní Evropou.

2.2 Typologie rodinné politiky

V zemích západní Evropy se rodinná politika upřednostňovala již počátkem 70. let namísto obligátní politiky populační, která přetrvávala v již zmiňovaných socialistických zemích. V Evropě vytvořil typologii tří základních sociálních států Esping-Andersen (1990). Pro vytvoření typologie zvolil kritérium, a to míru dekomodifikace. Dekomodifikace jinými slovy znamená, do jaké míry stát snižuje závislost jednice na trhu práce. Esping-Andersen uvedl tři typy sociálního státu a to: liberální, sociálně-demokratický a konzervativní.

Liberální (anglosaský) model je založen na sociální pomoci, flexibilním pracovním trhu, pasivní politice zaměstnanosti, nízkých sociálních dávkách. Stát zasahuje pouze v krizových situacích a finanční podporu poskytuje především matkám samoživitelkám. Jak už název napovídá, režim se vyskytuje ve Spojeném království, ale také Švýcarsku nebo USA.

Sociálně-demokratický neboli skandinávský model, je typický pro země Severní Evropy. Vyznačuje se ohromnou podporou rodiny, především jednotlivých členů rodiny ze strany státu. V tomto režimu je charakteristický rozvinutý systém institucionální péče o předškolní a školní děti, dlouhá rodičovská dovolená, podpora žen na trhu práce a s tím související snaha státu o rovnost pohlaví. Obecně je tento režim velmi velkorysý v rámci dávek, avšak v těchto zemích panují vysoké daně. Ukázkovým příkladem modelu je Švédsko a Norsko.

Konzervativní (bismarckovský) model aplikovaný v Nizozemsku, Francii, Rakousku a Německu. Německo je typickým příkladem konzervativního sociálního státu. Centrem v tomto modelu je rodina. Charakteristická je zde podpora osob, které nejsou zaměstnány ze zdravotních důvodů, odešly do důchodu nebo ztratily zaměstnání, aby si zachovaly svůj společenský statut. Tento systém je velmi stereotypní, podporuje tradiční dělbu rolí v domácnosti, kdy je žena pečovatelka, tedy závislá na příjmu manžela a muž je živitelem rodiny. Ženy mají v zemích, kde je model typický, být zaměstnány maximálně na zkrácený úvazek, což ovlivňuje především mladé páry v rozhodování, kteří tak odkládají raději zakládání rodiny do vyššího věku, a to především díky nízké státní podpoře možnosti skloubení zaměstnání a péče o rodinu. Pouze Francie se díky svým pronatalitním opatřením od těchto konzervativních států liší, a tak je její umístění v tomto modelu diskutabilní (Paloncyová et al., 2013).

V zemích střední a východní Evropy na základě zkoumání rodinných politik lze vymezit čtyři typy rodinných politik (Frejka, Gietel-Basten, 2016). Prvním typem je *komplexní model* rodinné politiky: zde se podařilo vládám vytvořit ideální podmínky pro skloubení péče o děti a domácnost se zaměstnáním. Systém nabízí rodinám institucionální péči o děti, finanční a materiální výhody, a také se snaží o odstranění bariér mezi muži a ženami v pracovně-právní oblasti. K představitelům tohoto modelu se řadí Slovinsko a Estonsko. Dalším typem je *pronatalitní model*, který má jasný cíl, a to zvyšování plodnosti za pomoci finančních prostředků. Nejen, že při narození dítěte obdrží rodiče vysokou jednorázovou finanční odměnu, ale také ostatní dávky spojené s narozením a výchovou dítěte, včetně rodičovského příspěvku, jsou velmi štědré. Mezi reprezentanty tohoto modelu lze řadit Bělorusko, Rusko či Ukrajinu. Třetím typem dle Frejky a Bastena (2016) je *dočasný model muže-živitele*. V tomto modelu se zachovala z dob socialistického režimu dlouho trvající a štědře placená rodičovská dovolená. Na úkor dobře placené a dlouho trvající rodičovské dovolené vymizela státní institucionální péče o děti do věku

tří let. U těhotných žen a matek v tomto modelu dochází na trhu práce k diskriminaci ze strany zaměstnavatele. Ženám není dostatečně umožněno skloubit pracovní a rodinný život v důsledku nedostatku částečných úvazků a nerozvinuté institucionální péče o předškolní děti. Typickým zástupcem tohoto modelu je Česko a také Slovensko. Posledním typem je *konvenční model* rodinné politiky. Skládá se z kombinace služeb a dávek určených rodinám. Mezi dávky patří mateřská dovolená a přídavky na děti. I přes státní podporu v péči o dítě, v konvenčním modelu přetrvává u žen dilema, které často volí mezi početím dítěte a pracovní kariérou. Ke státům, kde je tento typ modelu aplikován se řadí např. Rumunsko, Polsko nebo Srbsko.

2.3 Rodinná politika v Česku

Komplexní podpora rodiny v Československu před rokem 1948 nebyla zamýšlena, a to vzhledem k optimálnímu populačnímu vývoji a přetrvávajícímu tradičnímu modelu rodiny. Avšak rodinná a sociální politika po druhé světové válce měla na co navazovat. První kroky v oblasti rodinné politiky v Československu se datují od roku 1869, kdy byla založena první mateřská škola, která fungovala jako veřejná instituce pečující o předškolní děti. První jesle byly následně zřízeny v roce 1883. V předválečném období byl zaveden v Československu také systém pojištění, které bylo poskytováno různým skupinám zaměstnanců. Součástí toho pojištění bylo též vyplácení mateřské podpory ženám. Na placenou mateřskou dovolenou měly pojištěné ženy nárok od roku 1888, a to po dobu 4 týdnů. Na počátku 20. století následovalo prodloužení mateřské dovolené na 12 týdnů. Již v této době existovaly různé rodinné finanční příspěvky jako například porodné, přídavky na děti pro vícedětné rodiny, výchovné či doplňovací přídavky pro ženaté (Palonciová et al., 2013).

Po roce 1948 v návaznosti na nástup komunistické strany k moci nastaly v zemi mnohé změny, které ovlivnily ekonomickou soběstačnost a nezávislost rodiny. Komunistický režim v Československu propagoval model dvoupříjmové rodiny, a tak byly funkce rodiny (výchovná, socializační aj.) postupně přejímány státem, kde se o výchovu a začlenění dětí do společnosti starala institucionální zařízení denní péče o děti. Při utváření komunistické rodinné politiky bylo vytyčeno několik hlavních cílů: „*Osvobození ženy, znamenající její plné politické, kulturní, sociální a ekonomické zrovnoprávnění. Osvobození manželství, tj. jeho důsledná sekularizace a zdůraznění práva obou partnerů požádat na základě osobního hodnocení o jeho případné ukončení; možnost rozvodu byla do instituce manželství včleněna jako prostředek státem akceptovaného řešení manželského nesouladu. Osvobození domácnosti, tj. cíl zbavit (pracující) ženu starostí o chod domácnosti, ve velké míře o péči a výchovu dětí a umožnit jí plně se realizovat v práci. Institucionalizace péče o děti, tj. rozvoj institucí, které by zajistily jejich tělesný i duševní vývoj od nejmenšího věku; přenos socializačních funkcí z rodiny na školu a jiné instituce. Vymanění rodiny ze sítě příbuzenských (zvl. rodičovských) pout, její uzavření do malého bytu, zbavení řady tradičních „domáckých“ funkcí. Deekonomizace rodiny, tj. zbavení rodiny všech „výrobních“ funkcí v podmínkách omezeného rozvoje rodinných spotřebních funkcí; ty byly kompenzovány projektem rozvoje společenské hmotné spotřeby. Plánované rodičovství a podpora mateřství znamenaly zejména právo ženy rozhodovat o svém přání mít, či nemít dítě, a rozšiřování souboru dávek i úlev ve prospěch rodin s nezletilými dětmi.*“ (Beránková, 2004). Tyto

proklamované cíle reprezentují představu o totalitní rodinné politice, která se ubírala především dvěma směry, a to ekonomickým a populačním. Ekonomický směr měl za cíl zaměstnat ženy a populační směr zvýšit porodnost v zemi.

Totalitní rodinná politika tedy rodinu příliš nepodporovala, ale spíše ji ovládala svými finančními prostředky.

Po listopadu roku 1989 se jako prvotní krok ve státní rodinné politice dá označit tvorba Koncepce rodinné politiky, která obsahovala uznání potřeby vytvořit explicitní rodinnou politiku zabývající se rodinami v širším vymezení namísto té stávající implicitní politiky. Tato koncepce kriticky nahlíží na politicko-ekonomické podmínky života rodin a výzkumy rodin v té době prováděné. Během 90. let rodinná politika poskytovala finanční prostředky především nízkopříjmovým rodinám, kde se nacházely nezaopatřené děti, a to prostřednictvím sociální politiky. Na konci 90. let a na počátku nového tisíciletí se díky zhoršování příjmové situace rodin, kdy rodinné dávky již nestačily na uspokojení potřeb dětí, začala po roce 2000 koncipovat explicitní rodinná politika jako průřezová disciplína. Roli zde hrály demografické procesy v souvislosti s druhým demografickým přechodem, populace stárla, sňatečnost se snižovala, a zatímco rozvodovost velmi rostla, porodnost rapidně poklesla. V roce 2005 byla vytvořena v České republice tzv. Národní koncepce rodinné politiky, která měla za cíl podpořit rodiny po ekonomické a sociální stránce, aby jednotliví členové rodiny byli schopni plnit svou roli v každém období rodinného cyklu. Národní koncepce rodinné politiky měla být pravidelně každý rok doplněna o patřičné změny v reakci na vznikající potřeby rodin, což se nezdařilo, a tak bylo zavedeno několik prorodinných opatření, která spadala do úkolů Ministerstva práce a sociálních věcí a ostatních resortů. V roce 2008 postihla ekonomická krize Českou republiku a krize se dotkla také rodinné politiky, kdy vláda musela zasáhnout úspornými opatřeními. Změnila se institucionální i organizační struktura rodinné politiky. Vznikly tři dokumenty: Soubor prorodinných opatření, tzv. Prorodinný balíček, Národní koncepce podpory rodin s dětmi (součástí Prorodinného balíčku) a metodika Rodinná politika na úrovni krajů a obcí. V této době se ovšem zvýšila porodnost, protože se do plodného věku dostaly silné ročníky ze 70. let, tzv. Husákovy děti. Systém denní péče o děti předškolního věku během ekonomické krize nestačil reagovat na tuto změnu, a v zemi tak došlo k nedostatečné kapacitě předškolních zařízení. V roce 2017 byla vydána Koncepce rodinné politiky a Zpráva o rodině. Opět po delší odmlce byla viděna snaha ze strany státu více podpořit rodiny s dětmi. Koncepci rodinné politiky vypracovala Odborná komise, která vznikla v roce 2015 a sestávala se z odborníků, kteří zde získali prostor pro diskusi o životních podmínkách rodin a jejich podporu v rámci rodinné politiky. Koncepce se zaměřila primárně na plnění ekonomických funkcí rodiny, následně reprodukční, méně pak na funkci výchovnou a ochrannou. Jsou zde navržena krátkodobá i dlouhodobá opatření na podporu rodin ze strany státu, především se soustředí na ranou fázi rodinného cyklu. Do rané fáze lze zařadit opatření: novomanželské půjčky, startovací byty, předškolní zařízení apod. Podpora flexibilních forem práce, přídavky na děti, zapojení mužů do péče či podpora institutu manželství spadá do všech fází rodinného cyklu a i na tato témata se Koncepce zaměřila (Kuchařová et al., 2019). Lze konstatovat, že pomalými krůčky se daří státu podporu rodin zlepšit, avšak stále má Česko určité rezervy oproti jiným evropským státům.

Tab. 1 – Průměrný počet příjemců čerpající rodičovský příspěvek, Česko (v tis.)

Rok	Ženy	Muži	Celkem
2001	263,6	2,1	265,7
2002	254,7	2,3	257,0
2003	259,1	2,4	261,5
2004	276,3	3,4	279,6
2005	289,4	4,1	293,6
2006	304	4,2	308,2
2007	337,7	4,9	342,6
2008	353,6	6,3	359,9
2009	356,5	6	362,5
2010	331,5	5,4	336,9
2011	317,5	5,8	323,3
2012	301,4	5,3	306,7
2013	287,6	5,2	292,8
2014	273,5	5,1	278,6
2015	272,3	5,2	277,4
2016	269,3	5,2	274,5
2017	273,8	5,1	279,0
2018	276,6	5,1	281,7

Zdroj: MPSV, 2020

2.4 Rodinná politika ve Francii

Francouzská rodinná politika má počátky již v 19. století, kdy se objevily první podněty na podporu zaměstnanců s dětmi. Francouzský poslanec Lamire v roce 1908 řekl: „*Rodinná dávka je odměnou za protislužbu. Rodina je sociální služba.*“ Charakter rodinné politiky ve Francii v 19. století utvářely dva ideologické směry, a to familialismus a natalismus. Familialismus si zakládá na katolických tradicích, které kladou důraz na roli rodiny, jejímž cílem je udržovat a přenášet morální hodnoty. Natalismus má v popředí svých zájmů plodnost, snaží se podporovat brzkou porodnost u bezdětných párů. Mezi první důležité zákony v oblasti rodinné politiky patří zákon z roku 1932, na základě, kterého se museli všichni zaměstnavatelé v průmyslovém a obchodním odvětví přihlásit u pokladen rodinných dávek. Tyto pokladny měly vyplácet rodinám s dětmi finanční podporu ke mzdě. V roce 1938 vláda nařídila zavést tyto rodinné přídatky plošně pro všechny zaměstnance ve všech odvětvích. O rok později bylo vydáno ustanovení, pod názvem Code de la famille. Jednalo se o opatření vycházející ze zákoníku, které se neslo v natalistické ideologii (Paloncyová et al., 2013).

Po druhé světové válce byl na rodinu kladen velký důraz. Středem zájmu se stala podpora rodin s dětmi a také porodnost. Rodinná politika se dělila na dvě linie. První byla horizontální, která měla zajistit rodinám s dětmi stejnou životní úroveň, jakou měly rodiny bezdětných, tedy vyrovnat finančními prostředky náklady na péči o dítě. Druhá linie, vertikální, se snažila zajistit minimální životní úroveň pro všechny děti a rodiny. Finanční podpora dvoudětných či vícedětných rodin byla založena na principu poskytování dávek bez ohledu na příjem rodiny.

Tímto způsobem byla podporována i rodina, kde zůstala matka v domácnosti a měla pouze jedno dítě. V roce 1945 byly ve Francii založeny úřady na ochranu dětí a mateřství, které měly za úkol dohlížet na péči a výchovu dětí, pokud byla rodina ve složité životní situaci, a úřady rovněž zřizovaly první zařízení pro děti. Prvotním cílem těchto úřadů však bylo snížení kojenecké úmrtnosti. Kompetence pro správu rodinných dávek měly pokladny rodinných dávek CAF. Ty vznikly namísto bývalých tzv. kompenzačních pokladen a Národní unie rodinných asociací UNAF. Dalším významným krokem v rodinné politice bylo zavedení porodního, mateřské, zdanění rodin na základě počtu osob v rodině či deregulace nájemného.

Následovalo období 60. a 70. let, které přineslo řadu reforem a nových pohledů na rodinu. Ženy se začaly více participovat na pracovním trhu, plození dětí přestalo být vnímáno jako hlavní poslání páru a do popředí se také dostaly rodiny, ve kterých páry neuzavřely manželství. V roce 1964 byla přijata novela zákona o poručnictví, o rok později následoval kodex o majetkových vztazích mezi manželi, který také obsahoval zrušení nutnosti souhlasu manžela, pokud chtěla žena být zaměstnaná a pobírat mzdu. Tento kodex znamenal změnu postoje k roli žen. Z toho vyplývá i progresivní rozvoj ekonomické aktivity žen a nerodičovské péče o děti v 70. letech. Důležitá změna, která se také týkala postavení žen, nastala v roce 1970, kdy byla nahrazena výhradní autorita otce v rodině autoritou rodičovskou. Rodinné dávky nebyly od roku 1958 valorizovány, a tak ve Francii nastalo období poklesu plodnosti a zvýšil se podíl bezdětných. Politika rodinných dávek se zaměřila na nejvíce potřebné. V rámci růstu výdajů nemocenského a důchodového pojištění, se zavedl např. sirotčí důchod, finanční pomoc handicapovaným apod. Rodinná politika začíná postupně ustupovat politice sociální a jednotlivé dávky se snaží reagovat na aktuální sociální problémy. V roce 1980 byla mateřská dovolená prodloužena na 16 týdnů u prvních a druhých dětí a na 26 týdnů u třech dětí. Před touto změnou byla mateřská dovolená pouhých 8 týdnů od roku 1909, a to neplacená a nepovinná.

80. a 90. léta se snažila o sladění zaměstnání a péče o děti. V roce 1985 byla zavedena dávka nahrazující dávky v těhotenství a po porodu a rodinný doplněk pro děti do 3 let věku. Dále byl v tomto roce zaveden rodičovský příspěvek pro dítě mladší 3 let třetího pořadí. Došlo také k rozvoji alternativních forem nerodičovské péče o děti. Od roku 1994 byl rodičovský příspěvek vyplácen i rodiči se dvěma dětmi, pokud mladšímu dítěti byly méně než 3 roky. Tento příspěvek mohl být kombinován i částečným úvazkem.

V roce 2002 mohou ve Francii otcové nastoupit na otcovskou poporodní péči, celkem na 11 dní. Jednou z největších změn, která se ve Francii udála, bylo zavedení dávky „k přijetí malého dítěte“, tzv. „PAJE“. Dávka se již neohlížela na počet dětí v rodině. Tato univerzální dávka se skládala z dalších dílčích dávek a to z: porodního, základní dávky a dávky pomáhající rodině s malým dítětem s financováním hlídání dětí. Také došlo k reformaci rodičovského příspěvku, který kladl podmínku péče o alespoň jedno dítě mladší tří let a práci maximálně na částečný úvazek. Příspěvek mohou pobírat oba rodiče, a to v případě, že oba pracují na částečný úvazek. Při narození prvního dítěte byl vyplácen po dobu 6 měsíců od narození, u dětí dalšího pořadí až do 3 let věku. Možná je i kombinace s příspěvkem na hlídání dětí (Palonciová et al., 2013).

2.5 Rodinná politika ve Švédsku

Švédská rodinná politika patří z hlediska demografického k jedné z nejzajímavějších, a to především díky svému systému veřejných sociálních služeb. V demografických výzkumech bývá velmi často prováděna komparace mezi Švédskem a jinými vybranými evropskými zeměmi, které by se měly inspirovat jeho rodinnou politikou. Primárně je zaměřena na rovnost pohlaví, individualitu a potřeby dítěte.

V 19. století se Švédsko řadilo k nejchudším evropským státům. Vyznačovalo se vysokou mírou kojenecké úmrtnosti, migrací do Severní Ameriky a poklesem míry plodnosti. Na základě těchto záporných demografických procesů byly přijaty různé reformy a zákony, které měly ve Švédsku zlepšit životní úroveň rodin. Příkladem je zákon z roku 1901, jenž měl matkám, které odevzdávaly určitou výši finančních prostředků do státní pojišťovny, poskytnout pracovní volno v prvních čtyřech týdnech bezprostředně po porodu, což mělo také pozitivně ovlivnit kojeneckou úmrtnost. Toto opatření bylo prvním krokem ke vzniku sociálního státu, který měl zavedenou neplacenou mateřskou dovolenou (Gupta aj., 2006). Další zákon z tohoto období, který se však minul účinkem, a tak byl později zrušen, se týkal zákazu prodeje antikoncepce na podporu zvýšení plodnosti žen.

Do 30. let 20. století se rodinná politika v zemi příliš nelišila od ostatních evropských států. Stát učinil větší kroky, které vedly k postupnému formování švédské rodinné politiky ve chvíli, kdy Švédsko muselo řešit dopad hospodářské krize na svou ekonomiku. Hospodářská krize rapidně navýšila nezaměstnanost, čímž zásadně ovlivnila životní úroveň obyvatel. V důsledku této krize došlo na počátku 30. let v zemi k prudkému poklesu plodnosti, který vyvolal velkou vlnu obav ve vládě. Na tato fakta upozornili vědci Alva a Gunnar Myrdalovi (Haas, 1996). Vláda ustanovila komise, aby se zjistilo, jaké důvody vedly k poklesu plodnosti. Komise zjistily, že hlavní příčinou je možnost zaměstnavatele propouštět těhotné či vdané ženy, které byly z důsledku toho nuceny odkládat zakládání rodin do vyššího věku. Bylo tedy nutné vytvořit legislativní opatření, která by začala podporovat zakládání rodin. Zavedly se státní půjčky na stavbu domů, finanční podpora chudých rodin, a od roku 1938 měly nárok na neplacené volno po porodu již všechny matky, a to po dobu 3 měsíců a zaměstnavatel je nemohl propustit. Další podstatné změny se v rámci rodinné politiky ve Švédsku udály ve 40. letech 20. století. Švédsko se neúčastnilo ani jedné ze světových válek a jeho území zůstalo neutrální, což vedlo k blahobytu státu. Prvním krokem, který měl finančně podpořit rodiny po válce, bylo zavedení příspěvku na dítě, který byl osvobozen od daně. Tento příspěvek vznikl v roce 1947. Prodloužila se také mateřská dovolená na půl roku, tři měsíce z této délky byly placené. V oblasti bydlení byl zaveden příspěvek, nárok na něj měly rodiny s dětmi, které nedosahovaly stanoveného příjmu. Švédský stát se stal univerzalistickým. Bohužel na univerzalizmus doplácely matky samoživitelky a rodiny s více dětmi. Jeden příjem v rodině již nestačil, a tak ve Švédsku nastoupil nový trend participace žen na pracovním trhu. Ovšem v návaznosti na zapojení žen na pracovním trhu se objevily nedostatky v rodinné politice (Morgan, 2006).

Celá 70. léta byla ve Švédsku zaměřena na rovnoprávnost žen a mužů. Diskutována byla především rovnoprávnost žen a mužů v domácnosti a péči o děti. Milníkem pro zapojení mužů do výchovy dětí se stal rok 1974, kdy byla uzákoněna možnost mužů nastoupit na placenou

rodičovskou dovolenou, a v tomto roce nahradila doposud trvající mateřskou dovolenou. Švédsko se tak stalo první zemí na světě, která zavedla rodičovskou dovolenou pro muže. Muži možnost nastoupit na rodičovskou dovolenou příliš nevyužívali (Duvander, 2013). Sociologické výzkumy ukázaly, že opatření podporující rovné příležitosti v rodičovství fungovaly pouze teoreticky, nikoliv prakticky. Proto byla v roce 1995 zavedena kvóta, která stanovila každému z rodičů, kteří nepečovali o dítě většinu času, jeden měsíc z dovolené, který musí vyčerpat. Tomuto měsíci se začalo říkat „daddy month“, protože ve většině případů tento měsíc využíval otec dítěte a žena pečovala o dítě po zbytek dovolené (Rostgaard, 2014). V roce 2002 byl počet dnů „daddy month“ navýšen na 8 týdnů, a od roku 2016 je jeho délka po celé 3 měsíce.

Kapitola 3

Metodologie

Tato kapitola obsahuje informace o využitých datových zdrojích pro analýzu plodnosti a postojů obyvatel Česka, Francie a Švédska. Dále se tato kapitola zabývá statisticky-demografickými indikátory, které byly v diplomové práci aplikovány.

3.1 Zdroje dat

Pro analýzu plodnosti ve vybraných evropských státech v kapitole čtyři byla primárně využita dostupná veřejná data z databáze Eurostat a z databáze lidské plodnosti (HFD, www.humanfertility.org). Eurostat jinými slovy Statistický úřad Evropské unie, periodicky zpracovává data a prognózy jednotlivých národních statistických úřadů v Evropě. Pro porovnání podílů dětí navštěvující formální zařízení péče dle věku a počtu hodin trávených týdně v těchto zařízeních byla též využita data z Eurostatu. Human Fertility Database (HFD) obsahuje data týkající se transversální a kohortní plodnosti vyspělých zemí. Data pro analýzu míry zaměstnanosti žen byla čerpána z OECD Family Database. OECD Family Database znamená Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, která se zabývá ekonomikou, životním prostředím a sociální politikou.

Pro analytickou část práce, tedy kapitolu šest byla využita data z dotazníkového šetření Generations and Gender Survey (GGS), který je součástí programu Generations and Gender Programme (GGP). Data byla poskytnuta na základě mého požadavku v emailové komunikaci, se souhlasem PhDr. Mgr. Anny Šťastné, Ph.D. Data byla využita k analýze postojů obyvatel k rodině a manželství v Česku, Francii a Švédsku. Šetření z roku 2012 pro Švédsko probíhalo jako jediné prostřednictvím telefonického šetření, pro Francii a ČR probíhalo formou osobního dotazování. Sběr dat ve Francii probíhal od 26. 9. do 3. 12. 2005, v ČR od 4. 2. do 21. 9. 2005, ve Švédsku od dubna 2012 do dubna 2013. Relativní rozložení dotazovaných a jejich celkový počet podle demografických charakteristik (viz podkap. 3.3) ze studie GGS jsou zobrazena v tab. 3.

3.2 Generations and Gender Survey (GGS)

Výběrové šetření Generations and Gender Survey je „multidisciplinárního charakteru, mezinárodně srovnatelné, kontextuální a jeho hlavním těžištěm jsou mezigenerační a partnerské vztahy.“ Toto výběrové šetření spadá pod výzkumný projekt Generation and gender Programme, který je na mezinárodní úrovni, je koordinovaný a pod záštitou Ekonomické komise OSN v Ženevě. Projekt má za cíl získat více znalostí z oblasti demografického a sociálního vývoje a zaměřit se také na faktory, které tyto vývoje ovlivňují. Generation and Gender Survey mělo celkem dvě vlny. První vlna proběhla v České republice a Francii v roce 2005, ve Švédsku až v roce 2012/2013. Panelové šetření bylo nazváno „Muži a ženy v (dané zemi) ...životní dráhy a mezigenerační vztahy“ a zaměřovalo se na otázky každodenního života, tedy na rodinu, její jednotlivé členy, zaměstnání, partnerské vztahy a také život v důchodu v jednotlivých zemích. Pro tuto diplomovou práci byly vybrány výroky z dotazníků z první vlny panelového šetření. Bylo vybráno celkem pět výroků z daných dotazníků, z nichž jsou čtyři zaměřeny na hodnotové postoje a poslední pátý, se týká pomoci s péčí o děti. Šetření ve Švédsku probíhalo jediné jako telefonické a jediné až v roce 2012, kdy již v jiných zemích probíhala druhá vlna šetření, nebo dokonce dávno proběhla. Pro Francii a Českou republiku probíhalo formou osobního dotazování (face to face interview). Sběr dat ve Francii probíhal od 26. 9. do 3. 12. 2005, v ČR od 4. 2. do 21. 9. 2005 a ve Švédsku od dubna 2012 do dubna 2013. Databáze z agregovaných dat čítala za každou zemi rozsáhlý vzorek respondentů, za Českou republiku 10 006, za Francii 10 079 a za Švédsko 9 688. Věkové rozpětí respondentů bylo od 18–79 let, ve Švédsku od 17–79 let. Vyhodnocení sledovaných výroků bylo provedeno pro každou zemi zvlášť (Generations and Gender Survey Czech Republic, ©2020).

3.3 Statistické ukazatele

Úhrnná plodnost (úp) – jedná se o transverzální ukazatel. Dle Pavlíka et al. (1986) je úhrnná plodnost součet měr plodnosti v daném kalendářním roce a měří intenzitu plodnosti ve fiktivní generaci, jejíž řád plodnosti je složen z reálných měr plodnosti několika desítek generací. Výpočet úhrnné plodnosti je následující:

$$\text{úp} = \sum_{x=15}^{49} f_x = \sum_{x=15}^{49} \frac{N_x v}{15 P_x} \text{ženy}$$

kde f_x značí specifické míry plodnosti žen ve věkovém rozpětí 15–49 let. Specifické míry plodnosti vyjadřují poměr počtu živě narozených dětí ženám ve věku x ku střednímu stavu žen opět ve věku x .

Úhrnnou plodnost je možné také specifikovat, např. dle pořadí narozeného dítěte (i), která byla v práci využita:

$$\text{úp}^i = \sum_{x=15}^{49} \sum_{i=1}^{5+} f_x^i$$

kde f_x^i značí specifické míry plodnosti dle pořadí narozeného dítěte.

Dále byl v práci použit ukazatel průměrného věku matky při prvním porodu. Vzorec tohoto ukazatele pro výpočet je následující:

$$\bar{x}^1 = \frac{\sum x_s \times f_x^1}{\sum f_x^1}$$

kde x_s značí střed věkového intervalu.

Pro testování rozdílnosti odpovědí respondentů, podle jejich různých charakteristik, byl použit χ^2 -test (chí-kvadrát test) nezávislosti v kontingenční tabulce. Test porovnává nasbírané četnosti s těmi teoretickými, které můžeme očekávat v případě, že by odpovědi byly nezávislé na různých faktorech. Tehdy má testové kritérium G přibližně χ^2 -rozdělení. Když by jeho hodnota překročila kritickou hodnotu, zamítne se na zvolené hladině významnosti (nejčastěji volené jako $\alpha = 5\%$) nulová hypotéza H_0 o nezávislosti odpovědí. Toto se ověřuje pomocí příslušné P -hodnoty signifikace. V případě, že je menší než 0,05, nulovou hypotézu zamítáme. Poté se považuje závislost odpovědí na sledovaném faktoru za prokázanou (Hindls a kol., 2006). Testování bylo provedeno dle pohlaví, věku, vzdělání, rodinného stavu, ekonomického stavu a počtu dětí v rodině. Pouze u Francie bylo testování dle vzdělání vynecháno, z důvodu chybějících údajů.

Kontingenční tabulky

Kontingenční tabulky zobrazují závislost dvou sledovaných znaků a využívají se velmi často při práci s obsáhlými datovými soubory. Mají za cíl práci s daty zjednodušit. Díky těmto tabulkám se dají data třídit tak, že jsou poté srozumitelnější a jednodušejší z nich dalšími výpočty získáme informace, které nebyly na první pohled z dat zřejmé.

Proměnné, dle kterých byly zkoumány odpovědi respondentů

Pohlaví

Pohlaví je poměrně důležitou charakteristikou, které nám v dotazníkovém šetření ovlivňuje hodnotové postoje a názory.

Věkové kategorie

Věk je další poměrně důležitá charakteristika respondenta. Věkové kategorie jsou členěny do desetiletých intervalů od 15–24, 25–34, 35–44, 45–54, 55–64, a poslední interval je otevřený 65+. V dotazníkovém šetření byli respondenti ve věku od 18 do 79 let v Česku a Francii, ve Švédsku od 17–79 let.

Vzdělání

Důležitou součástí při hodnocení postojů a názorů je také vzdělání. Pro klasifikaci vzdělanostních skupin se nejčastěji používá Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání neboli ISCED. ISCED byla vydána v roce 1976 a poslední revizí prošla v roce 1997. Klasifikace je rozdělena do sedmi kategorií (ČSÚ, 2004).

Tab. 2 – Mezinárodní standardní klasifikace vzdělání (ISCED)

Stupeň	Vzdělání	Odpovídající vzdělání
ISCED 0	preprimární	Základní vzdělání + bez vzdělání
ISCED 1	primární	
ISCED 2	nižší sekundární	
ISCED 3	vyšší sekundární	Středoškolské vzdělání
ISCED 4	nástavbové	
ISCED 5	první stupeň terciárního vzdělání	Vysokoškolské vzdělání
ISCED 6	druhý stupeň terciárního vzdělání	

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

První kategorie ISCED 0 je tzv. preprimární vzdělání, do kterého spadá předškolní výchova v raném dětství, například v mateřských školách, speciálních mateřských školách. Řadí se sem tedy i osoby bez vzdělání.

Do kategorie ISCED 1 se řadí 1. stupeň základních a speciálních škol, pomocné školy a 1. A 2. stupně zvláštních škol. Tato kategorie zahrnuje tedy základní úroveň čtení, psaní a počítání.

Třetí kategorií je ISCED 2, jejíž součástí je 2. stupeň základních a speciálních škol.

ISCED 3 zahrnuje čtyřletá gymnázia, nebo také dvouleté či čtyřleté obory na středních školách.

ISCED 4 podchycuje nástavbové studium, učební obory, rekvalifikační kurzy nebo pomaturitní studium jazykové školy.

ISCED 5 do této skupiny se řadí vyšší odborné školy, pomaturitní studia nebo také magisterské programy.

Poslední kategorií je ISCED 6. Spadají do ní doktorské studijní programy (Ph.D.) a bývalá vědecká příprava s tituly CSc. a DrSc.

Rodinný stav

Jedná se o údaj, který je v demografii velmi využíván. Jsou zde vymezené čtyři kategorie a to: svobodná/ý, vdaná/ženatý, rozvedená/ý a poslední vdova/vdovec.

Počet dětí

Počet dětí v prováděném testu také může ovlivnit odpovědi respondentů. Rozdělení dle počtu dětí je následující: bezdětní, 1, 2, 3, 4, 5 a poslední kategorie je 6 a více dětí.

Ekonomická aktivita

Ekonomická aktivita se velmi často využívá při hodnocení dotazníkových šetření. Je zjišťována v souladu s platnými definicemi a doporučeními Mezinárodní organizace práce (ILO).

Tab. 3 – Třídící proměnné a jejich procentuální zastoupení dle podkategorií. Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Třídící proměnné		Četnosti třídících proměnných v %		
		ČR	FR	ŠV
Pohlaví	muž	47,9	43,4	48,5
	žena	52,1	56,6	51,5
Věkové kategorie	15–24	14,3	10,2	12,5
	25–34	20,0	16,4	14,5
	35–44	16,9	20,1	17,5
	45–54	16,7	18,6	18,2
	55–64	15,9	16,7	17,5
	65+	16,2	18,0	19,7
Vzdělání	ISCED 1	x	x	5,5
	ISCED 2	23,2	x	10,7
	ISCED 3	61,2	x	43,9
	ISCED 4	2,9	x	7,0
	ISCED 5	2,2	x	31,5
	ISCED 6	10,5	x	1,5
Rodinný stav	svobodná/ý	33,6	28,3	37,0
	vdaná/ženatý	49,3	49,7	51,1
	rozvedená/ý	9,7	16,3	9,6
	vdova/vdovec	7,4	5,7	2,3
Počet dětí	bezdětní	33,4	28,3	27,8
	1	19,0	18,1	11,8
	2	33,3	29,6	32,6
	3	9,7	15,3	16,6
	4	3,1	5,1	6,9
	5	0,7	1,7	2,6
	6 a více	0,7	1,8	1,7
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	50,2	52,2	62,9
	pomoc v rodinné firmě	0,1	0,6	x
	nezaměstnaný	6,1	7,0	3,4
	student, odborné vzdělávání	8,8	5,2	8,4
	v důchodu	25,0	24,1	20,3
	mateřská, rodičovská dovolená	4,3	1,2	1,9
	nemocný, indisponován po delší dobu	4,7	2,1	x
	pečující o rodinu nebo domácnost	0,5	5,8	0,4
	jiný	0,3	1,3	2,7
	ve vyučení či na placeném kurzu	x	0,5	x

Poznámka: u Francie chybí proměnná vzdělání, v dotazníkovém šetření nebyla tato kategorie vyplněna.

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

V kapitole šest byla k analýze postojů obyvatel Česka, Francie a Švédska také využita metoda binární logistické regrese. Metoda logistické regrese byla vytvořena v 60. letech 20. století. Pokud je proměnná tzv. binární (tzn., může nabývat pouze dvou hodnot, například souhlas=jedna hodnota či nesouhlas=druhá hodnota) je právě logistická regrese vhodnou metodou pro analýzu

dat. Nezávislé (vysvětlující) proměnné mohou být v binární logistické regresi buď spojité zvané prediktory, nebo kategorické zvané faktory (Meloun, Militký, 2006). Nezávislé proměnné, které jsou níže analyzovány v kapitole šest, jsou kategorické. V této práci byl využit poměr šancí, které stanoví rozdíly mezi jednotlivými kategoriemi nezávislých proměnných. Vzorec pro poměr šancí je následující:

$$\frac{\frac{P(A)}{1 - P(A)}}{\frac{P(B)}{1 - P(B)}},$$

kde značí

$P(A)$ pravděpodobnost výskytu jevu A ,

$P(B)$ pravděpodobnost výskytu jevu B .

Minimální hodnota šance je nula, maximální fixní hodnotu nemají. Výsledné hodnoty poměrů šancí jsou vztahované k referenčním hodnotám, které jsou v řádku označeny číslem jedna. Konečné hodnoty poměrů šancí ovlivněny interakcemi mezi vytvořenými kategorickými nezávislými proměnnými (Řeháková, 2000).

Jako kategorické nezávislé proměnné použité v binární logistické regresi byly zvoleny následující demografické charakteristiky: pohlaví, věková skupina, dosažené vzdělání, rodinný stav, počet dětí a ekonomická aktivita.

Závislé proměnné v binární logistické regresi nabývají dvou hodnot. Jedná se o souhlasné (souhlasím nebo spíše souhlasím, hodnota = 1) či nesouhlasné (rozhodně nesouhlasím nebo nesouhlasím, hodnota = 0) odpovědi na analyzované výroky. Odpověď ani souhlas, ani nesouhlas byla z této analýzy vynechána, vzhledem k tomu, že ji nelze přiřadit k souhlasné ani nesouhlasné odpovědi.

Všechny statistické výpočty a grafy byly zpracovány v softwarech Microsoft Excel a IBM SPSS Statistics.

Kapitola 4

Harmonizace pracovního a rodinného života

Sociální a demografické změny utvářejí určité prostředí, které rodinu oslabuje v několika ohledech plnění základních rodinných funkcí. Rodina se tak stává daleko více závislá na státu. Pracovním životem je myšlena práce, za kterou je jedinec odměňován mzdou a za rodinný život se považuje péče o děti a další členy rodiny, také o domácnost a čas strávený společně volnočasovými aktivitami. Strategie, jak sladit pracovní a rodinný život je ovlivněna především rodinnou a sociální politikou dané země, individuálními preferencemi ohledně péče o děti a zaměstnání, situací na trhu práce a veřejným diskursem (Sirovátka, 2006).

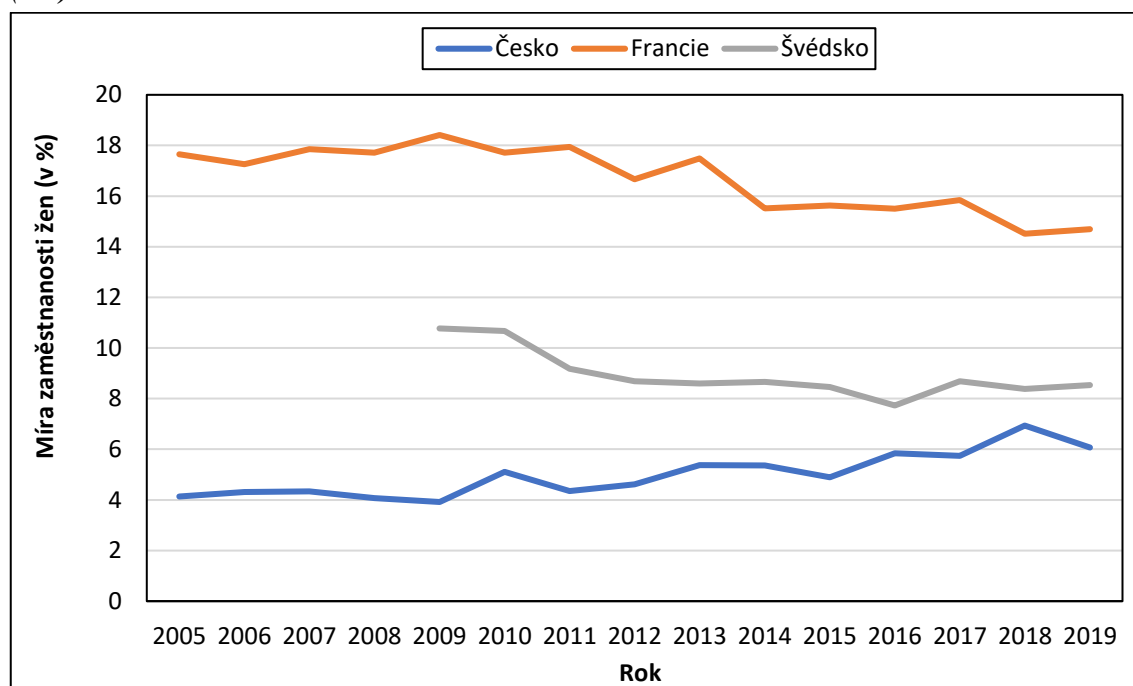
V Evropě lze identifikovat dva trendy veřejných politik, které se vztahují k rodině. Jedná se o familialismus a defamilialismus. Familialismus by se dal dále rozdělit na volitelný a explicitní. Volitelný familialismus podporuje samostatnost rodiny, ale zároveň nevylučuje využívání služeb komerčních a veřejných pro pomoc s péčí o děti a rodinu. Explicitní se snaží o udržení tradičního rozdělení rolí v rodině a je zacílen na rodinnou péči (Leitner, 2003). Defamilialismus se snaží o snížení pečovatelské role rodiny, jeho snahou je tedy snížit závislost jedince na rodině a zdůraznit genderovou rovnost (Sirovátka, 2006).

V Česku se v 90. letech projevil trend tzv. refamilializace, což znamená posílení péče o nejmladší děti v rodině (Sirovátka, Bartáková, 2008). Mezi refamilializační opatření se v té době řadilo zavedení poměrně dlouhé rodičovské dovolené, oproti jiným evropským státům. Se zavedením dlouhotrvající rodičovské dovolené došlo k redukci předškolních zařízení, jeslí a mateřských škol. Dlouhou rodičovskou dovolenou čerpají především matky, a to posiluje tradiční rozdělení rolí v rodině, matka má roli pečovatelky a otec roli živitele rodiny. Od roku 2008, kdy došlo k prvním úpravám v možnostech čerpání rodičovské dovolené je v české rodinné a sociální politice patrný trend defamilializační. Právě defamilialismus umožňuje ženám zvolit si délku rodičovské dovolené a výši čerpání rodičovského příspěvku (Höhne, 2017). Díky těmto opatřením a zlepšující se nabídce služeb denní péče o děti do tří let věku se matky mohou dříve vrátit do zaměstnání, ať už na částečný nebo plný pracovní úvazek.

Pro harmonizaci rodinného a pracovního života je také důležitá možnost volby práce na částečný úvazek viz obr. 1. Rozdíl v míře zaměstnanosti žen na částečný úvazek je v evropských zemích výrazný. Využívání částečných úvazků je jednou z možností, jak zvýšit míru zaměstnanosti žen v domácnosti s dítětem. Ženám s malými dětmi nabízí částečný úvazek

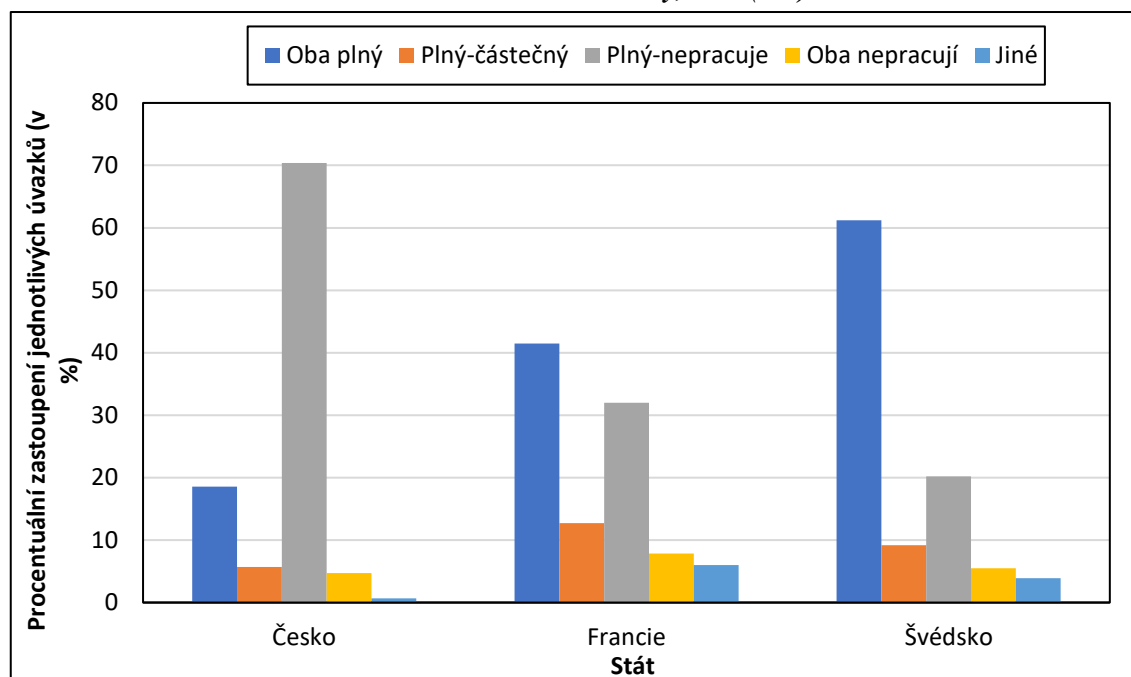
větší časovou flexibilitu, a tak často volí tuto možnost jako dočasné řešení, než dítě začne navštěvovat formální zařízení po celý den. Postkomunistické země, kam řadíme i Česko, využívají částečných úvazků daleko méně, než země západní a severní. Tento fakt je patrný i z grafu výše. Důvodem, proč české ženy příliš nevyužívají práce na částečný úvazek je finanční situace. Při zaměstnání na snížený úvazek pobírá žena daleko nižší plat, proto preferují české ženy práci na plný úvazek. V Česku jsou rozšířené částečné úvazky zejména v oblasti služeb. Na vyšších pracovních pozicích zatím tento druh práce není příliš rozšířen (Formánková et al., 2011). Nejvíce využívají částečných úvazků francouzské ženy, svého maxima dosáhly hodnotou 18,4 % v roce 2009. Švédské ženy příliš nevyužívají tuto možnost zaměstnání, ale více pracují na úvazek plný, jak již bylo zmíněno výše. Maximální hodnota je též z roku 2009 a to 10,7 %. U obou zemí nastal v následujících letech pokles, u Česka naopak nárůst. Za nárůstem může být možnost změny čerpání rodičovského příspěvku z roku 2008 a 2012. V roce 2008 byla uzákoněna možnost čerpání rodičovského příspěvku tzv. „třírychlostně“ a v roce 2012 si rodiče mohli zvolit měsíční výši příspěvku (Šťastná et al., 2019).

Obr. 1 – Míra zaměstnanosti žen (15–64 let) na částečný úvazek s dítětem ve věku 0–14 let, 2005–2019 (v %)

Zdroj: OECD, vlastní zpracování

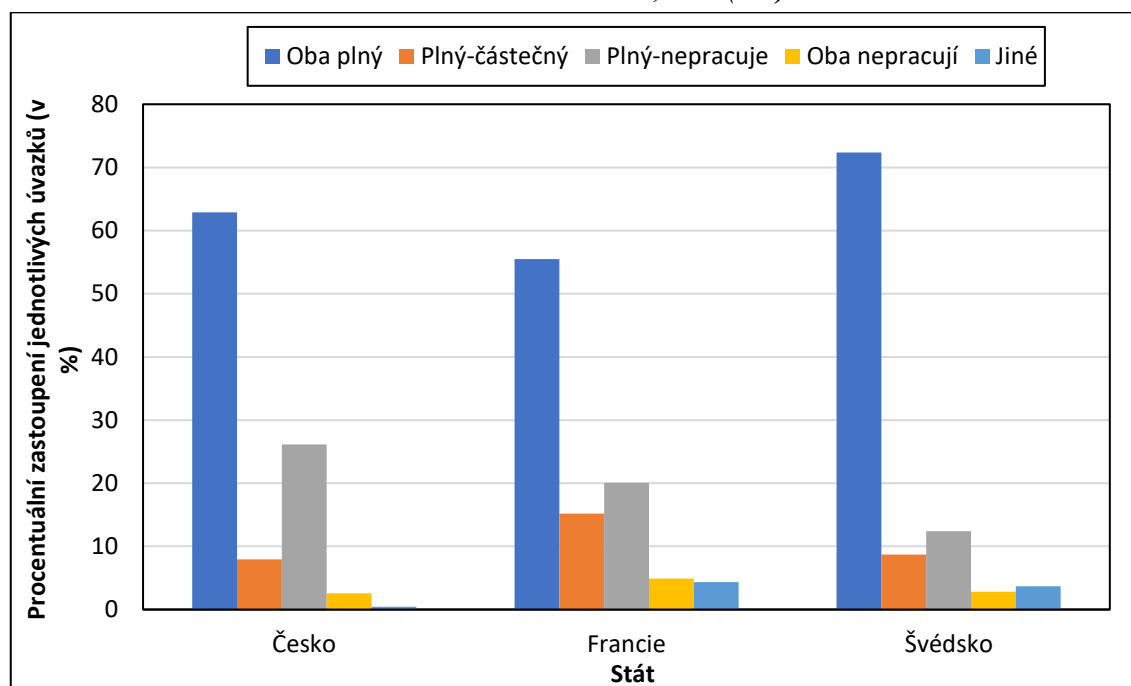
Obr. 2 – Zaměstnanost obou rodičů s dětmi ve věku 0–2 roky, 2014 (v %)

Poznámka: první úvazek je otce-druhý matky.

Zdroj: OECD, vlastní zpracování

Obr. 3 – Zaměstnanost obou rodičů s dětmi ve věku 3–5 let, 2014 (v %)

Poznámka: první úvazek je otce-druhý matky.

Zdroj: OECD, vlastní zpracování

Tyto dva grafy (obr. 2 a obr. 3) zobrazují rozdělení pracovních úvazků mezi muži (otci) a ženami (matkami). Ženy s předškolními dětmi jsou na pracovním trhu často hendikepovány. Právě přítomnost malého dítěte v rodině má za následek genderové rozdíly v zaměstnanosti žen a mužů. V Česku je jednoznačně největší podíl (70 %) otců pracujících na plný úvazek a matek čerpající mateřskou nebo rodičovskou dovolenou u dětí do třech let věku. České ženy po narození

dítěte odcházejí z pracovního trhu za účelem pečovat o dítě. Jakmile dítě dosáhne tří let věku, převládá u obou rodičů práce na plný úvazek. Částečné úvazky u žen nemají v Česku prozatím velké zastoupení. U „školkových“ dětí (3–5 let) pracuje pouhých 8 % žen na částečný úvazek. Stále zde tedy převládá tradiční rozdělení rolí v rodině, kdy muž (otec) je živitelem a žena (matka) pečovatelkou o děti a domácnost. Díky řadě opatření rodinné politiky dominuje ve Francii model s oběma rodiči zaměstnanými na plný úvazek. Francie disponuje velkým množstvím předškolních zařízení i pro děti mladších tří let. Francouzským ženám je tedy umožněno pracovat také na částečný úvazek, a tak skloubit své pečovatelské povinnosti s těmi pracovními. U dětí ve věku 0–2 roky pracuje na částečný úvazek téměř 13 % žen a 15 % žen s dítětem ve věku 3–5 let. Švédsko má naopak oproti českým i francouzským rodinám velmi vysoké zastoupení obou rodičů na trhu práce pracujících na plný úvazek, a to s dětmi ve věku 0–2 roky i 3–5 let. Ve Švédsku je více než 60 % rodičů zaměstnaných na plný úvazek i přes přítomnost dítěte v rodině ve věku 0–2 roky a 72 % u dětí ve věku 3–5 let. To dokazuje, že rodinná politika v této zemi podporuje participaci žen na pracovním trhu i s malými dětmi a snaží se odstraňovat genderové rozdíly mezi pohlavím v zaměstnanosti. Tento fakt je také patrný z grafu, kde je evidováno pouze 20 % případů, kdy muž (otec) pracuje na plný úvazek a žena (matka) čerpá rodičovskou dovolenou při péči o dítě do 2 let věku. U dětí ve věku 3–5 let je to pouhých 12 % případů. Sladění rodinného a profesního života je ve švédských rodinách oproti českým a francouzským rodinám daleko jednodušší. V případě narození dítěte nemusí ženy ve Švédsku řešit negativní dopady rodičovství na svou pracovní kariéru.

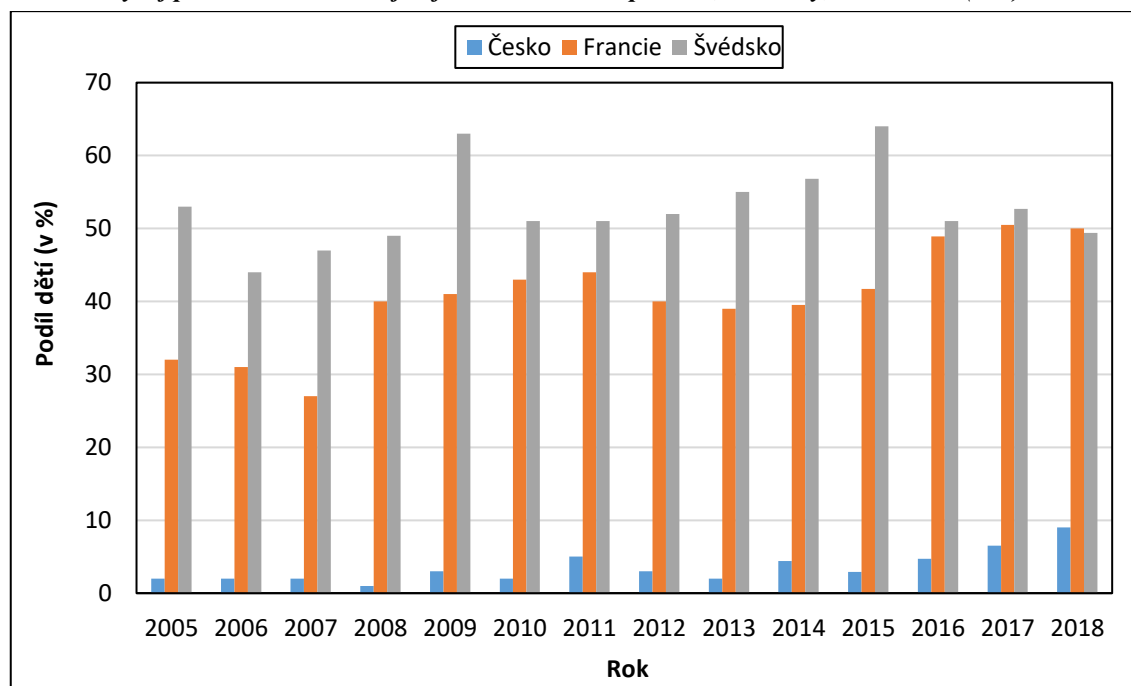
4.1 Formální zařízení péče o děti

Formální péči o děti má veliký význam při sladění rodinného a pracovního života. Nedostatečná nabídka služeb denní péče je dlouhodobě kritizovaná. V roce 2002 byly na zasedání Evropské rady v Barceloně navrženy cíle, které stanovily kapacity formálních předškolních zařízení pro děti. Cíle měly být splněny do roku 2010. Jednalo se především o to, aby byly odstraněny bariéry, které ženám znemožňovaly účast na pracovním trhu. Tyto bariéry mělo odstranit navýšení počtu zařízení péče o děti a tím zvýšit míru zaměstnanosti žen s malými dětmi. Od tří let věku dítěte do věku zahájení povinné školní docházky mělo mít 90 % dětí možnost navštěvovat předškolní zařízení. Nejmenší děti, tedy děti do tří let věku, měly mít možnost navštěvovat zařízení pro nejmenší alespoň v kapacitě 33 %. Dále byly zavedeny dvě kategorie, které určovaly průměrný počet hodin, které dítě strávilo v předškolním zařízení za týden. První kategorie byla určena do 30 hodin týdně a druhá 30 a více hodin týdně. Průměrný počet hodin strávených v předškolním zařízení je počítán jako podíl ze všech dětí v dané věkové kategorii (Komise evropských společenství, 2008).

U dětí do tří let věku se jedná převážně o pečovatelskou funkci v předškolní zařízení a od tří let také o funkci vzdělávací. V Česku dle dat Eurostatu (2020) byl zapsán maximální podíl dětí ve věku 0–3 roky do formálního zařízení pro děti v roce 2018 a to 9 % (obr. 4). Na počátku sledovaného období to byla pouhá 2 %, je zde tedy mírný nárůst, ale oproti zbylým sledovaným zemím je zanedbatelný. Za tak nízkou hodnotou může být možnost čerpání dlouhé rodičovské dovolené v Česku a nižším zastoupením zařízení péče o děti ve věku 0–3 roky, což podporuje

především individuální péči o dítě. Od tří let věku dítěte navštěvuje předškolní zařízení v Česku 80 % dětí (rok 2018, obr. 5). Tato hodnota by mohla v následujících letech mírně narůstat v důsledku toho, že v roce 2017 byla zavedena povinnost pro děti od pěti let věku navštěvovat předškolní vzdělávací zařízení (Aperio, 2018). Francouzská formální zařízení péče mají být dle státní rodinné politiky dostupná všem. Jsou považována za základ vzdělávání. Děti ze sociálně slabých rodin mají nárok na místo v předškolním zařízení již od dvou let, ostatní děti z finančně zajištěných rodin mají nárok na místo ve školce od tří let. Povinná školní docházka je ve Francii zahájena v šesti letech (Paloncyová et al., 2013). Do tří let navštěvuje formální zařízení téměř polovina dětí (obr. 4). Tři a více leté děti navštěvují v 95 % formální zařízení (obr. 5). Švédský systém umožňuje zapsat děti již od jednoho roku věku do předškolního zařízení, to umožňuje ženám vrátit se na pracovní trh velmi brzy. Z grafického zobrazení na obr. 4 je patrné, že ženy ve Švédsku opravdu využívají možnosti zapsat své děti do předškolního zařízení již před třetími narozeninami, přesněji již od doby, kdy dítě dovrší první rok věku. V roce 2015 dosahoval podíl zapsaných dětí ve věku 0–3 let v této zemi dokonce 64 %. Od tří let do zahájení povinné školní docházky, tj. do sedmi let věku, navštěvují švédské děti formální zařízení téměř ve stejné míře, jako francouzské děti (obr. 5). Hodnoty se pohybují dlouhodobě okolo 95 %. Švédsko se snaží poskytovat kvalitní služby všem občanům, nezávisle na výši příjmu. Švédsko i Francie disponuje poměrně rozšířenou sítí zařízení péče o děti, a to má velmi pozitivní vliv na zaměstnanost žen. Obě tyto země též splnily do roku 2010 barcelonská kritéria, Česko nikoliv.

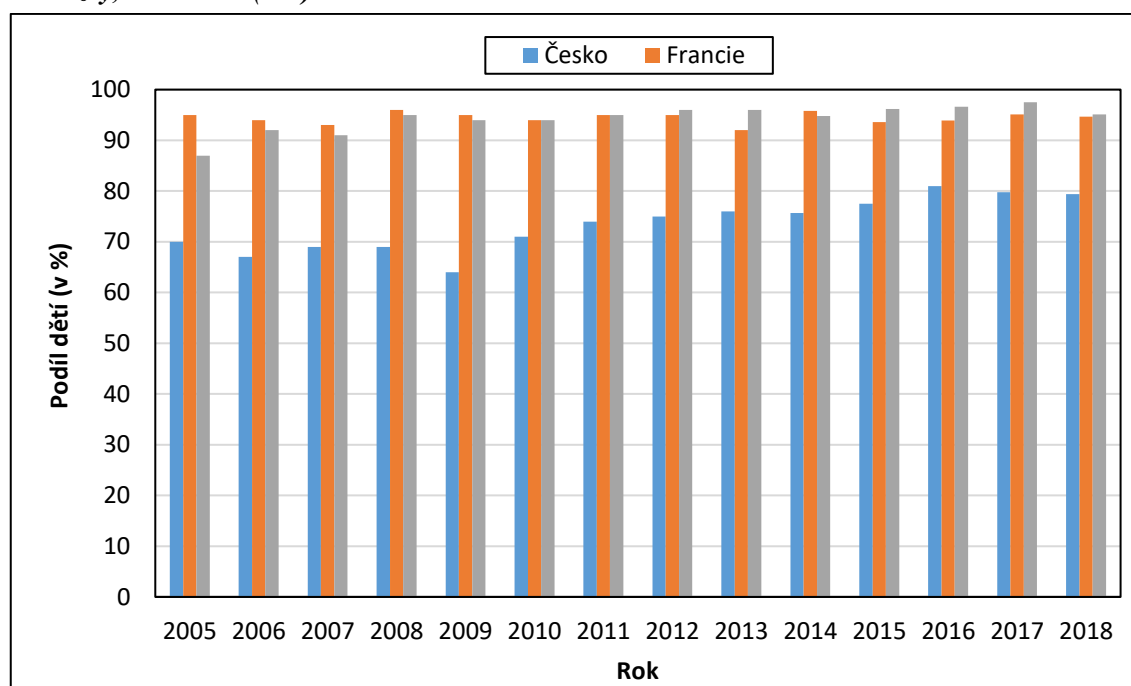
Obr. 4 – Vývoj podílu dětí navštěvujících formální zařízení pro děti, 0–3 roky, 2005–2018 (v %)

Poznámka: součet podílů dětí navštěvujících zařízení průměrně do 30 hodin týdně a 30 a více hodin týdně.

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Obr. 5 – Vývoj podílu dětí navštěvující formální zařízení pro děti od 3 let do počátku povinné školní docházky, 2005–2018 (v %)

Poznámka: součet podílů dětí navštěvující zařízení průměrně do 30 hodin týdně a 30 a více hodin týdně

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

4.1.1. Formy předškolní nerodinné péče o děti v Česku

V současné společnosti přebírají výchovné a socializační funkce rodiny společenské instituce. Rodinná politika se společně prolíná se školskou politikou především ve sféře předškolního a základního vzdělávání. Rodičům je tak umožněno lépe skloubit pracovní a rodinný život. Česká nabídka služeb denní péče bývala nedostatečná, avšak v posledních letech se zlepšuje. Díky vyšším investicím do budování zařízení péče o děti do 6 let věku a vznikem alternativních forem nerodinné péče, ale také díky poklesu porodnosti je nyní lepší dostupnost služeb denní péče, ale i nadále není nejideálnější.

V České republice služby pro péči o děti zastupují nejvíce mateřské školy řídicí se školským zákonem. Do počátku 90. let minulého století byly všechny mateřské školy veřejné. Díky vzniku alternativního školství jejich podíl klesá. Nově byly zakládány církevní a soukromé mateřské školy zapsané ve školském rejstříku. Celkový počet mateřských škol včetně jejich alternativ však mírně stoupá. Počet dětí docházejících do zařízení předškolní péče od počátku tohoto století klesal (díky nízkému počtu narozených dětí od roku 1999) až do roku 2005/2006. Následující roky stoupal, díky vyššímu přírůstku narozených dětí, a to až do konce roku 2013 (Palonciová et al., 2013).

Mateřské školy provozované podle školského zákona (č. 561/2004 Sb.) – veřejné, soukromé, ale i církevní. Navštěvují je zpravidla děti od 3 do 6 let věku. Pod tento zákon také spadají školy firemní či lesní mateřské školy (Palonciová et al., 2013).

Dětské skupiny (č. 247/2014 Sb.) – specifická forma péče o děti od 1 roku věku. V těchto skupinách mohou být od roku 2015 děti od jednoho roku do té doby, než zahájí povinnou školní docházku. Tato péče o dítě je možná od konce roku 2014. Aktuálně je v Česku evidováno přes

1 000 dětských skupin, které by měly přestat existovat na konci srpna roku 2024. Dětské skupiny pak nahradí „staronové“ jesle (Aperio, 2018).

Mikrojesle – první mikrojesle v Česku vznikly v roce 2016. Tato forma zařízení je ověřována Ministerstvem práce a sociálních věcí. Poskytují péči o děti od šesti měsíců až do čtyř let věku. Kapacita mikrojeslí je stanovena na čtyři děti. Zřizují je např. obce, neziskové organizace, právnické osoby vykonávající činnost školských zařízení a škol (MPSV, 2021).

Individuální nerodinná péče – zajišťována především prostřednictvím chův. Tuto službu chůva může poskytnout buď ve své domácnosti, nebo v domácnosti dítěte. Chůvy mohou vykonávat svou funkci na základě živnostenského zákona nebo nekomerčně dle obecně platných právních předpisů. Tato služba v Česku bývá poskytována velmi často tzv. „na černo“ (neplatí se sociální pojištění ani neodvádí daně); (Palonciová et al., 2013).

Protože v posledních letech je zájem o nerodinnou péči o děti mladších 3 let stále větší (především o děti od dvou let), vzniknou „staronové“ jesle. Jesle by měla zřizovat radnice a měly by být součástí mateřských škol. Přispívat by na ně měl stát (MPSV, 2019).

4.1.2 Formy předškolní nerodinné péče o děti ve Francii

Vzdělávací systém je ve Francii postaven na principu demokracie. V Ústavě Francouzské republiky z roku 1946 je zakotven rovný přístup ke vzdělávání pro děti i dospělé. Ve Francii je systém kolektivní péče o dítě velmi běžný. Jsou to především jesle, mateřské školy, centra volného času, dětské koutky a zahrady. Počet míst v těchto zařízeních bývá často problémem, a tak rodiče musí zvolit variantu chův nebo mateřských asistentek (Palonciová et al., 2013).

Mateřské školy – stejně, jako v České republice, tak i ve Francii jsou v rámci nerodinné péče nejvíce navštěvovány mateřské školy. Jejich provoz se řídí ustanoveními školského zákona (le Code de l'éducation) a dekretu č. 90–788. Jejich primárním cílem je socializace a vzdělávání dětí. Navštěvují je děti od dvou do šesti let věku. Většina francouzských mateřských škol je veřejná, tedy zřizována obcemi a departementy, ale existují i soukromé. Veřejné mateřské školy jsou dotovány ministerstvem školství a zřizovateli, rodiče tedy za docházku svých dětí do školky nic neplatí. Soukromé mateřské školy se dělí na dvě skupiny, a to podle toho, kdo je zřizovatelem. První má zřizovatele, který uzavřel smlouvu se státem o poskytování předškolního zařízení a druhá má zřizovatele bez této smlouvy. Každá z těchto škol disponuje jinými podmínkami provozu, navíc škola, která uzavřela smlouvu se státem, může čerpat státní dotace.

Jesle – jsou ve Francii velmi zastoupeny a žádané. Je možné do nich umístit dítě již ve věku tří měsíců, některé přijímají děti i dvouměsíční a navštěvovat toto zařízení mohou do tří let věku. Jesle jsou využívány především po ukončení rodičovské dovolené. Druhy jeslí, které jsou dodnes využívány, vznikly v 60. letech 20. století. Druhy jsou následující: kolektivní, rodinné, rodičovské, mikrojesle a firemní (ty využívají zaměstnanci).

Do *kolektivních jeslí* docházejí děti ve věku do tří let a musí mít předem domluvenou pravidelnou docházku. Kapacita je omezená na 20 až 60 dětí.

Rodinné jesle slouží především jako zázemí pro mateřské asistentky, které se zde scházejí. Kapacita míst je až 150. Tyto jesle bývají velmi oblíbené, protože je zde možnost větší socializace dětí. Vznikly v 60. letech 20. století.

Rodičovské jesle zakládají buď samotní rodiče, nebo se jedná o klasické jesle, ve kterých se může rodič zapojit do péče o děti. Uznány byly ve Francii v roce 1981. Na jednoho pracovníka připadá buď 5 dětí, které se ještě batolí, nebo 8 dětí, které jsou schopny již samy chodit.

Mikrojesle – mikrojesle jsou podkategorií jeslí a jejich vznik je datován do roku 2007. Jsou více zaměřeny na individualitu, proto je jejich kapacita omezená na pouhých 10 dětí. Mikrojesle mohou děti navštěvovat do šesti let věku.

Mateřské asistentky – ve francouzských rodinách je velmi často o předškolní děti pečováno mateřskou asistentkou. Pokud jsou rodiče zaměstnaní, najímají si licencovanou asistentku, která se v jejich domě o dítě stará. Vznik této profese je datován do roku 1977, kdy ji uzákonil zákon č. 77–505. Na tyto asistentky dostávají rodiče finanční příspěvky od státu (od roku 1980) a také je možné část výdajů odečíst z daní.

Další alternativou pro péči o dítě jsou *chůvy*, ty jsou levnější, a tak je francouzští rodiče preferují více. Chůva není licencována, proto je také více finančně dostupná i pro rodiny s nižšími příjmy.

Dětské koutky – existují jak soukromé, tak státní dětské koutky. Jedná se o příležitostnou péči o děti ve věku nula a šest let. V těchto zařízeních pracuje kvalifikovaný personál. Děti do nich mohou docházet na 12 hodin týdně nebo na 3,5 dne za týden.

Dětské zahrady – v některých ohledech se podobají jeslím. Navštěvovat je mohou děti od dvou do šesti let věku. Forma dětských zahrad může být taktéž státní či soukromá (Palonciová et al., 2013).

4.1.3 Formy předškolní nerodinné péče o děti ve Švédsku

Předškolní péče ve Švédsku je založena na principu rovnosti, stejně tak, jako celá rodinná politika. Opět zde nezáleží na ekonomickém postavení a finanční situaci rodiny, možnost vzdělávání, jak předškolního, tak i následujícího vzdělávání, má být dostupná všem. Švédsko se snaží také o integraci dětí se zdravotním handicapem do běžných školských zařízení (Syslová et al., 2014). Hlavním cílem je podpora vzdělávání dětí a sladění rodičovství se zaměstnáním.

Také ve Švédsku mají nejčastější zastoupení v předškolní péči o děti mateřské školy, zvané *förskola*.

Předškolní vzdělávání není povinné. Školní docházka je ve Švédsku povinná od 7 let věku. Je však možné od 6 let věku dítěte navštěvovat poslední ročník předškolního vzdělávání, který pomůže dítěti v přípravě před nástupem do školy.

Mateřské školy – tyto školy jsou pro děti od 1 roku dítěte až do 5 let věku dítěte. Fungují po celý rok, s výjimkou státních svátků. Výuka v mateřských školách ve Švédsku je především skrze hru. Výhodu zde mají děti, jejichž rodiče jsou nezaměstnaní nebo jsou na mateřské dovolené. V tomto případě mohou děti navštěvovat mateřskou školu 15 hodin v týdnu zcela bezplatně. Alternativou může být například lesní mateřská škola.

Předškolní třída – navštěvují ji především šestileté děti. Řadí se do nepovinného vzdělávacího systému Švédska a má zajistit plynulý přechod dítěte z nepovinného předškolního vzdělávání do povinné školní docházky. Školné se platí na základě výše příjmů rodičů a docházce dítěte. Od roku 1998 jsou švédské radnice povinny poskytnout místo v tomto předškolním zařízení všem dětem od šesti let věku. Minimální počet hodin výuky musí být 525 za jeden rok.

Domácí rodinná péče – jedná se o péči a výchovu dětí v domácím prostředí vychovatele. Vychovatele zaměstnává příslušný úřad. Finanční poplatky jsou zde ve výši jako v mateřských školách. Vychovatel se zpravidla stará o děti ze tří rodin najednou. Nejvíce této péče využívají rodiny se zhoršenou dostupností školek v místě bydliště (např. venkov) nebo rodiny s dětmi, které vyžadují zvláštní péči. Počet hodin péče záleží na požadavcích jednotlivých rodin (RVP, 2020).

Otevřená předškolní péče – je velmi podobná formě domácí rodinné péče. Není zde vyžadována pravidelná docházka a vychovatelé spolupracují s dětskými zdravotními středisky nebo s odděleními sociální péče. Péče o děti probíhá ve skupinách.

Soukromá zařízení – povolení k provozu soukromého zařízení pro předškolní děti vydávají místní úřady, které dohlíží na kvalitu, vybavenost, personál. Pokud úřad není spokojen s provozem soukromého zařízení je oprávněn odebrat provozovací licenci (RVP, 2020).

4.2 Podpora rodin ze strany státu

4.2.1 Podpora rodin v Česku

Porodné

Je chápáno jako příjmově testovaná jednorázová finanční dávka od státu, která by měla rodině pomoci s finančními výdaji souvisejícími s narozením dítěte. To, že je dávka příjmově testovaná znamená, že je poskytována v závislosti na výši příjmu rodiny, tzn. je vyplácena především rodinám s nízkými příjmy. Za takovou rodinu se považuje rodina, která v kalendářním čtvrtletí před narozením nebo převzetím dítěte, má nižší čistý příjem, než je 2,7násobek životního minima. Výše porodného je pevně stanovena, činí 13 000 CZK na dítě prvního pořadí a na dítě druhého pořadí 10 000 CZK. Nárok na tuto dávku má žena poté, co porodí své první nebo druhé živě narozené dítě. Na třetí a další živě narozené dítě se porodné již nevztahuje. Dávka může být vyplacena i někomu jinému než matce, a to otci dítěte v případě, pokud žena během porodu zemře, nebo také osobě, která si dítě do jednoho roku života převezme do trvalé náhradní péče a jedná se o první či druhé dítě v rodině opět s nízkým finančním příjmem (MPSV, 2020).

Mateřská dovolená

Mateřská dovolená je omluvené placené pracovní volno, určené zaměstnaným ženám v období před porodem až do zhruba šesti měsíců věku dítěte. Již od roku 1990 přísluší ze zákona zaměstnankyni mateřská dovolená v délce 28 týdnů, z toho 6 až 8 týdnů před termínem porodu. V případě narození dvou či více dětí, má žena nárok na mateřskou dovolenou po dobu 37 týdnů. Je jednou z nejdelších v Evropě. Minimální délka této placené dovolené je 14 týdnů a je vyloučeno, aby byla zrušena či přerušena dříve, než uplyne 6 týdnů ode dne narození dítěte, po uplynutí této doby může nastoupit na mateřskou dovolenou manžel nebo otec dítěte. Po ukončení této dovolené je zaměstnavatel povinen zařadit rodiče (matku nebo otce) na jeho původní pracovní pozici (Kuchařová et al., 2019; MPSV, 2020).

Peněžitá pomoc v mateřství (ČSSZ 2020; Palonciová, 2013)

Vyplácí se po dobu čerpání mateřské dovolené ve výši 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu.

Nárok na tuto dávku mají osoby (především ženy), jež si hradí nemocenské pojištění. Nezaměstnaní a studenti nemají na příspěvek nárok (ČSSZ, 2020). Maximální výše příspěvku v roce 2018 činila 36 750 CZK měsíčně, když by se vzala v úvahu průměrná mzda (29 000 CZK), tak by výše mateřského příspěvku byla 20 040 CZK. Příspěvek byl zaveden 1. 7. 1970 a byl určen na péči o druhé a další dítě do jednoho roku věku.

Vyrovnávací příspěvek v těhotenství

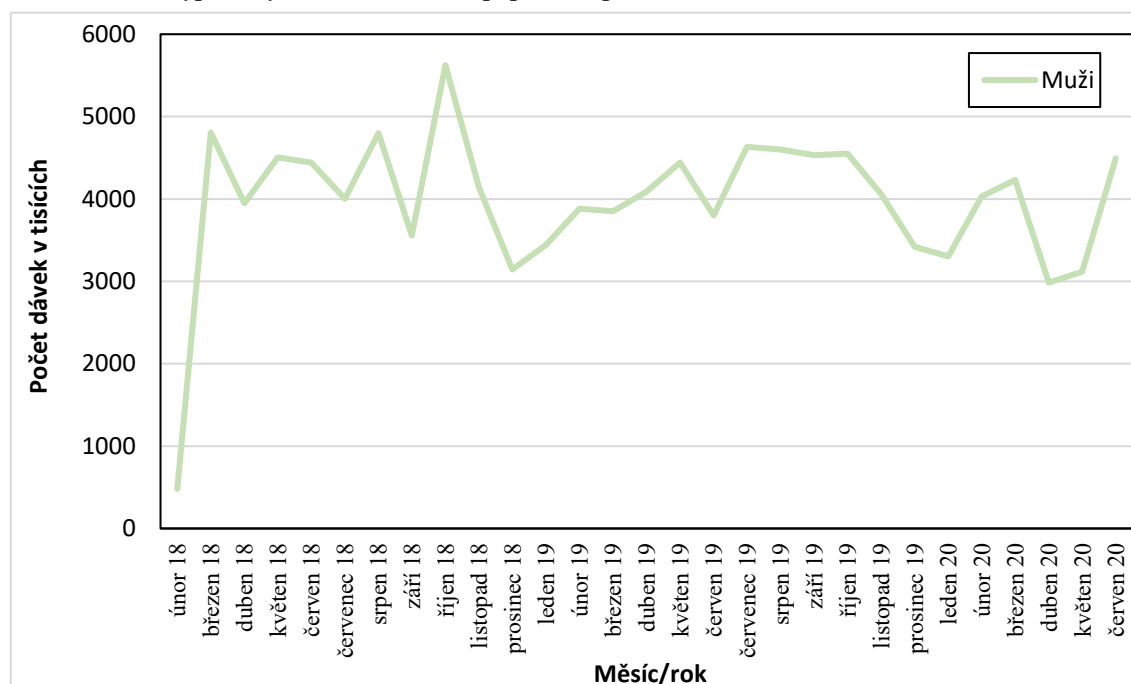
Pokud musí být těhotná žena nebo žena již po porodu převedena v zaměstnání na jiné pracovní místo, z důvodu komplikací spojených s tímto jiným stavem a tato pracovní pozice je s nižším finančním ohodnocením, musí jim být ušlý výdělek dorovnán. Příspěvek se vyplácí za kalendářní dny od data nástupu na jinou pozici až do doby nástupu na peněžitou pomoc v mateřství (ČSÚ, 2018).

Otcovská poporodní péče

V roce 2018 byla k 1. 2. zavedena dávka nemocenského pojištění. Nárok má na ni zaměstnaný otec dítěte v období šesti týdnů po narození dítěte, který má hrazené nemocenské pojištění. Tato dávka je poskytována po dobu sedmi kalendářních dnů i při narození vícero dětí, bez možnosti přerušit čerpání, a její výše je 70 % redukovaného denního vyměřovacího základu. V roce 2018, kdy byla dávka zavedena, tak její maximální výše činila 8 575 CZK za sedm kalendářních dnů. Pokud by se vzala v úvahu průměrná mzda (29 000 CZK) v témž roce, činil pak otcovský příspěvek 4676 CZK. Dávka byla v roce 2018 vyplacena více než 43 tisícům obyvatel. Otcové musí v zaměstnání pro toto volno využít rodičovskou dovolenou, protože v české legislativě neexistuje pracovní právní institut „otcovské dovolené“ (Kuchařová et al., 2019; ČSÚ, 2018).

Koncepce rodinné politiky (MPSV 2017) si kladla mimo jiné za cíl sladit péči o rodinu a zaměstnání, tedy zapojit otce více do péče o dítě a matkám umožnit dřívější návrat do zaměstnání. Plnění tohoto cíle velmi rychle pokročilo a již v roce 2018 byla zavedena týdenní dávka otcovské poporodní péče. Do konce roku 2019 byl navýšen rodičovský příspěvek, zkvalitnily se služby dětských skupin a zavedlo se dlouhodobé ošetřovné (MPSV, 2020).

Obr. 6 – Počet vyplacených dávek otcovské poporodní péče

Zdroj: ČSSZ, vlastní zpracování

Rodičovská dovolená

Jedná se o neplacené volno určené všem zaměstnaným ženám, které navazuje na ukončenou mateřskou dovolenou. Možnost nastoupit na rodičovskou dovolenou má od roku 2001 i otec a také ji mohou čerpat oba rodiče současně. V tomto případě jeden z rodičů nemá nárok na hmotné zabezpečení, dávky a zdravotní pojištění. Rodič může čerpat rodičovskou dovolenou, v jaké délce chce, je možné ji i přerušit, rozhodnutí je pouze na rodiči, avšak maximální délka dovolené je do 3 let věku dítěte. Po ukončení rodičovské dovolené je opět zaměstnavatel zařadit rodiče na své původní pracovní místo (Kuchařová et al., 2019).

Rodičovský příspěvek (ČSSZ 2020; Palonciová et al., 2013)

Nárok na tento příspěvek náleží rodiči, který po celý kalendářní měsíc denně pečuje o nejmladšího člena rodiny, takto je to v platnosti od 1. 1. 1990. Příspěvek je pobírán po dobu rodičovské dovolené, do vyčerpání celkové cílové částky. Nově je od 1. 1. 2020 maximální částka příspěvku ve výši 300 000 CZK, v případě narození vícero dětí 450 000 CZK. Rodiče, kteří si platí nemocenské pojištění, si měsíční maximální výši mohou od roku 2018 volit v závislosti na svém předchozím příjmu až do maximální výše mateřského příspěvku, tj. 36 750 CZK za měsíc (platné pro rok 2018). V takovémto případě by příspěvek byl vyčerpán do jednoho roku věku dítěte (Kuchařová et al., 2019). Matky, které nemají nárok na mateřskou dovolenou a peněžitou pomoc v mateřství, pobírají rodičovský příspěvek od narození dítěte, a částka je omezená na 10 000 CZK za měsíc (MPSV, 2020). Výši příspěvku je možno změnit jedenkrát za tři měsíce. Příspěvek je možné pobírat nejdéle do čtyř let věku dítěte. Takto je to neměnné již od roku 1995.

4.2.2 Podpora rodin ve Francii

Mateřská dovolená

Mateřská dovolená ve Francii byla uzákoněna v roce 1909. Její trvání bylo po dobu osmi týdnů a během čerpání se nepobíral žádný finanční příspěvek. Od roku 1970 je zavedena ve Francii pro všechny zaměstnance. Mateřská dovolená je placená a její výše je 90 % hrubé mzdy. Nyní se délka dovolené odvozuje od počtu závislých nebo živě narozených dětí, narození jednoho dítěte či vícero dětí a od komplikací, které trvaly před porodem nebo po porodu. Minimální délka je uzákoněna na 16 týdnů. Obvykle je čerpáno 6 týdnů před porodem a 10 týdnů po porodu. Žena má povinnost vyčerpat alespoň 8 týdnů dovolené (Paloncyová et al., 2013).

Mateřský příspěvek

Je vyplácen ze sociálního pojištění po dobu čerpání mateřské dovolené. Nárok na příspěvek má pak žena, která si po dobu 10 měsíců hradila pojištění a pokud před nástupem na mateřskou dovolenou odpracovala minimálně 200 hodin v posledních třech měsících před jejím zahájením. Výše je počítána z průměrné hrubé mzdy za poslední tři měsíce.

Otcovská poporodní péče

Otcovská poporodní péče je platná ve Francii od 1. 1. 2002. Muž může vyčerpat 3 dny v období před porodem. Tyto dny jsou hrazeny ze strany zaměstnavatele a jsou garantovány zákoníkem práce. Následně může otec dítěte nastoupit na dalších 11 po sobě jdoucích kalendářních dnů.

Rodičovská dovolená

Rodičovská dovolená trvá ve Francii 6 měsíců. Rodič (matka i otec) ji může čerpat až do tří let věku dítěte. Zavedena byla v roce 1977 pro ženy a od roku 1984 na ni mohli nastoupit i muži. Zaměstnavatel je povinen zařadit zaměstnankyni po ukončení čerpání rodičovské zpět na své pracovní místo. Rodiče si mohou dovolenou mezi sebou rozdělit, avšak pokud se jeden z rodičů vrátí do zaměstnání, nesmí znova na rodičovskou dovolenou již nastoupit. Lze při rodičovské dovolené taktéž pracovat na částečný úvazek. Rodičovská dovolená je ve Francii neplacená, proto ženy využívají velmi často předškolní nerodinnou péči od útlého věku dítěte. Při narození druhého dítěte již rodič pobírá příspěvek.

Rodičovský příspěvek

Nazývá se tzv. dávkou k přijetí malého dítěte neboli „PAJE“. Je složena z několika dílčích dávek, z porodního, základní dávky, rodičovského příspěvku a příspěvku na péči o dítě nerodičovskou osobou (Paloncyová et al., 2013).

4.3.3 Podpora rodin ve Švédsku

Otcovská poporodní péče

Otcovská dovolená, ve Švédsku používán termín „daddy days“, je desetidenní dovolená, kterou může otec dítěte čerpat bezprostředně po jeho narození. Čerpat tyto volné dny nemusí pouze otec, ale i druhý rodič. Rodič tyto volné dny musí vyčerpat do šestnáctého dne ode dne, kdy je dítě přivedeno domů z porodnice či v jiných případech, kdy je dítě převzato do adoptivní péče. Zavedení těchto „tatínkových dnů“ bylo v roce 1980. Výše finanční kompenzace je 80 % z příjmu (Försäkringskassan, 2018).

Rodičovská dovolená a příspěvek

Celková délka rodičovské dovolené je ve Švédsku 480 dnů na jedno narozené dítě, celkem tedy 16 měsíců podpůrčí doby. Řadí se mezi země s delší rodičovskou dovolenou a s velmi vysokou flexibilitou. Matka i otec dítěte mají nárok každý na polovinu dnů z celkové délky dovolené, tj. 240 dnů. Z tohoto počtu dnů, tj. 240, je pro každého z rodiče vymezeno 90 dní, jež nelze mezi sebou převádět. Možnost čerpání rodičovské dovolené je ve Švédsku až do dovršení osmi let věku dítěte, avšak je zde omezení, od čtyř let věku dítěte může rodič čerpat pouze 96 dní dovolené. Při narození dvojčat je možné čerpat 132 dní do osmi let věku.

Nárok na příspěvek má rodič dítěte nebo také osoba, které bylo dítě svěřeno do péče. Aby byl finanční příspěvek vyplacen, je zde podmínka a to taková, že jeden z rodičů dítěte musí mít hrazené pojištění. Pokud má rodič ve Švédsku trvalé bydliště nebo alespoň zaměstnání, je pojištěn. Příspěvek může být vyplácen několika způsoby: plná výše 100 %, tři čtvrtiny 75 %, polovina 50 %, čtvrtina 25 %, anebo také pouhá jedna osmina 12,5 %. Například může rodič pracovat na částečný úvazek (50 %) a pobírat 50 % příspěvku (Försäkringskassan, 2019).

Od roku 2012 je také možné čerpat po dobu 30 dnů příspěvek oběma rodiči do jednoho roku věku dítěte. Výše příspěvku je rozdělena na dvě části, 390 dnů pobírá rodič 80 % předešlé mzdy a zbylých 90 dnů je částka stanovena univerzálně pro všechny na 180 SEK (Försäkringskassan, 2018). Již před očekávaným termínem porodu může být rodičovská dovolená čerpána, a to po dobu 10 dnů (Försäkringskassan, 2019).

Tab. 4 – Délka rodičovské dovolené dle pořadí narozených dětí

Počet dětí	Počet dnů na úrovni nemocenské dávky	Počet dnů na minimální úrovni	Celkový počet dnů
1	390	90	480
2	480	180	660
3	660	180	840
4	840	180	1 020

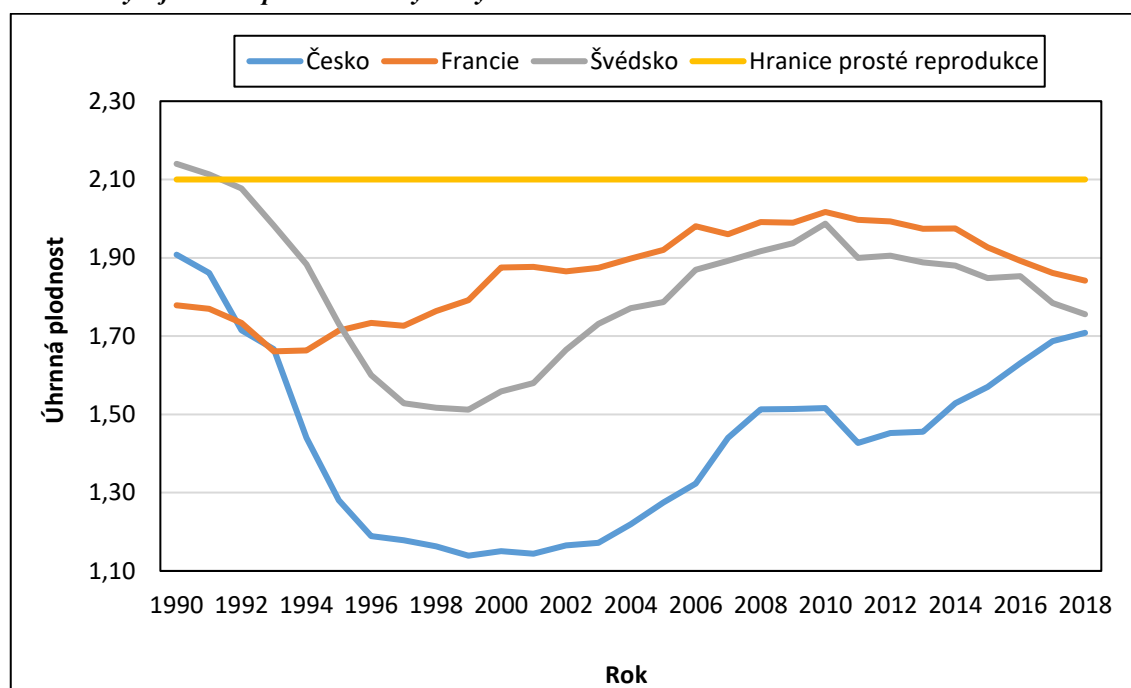
Zdroj: Försäkringskassan (2019)

Kapitola 5

Vývoj úhrnné plodnosti

Kapitola je zaměřena na vývoj a analýzu plodnosti žen v Česku, Francii a Švédsku. Za posledních několik desítek let se plodnost velmi proměnila. V současné době úroveň úhrnné plodnosti ve vybraných zemích nedosahuje hranice prosté reprodukce, která je stanovena na hodnotu 2,1 dítěte na jednu ženu. Pokles plodnosti je pro většinu zemí znepokojující, v důsledku stárnutí populace. Řešením problému nízké plodnosti mohou být zavedená opatření v rámci rodinné politiky zaměřená na sladování zaměstnání a péče o rodinu.

Obr. 7 – Vývoj úhrnné plodnosti ve vybraných státech v letech 1990–2018

Poznámka: Hranice prosté reprodukce = úhrnná plodnost nabývající hodnoty 2,1 dítěte na jednu ženu.

Zdroj: Human Fertility Database, vlastní zpracování

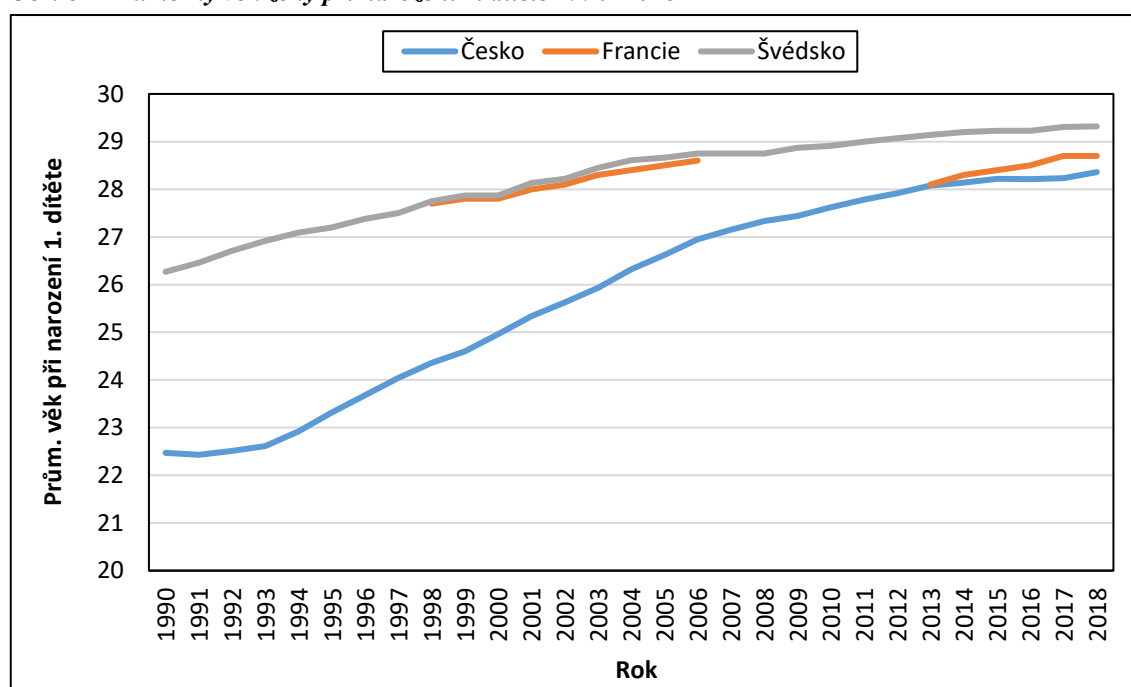
Na obrázku 7 je zobrazen vývoj úhrnné plodnosti, tedy počtu živě narozených dětí na jednu ženu v období od roku 1990–2018 v Česku, Francii a Švédsku. Po celá 90. léta je úroveň úhrnné plodnosti v Česku velmi nízká. V roce 1991 činila úhrnná plodnost v zemi 1,86, po zbytek 90. let se hodnota propadala až na své minimum v roce 1999, kdy dosáhla hodnoty 1,13. Tímto minimem

se Česko zařadilo mezi země s plodností nižší než 1,3. Hodnota 1,3 bývá nazývána jako lowest low fertility (Rychtaříková, 2004). Tento pokles byl zapříčiněn hospodářskou a politickou transformací v zemi, a také změnou v rodinné politice, kdy stát přestal téměř zasahovat do rodinného života. Následně od roku 2001 úhrnná plodnost mírně narůstá a další maxima jsou patrná od roku 2008 (1,52), kdy začaly plodit tzv. Husákovy děti ze 70. let, které odkládaly narození svých dětí. Nyní je úhrnná plodnost v Česku na úrovni 1,71.

Ve Francii je úhrnná plodnost jednou z nejstabilnějších. Od roku 2008 až do roku 2014 dosahuje hodnoty 2,0, blíží se tedy k hranici prosté reprodukce, která je stanovena hodnotou 2,1. Výše úhrnné plodnosti v této zemi je výsledkem rodinné politiky, která je orientována převážně pronatalitně. Opatření přispívají k zakládání rodin s více dětmi. Vysoká plodnost se často ve Francii přikládá zastoupení imigrantů v populaci, odborníci tento předpoklad ale vyvracejí (Toulemon et al., 2008). Aktuální hodnota úhrnné plodnosti je ve Francii 1,84.

Švédsko dosáhlo v roce 1990 hranice prosté reprodukce, tedy hodnoty 2,1 dítěte na ženu. Poté stejně tak, jako Česko zažívá v 90. letech 20. století pokles plodnosti. Svě minimum zaznamenalo v roce 1998, kdy nabývá pouze hodnoty 1,51. Za tento propad může ekonomická recese, která v 90. letech ve Švédsku nastala a s tím související nárůst nezaměstnanosti ve veřejném sektoru, kde byly zaměstnány převážně ženy. S recesí také souviselo omezení některých opatření rodinné politiky, např. snížení rodičovského příspěvku a přídavků na dítě (Hoem, Hoem, 1996). Maxima následně dosahuje v roce 2010, kdy je hodnota úhrnné plodnosti 1,99. Nyní se hranice úhrnné plodnosti pohybuje okolo hodnoty 1,76.

Obr. 8 – Průměrný věk ženy při narození 1. dítěte 1990–2018

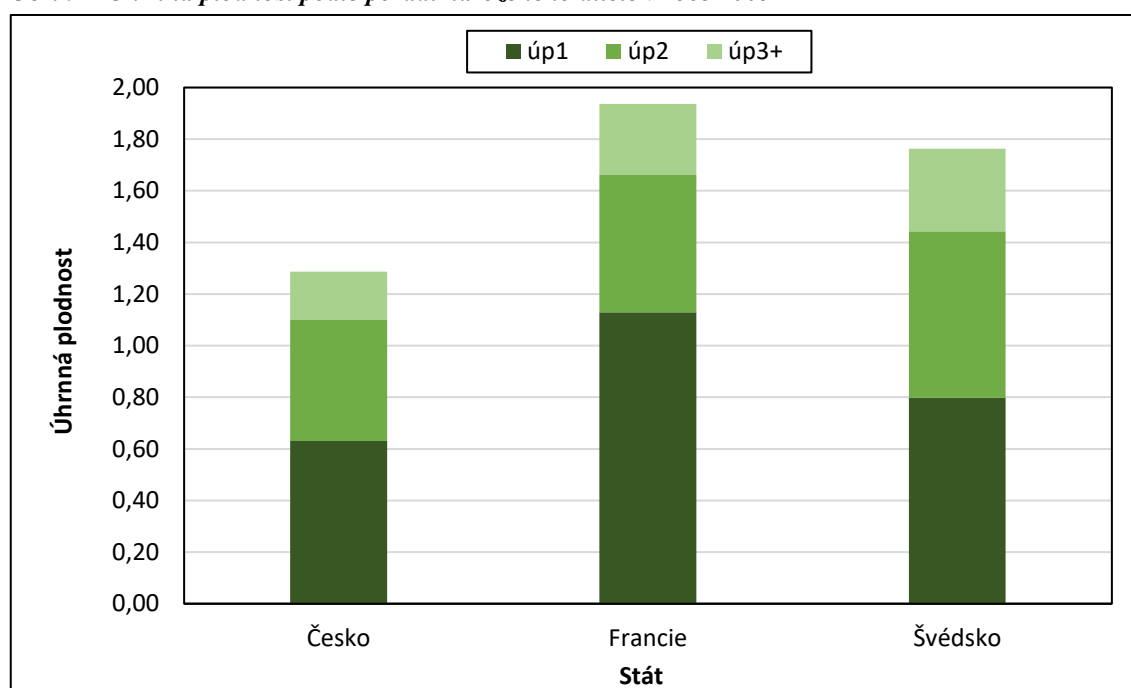
Poznámka: u Francie nebyla dostupná data živě narozených dětí prvního pořadí od roku 1990–1997 a 2007–2012, průměrný věk ženy nešel tedy vypočítat. Data jsou zde zobrazena od roku 1998–2006 a 2013–2018.

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Z obrázku č. 8 je viditelné, že průměrný věk prvorodičky v roce 1990 byl 22,5 let v Česku a ve Švédsku 26,3 let. Od roku 1993 lineárně narůstá u českých prvorodiček průměrný věk, mladé

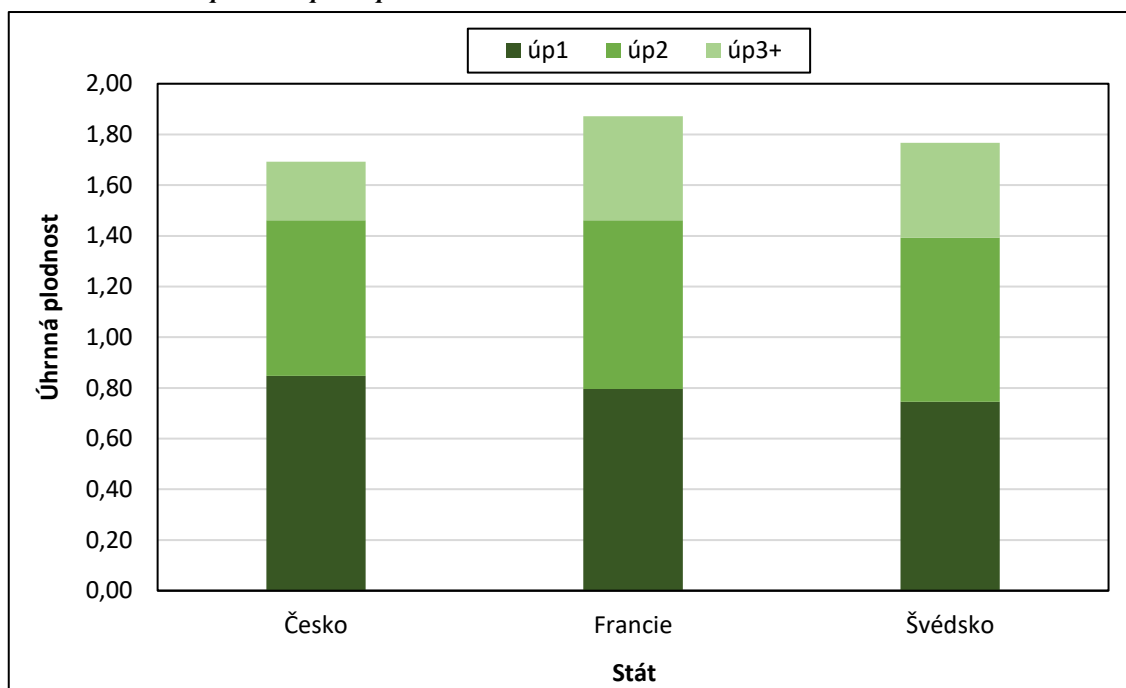
ženy více odkládají narození svého prvního potomka, a to se také odráží na úhrnné plodnosti země. Tento trend, odkládání plození prvních potomků do vyššího věku se v Evropě (především západní a severní) projevil již dříve a teprve po roce 1989 se začal projevovat postupně v zemích střeoevropských a výchoevropských. Průměrný věk ženy při narození prvního dítěte ukazuje diferenciaci mezi Švédskem, respektive Francií a Českem. Ačkoliv nejsou data za Francii kompletní, je viditelný podobný vývoj se Švédskem do roku 2006, poté z dostupných dat se francouzské ženy svým průměrným věkem při narození prvního dítěte přibližují spíše českým ženám. Průměrný věk francouzské ženy v roce 1998 dosahoval 27,7 let, v roce 2006 to bylo již 28,6 let, okolo této věkové hranice se pohybuje průměrný věk prvorodiček ve Francii i nyní. V roce 2018 dosahuje v Česku hodnota ukazatele průměrného věku ženy při narození prvního dítěte 28,4 let. Francouzské ženy v téže roce 28,7 let a Švédské ženy 29,3 let. Všechny tři sledované země evidují v posledních letech vyšší věk prvorodiček, důvodem může být odkládání plození dítěte za účelem studia, pracovní kariéra nebo zde může hrát roli finanční stránka.

Obr. 9 – Úhrnná plodnost podle pořadí narozeného dítěte v roce 2005

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty a zpracování

Úhrnná plodnost podle pořadí narozeného dítěte udává, jaký podíl na celkové plodnosti mají děti narozené prvního, druhého, třetího a vyššího pořadí (obr. 9 a obr. 10). Ve všech třech sledovaných zemích s nejvíce na celkové plodnosti podílely děti prvního pořadí, dále druhého a nejméně třetího a vyššího pořadí. V roce 2005 však vyniká Francie, děti prvního pořadí se podílely na celkové úhrnné plodnosti hodnotou 1,13. V Česku byla v roce 2005 celková úhrnná plodnost pouze na hodnotě 1,25 dětí na jednu ženu. U Švédska v roce 2005 byla nejvyšší úhrnná plodnost u dětí narozených ve druhém pořadí (0,65). Hodnoty dílčích plodností dle pořadí jsou v roce 2018 poměrně vyrovnané oproti roku 2005, za tímto faktem může být zlepšení opatření rodinných politik ve sledovaných zemích, především Česku. Rozdíly v celkové plodnosti mezi vybranými zeměmi tvoří děti třetího a vyššího pořadí. Dalo by se tedy říci, že země s vyšší celkovou úhrnnou plodností mají též vyšší plodnost dětí třetího a vyššího pořadí.

Obr. 10 – Úhrnná plodnost podle pořadí narozeného dítěte v roce 2018

Zdroj: Eurostat, vlastní výpočty a zpracování

Kapitola 6

Analýza postojů respondentů

6.1 Hodnotové preference, postoje a názory populace v Česku, Francii a Švédsku

Tato kapitola se zabývá hodnotovými preferencemi, názory a postoji obyvatelstva Česka, Francie a Švédska, na základě odpovědí z výběrového šetření Generations and Gender Survey. Otázky se zaměřují především na rodinu a předškolní děti. Nejdříve je zde přehled vybraných otázek a odpovědí za každou zemi v tabulkách a grafech. Následuje analýza odpovědí respondentů všech vybraných států, a to dle pohlaví, věku, vzdělání, rodinného stavu, počtu dětí a ekonomické aktivity pomocí chí-kvadrát testu a binární logistické regrese.

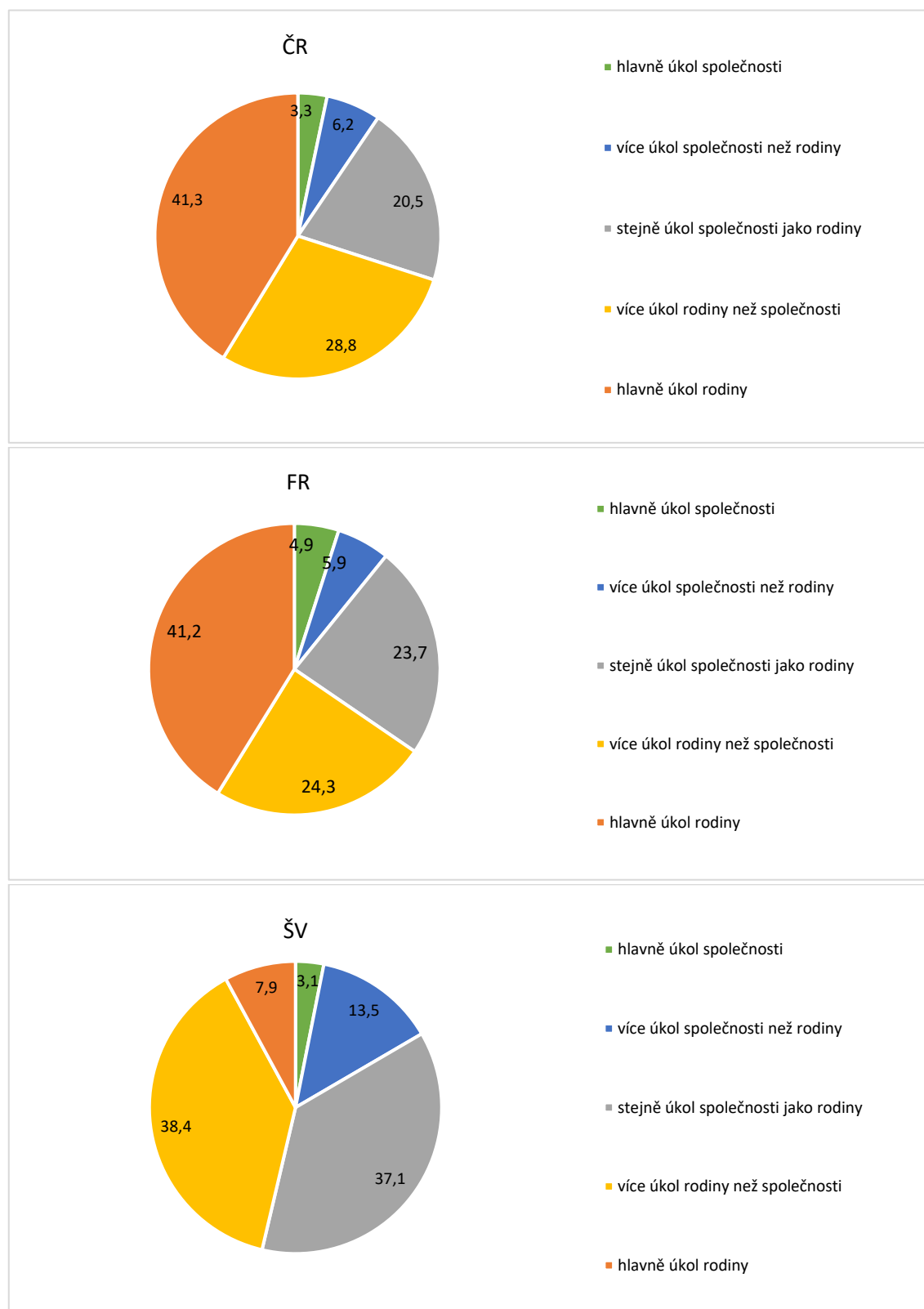
Vybrané dotazníkové otázky a odpovědi s danými četnostmi za jednotlivé země

Tab. 5 – Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Odpověď	ČR (2005)		FR (2005)		ŠV (2012)	
	Četnost	v %	Četnost	v %	Četnost	v %
hlavně úkol společnosti	329	3,3	493	4,9	209	3,1
více úkol společnosti než rodiny	612	6,2	589	5,9	904	13,5
stejně úkol společnosti jako rodiny	2 021	20,5	2 366	23,7	2 488	37,1
více úkol rodiny než společnosti	2 840	28,8	2 423	24,3	2 576	38,4
hlavně úkol rodiny	4 076	41,3	4 113	41,2	531	7,9
Celkem	9 878	100	9 984	100	6 708	100

Zdroj: GGS, vlastní zpracování

Obr. 11 – Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Zdroj: GGS, vlastní zpracování

První vybranou otázkou z dotazníkového šetření byla: *Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou?* Odpovídalo celkem 9878 českých respondentů. Na obrázku 11 je

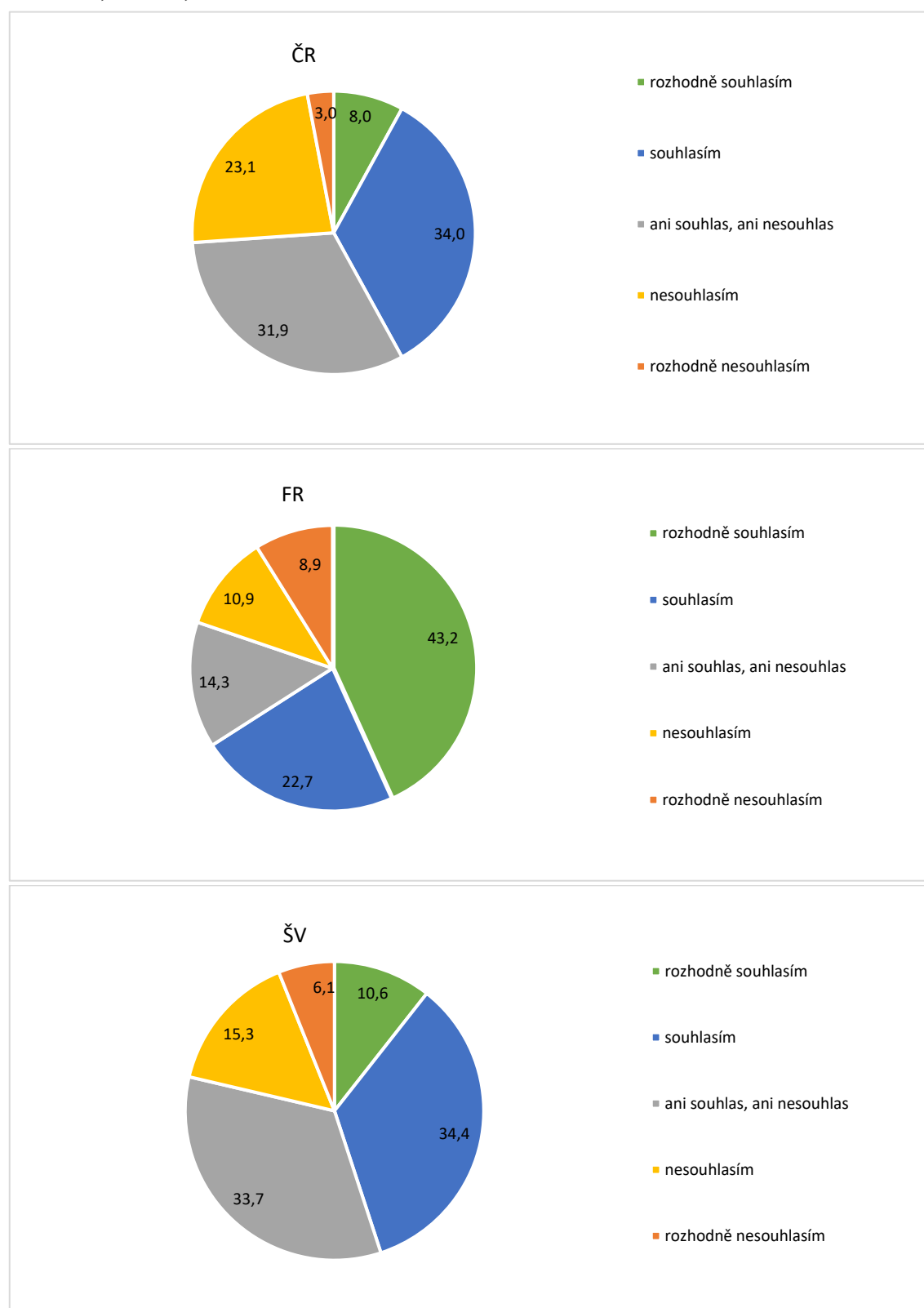
u ČR patrné, že nejvíce české populace si myslí, že je péče o předškolní děti převážně na rodině (41,3 %), čtvrtina respondentů odpověděla, že je to úkol spíše pro rodinu a pětina zvolila odpověď: stejně úkol společnosti jako rodiny. Zbylá desetina se ztotožňuje s možností, že pečovat o předškolní děti by měla především společnost. U francouzské populace jsou odpovědi shodné, procentuálně také velmi podobné, počet respondentů $n = 9\,984$. Švédských respondentů bylo o něco méně než u přechozích dvou zemí, pouhých 6 708. Jejich názory se oproti české a francouzské populaci liší. Zde si nejvíce lidé myslí (38,4 %), že o předškolní děti by se měla starat spíše rodina. Celých 37,1 % si myslí, že péče o předškolní dítě je úkolem společnosti stejně jako úkolem rodiny. Důvod, proč tomu tak je, by mohl být fakt, že Švédská rodinná politika především podporuje rodiče ve sladování rodiny a zaměstnání. 15,3 % volí možnost: více úkol společnosti než rodiny a 7,9 % volí hlavně rodinu. Zbylá pětina si myslí zastává názor, že se jedná o úkol pouze pro společnost.

Tab. 6 – Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Odpověď	ČR (2005)		FR (2005)		ŠV (2012)	
	Četnost	v %	Četnost	v %	Četnost	v %
rozhodně souhlasím	791	8,0	4 317	43,2	712	10,6
souhlasím	3 377	34,0	2 270	22,7	2 306	34,4
ani souhlas, ani nesouhlas	3 173	31,9	1 426	14,3	2 262	33,7
nesouhlasím	2 291	23,1	1 087	10,9	1 024	15,3
rozhodně nesouhlasím	300	3,0	888	8,9	408	6,1
Celkem	9 932	100	9 988	100	6 712	100

Zdroj: GGS, vlastní zpracování

Obr. 12 – Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Zdroj: GGS, vlastní zpracování

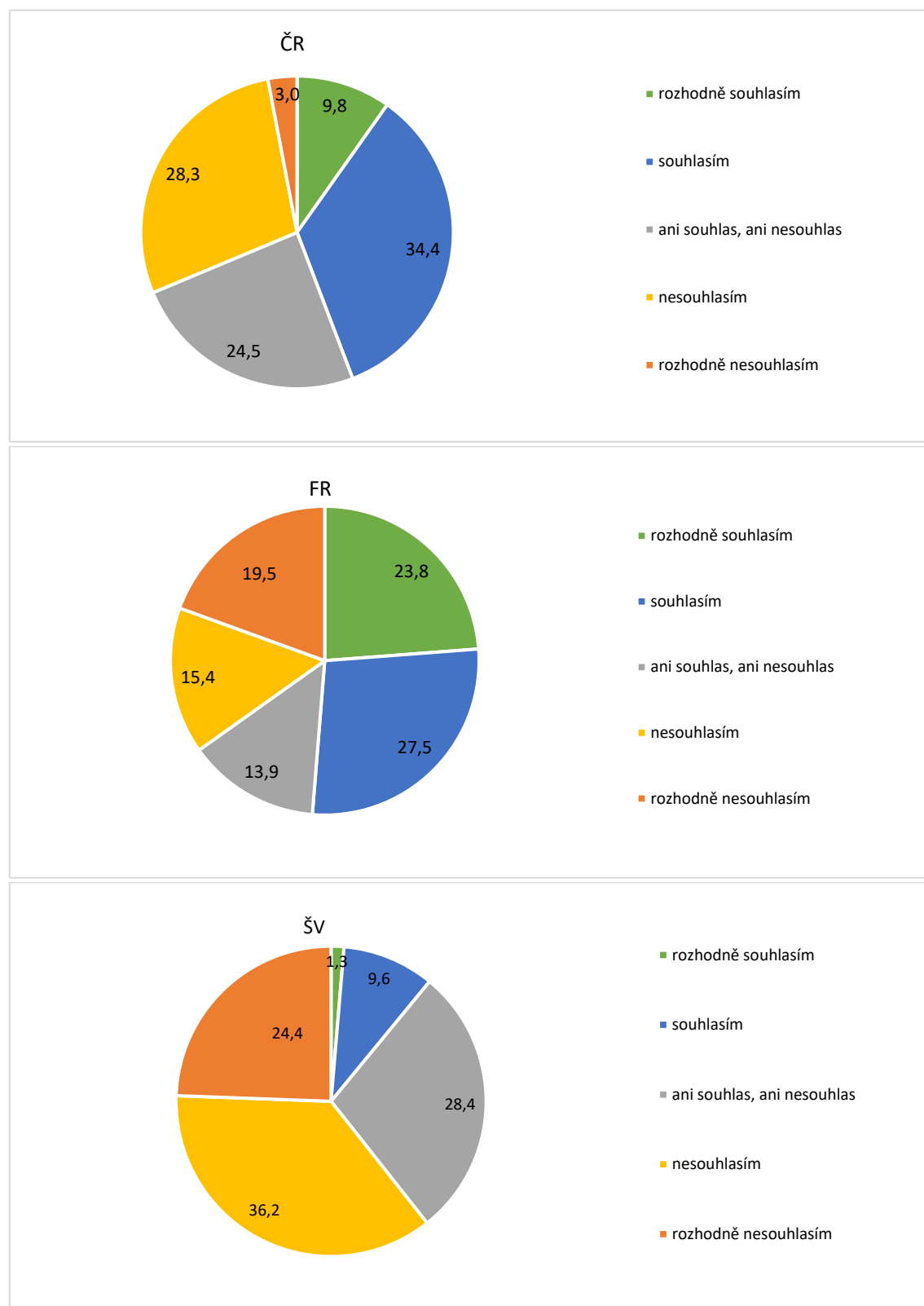
Následující otázka ze šetření: *Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze?* ukazuje v názorech poměrně větší rozdíly. Česká a švédská populace zastává podobné názory, francouzská populace je ale zcela odlišná. Počet českých respondentů, kteří zodpověděli tuto otázku, je $n = 9\,932$ a švédských $n = 6\,712$. Největší procentuální zastoupení (34 %) má odpověď: souhlasím. Čeští a švédští respondenti odpověděli shodně na tuto otázku. Následně větší počet, v ČR 3 173 a ve Švédsku 2 262 dotazovaných odpovědělo nerozhodně (ani souhlas, ani nesouhlas). S výrokem rozhodně souhlasí 8 % české populace a 10,6 % švédské. Čtvrtina Čechů a pětina Švédů s tímto tvrzením nesouhlasí. Francouzi odpovídali téměř ve shodném počtu respondentů jako u předchozí otázky $n = 9\,988$. Dvě třetiny respondentů souhlasí, že je starání o rodinu a domácnost stejně naplňující, jako vydělávat peníze. Více než desetina (14,3 %) zastává neutrální názor a pětina s tímto výrokem nesouhlasí (10,9 % nesouhlasí a 8,9 % rozhodně nesouhlasí).

Tab. 7 – Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Odpověď	ČR (2005)		FR (2005)		ŠV (2012)	
	Četnost	v %	Četnost	v %	Četnost	v %
rozhodně souhlasím	969	9,8	2 371	23,8	90	1,3
souhlasím	3 418	34,4	2 739	27,5	648	9,6
ani souhlas, ani nesouhlas	2 435	24,5	1 383	13,9	1 914	28,4
nesouhlasím	2 812	28,3	1 532	15,4	2 440	36,2
rozhodně nesouhlasím	300	3,0	1 940	19,5	1 645	24,4
Celkem	9 934	100	9 965	100	6 737	100

Zdroj: GGS, vlastní zpracování

Obr. 13 – Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Zdroj: GGS, vlastní zpracování

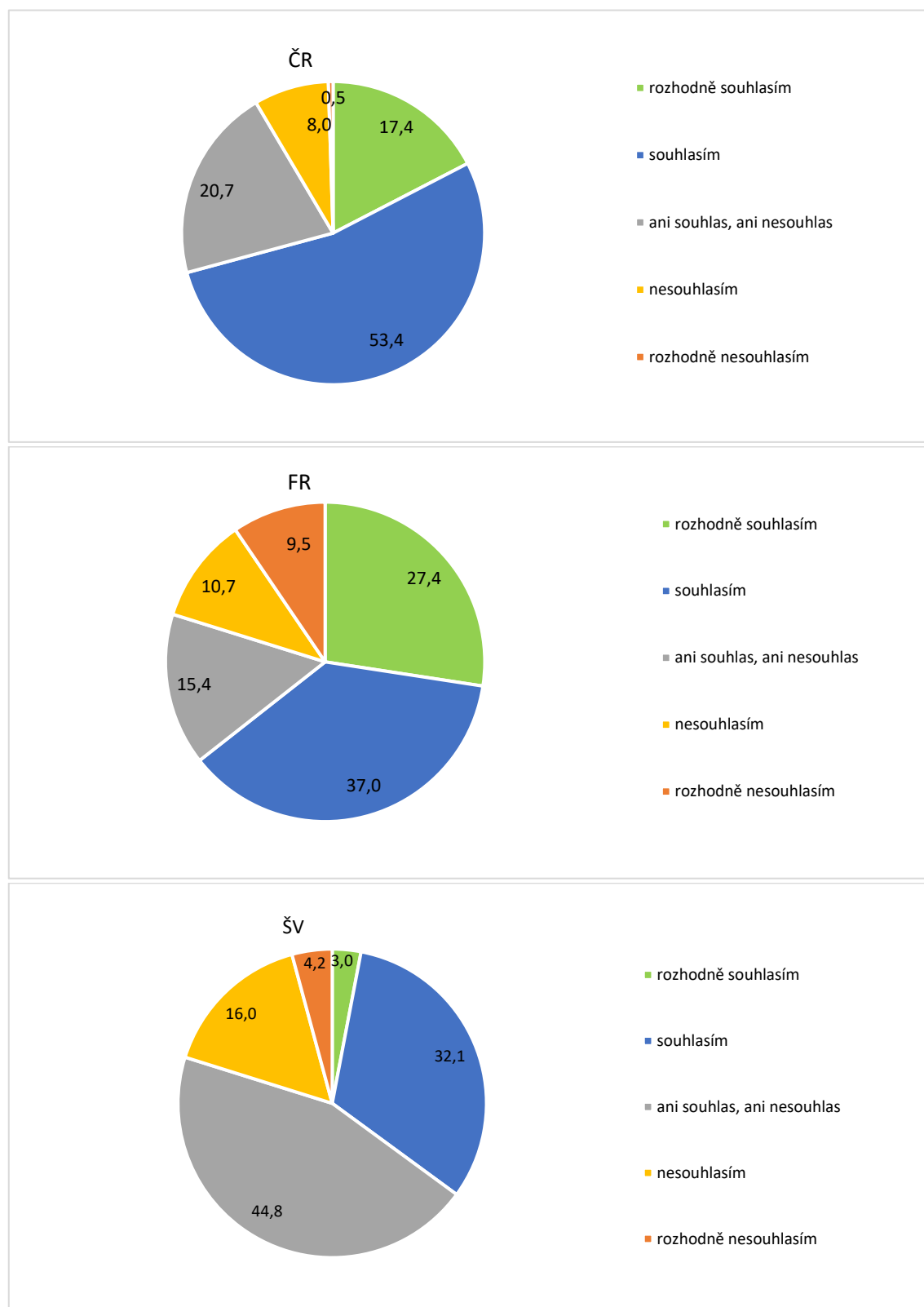
U této otázky: *Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá?* respondenti, ze všech třech zemí odpovídali zcela rozdílně. Dotazovaní v České republice nejvíce souhlasili s tímto výrokem (34,4 %). Je možné, že za těmito procenty stojí dlouhá rodičovská dovolená, která ovlivní názory některých respondentů. Čtvrtina českých dotazovaných odpověděla neutrálně a třetina nesouhlasí. Ve Francii zastává názor kladný, tedy souhlasí, celkem polovina respondentů. Více než jedna desetina je neutrální a třetina Francouzů nesouhlasí. Respondenti ze švédského šetření odpověděli souhlasně pouze v jedné desetině (rozhodně souhlasím 1,3 % a souhlasím 9,6 %). Čtvrtina odpověděla neutrálně, tedy ani souhlas, ani nesouhlas, a téměř dvě třetiny dotazovaných nesouhlasí.

Tab. 8 – Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Odpověď	ČR (2005)		FR (2005)		ŠV (2012)	
	Četnost	v %	Četnost	v %	Četnost	v %
rozhodně souhlasím	1 734	17,4	2 715	27,4	202	3,0
souhlasím	5 316	53,4	3 661	37,0	2 157	32,1
ani souhlas, ani nesouhlas	2 056	20,7	1 526	15,4	3 013	44,8
nesouhlasím	799	8,0	1 057	10,7	1 074	16,0
rozhodně nesouhlasím	46	0,5	941	9,5	283	4,2
Celkem	9 951	100	9 900	100	6 729	100

Zdroj: GGS, vlastní zpracování

Obr. 14 – Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání? Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Zdroj: GGS, vlastní zpracování

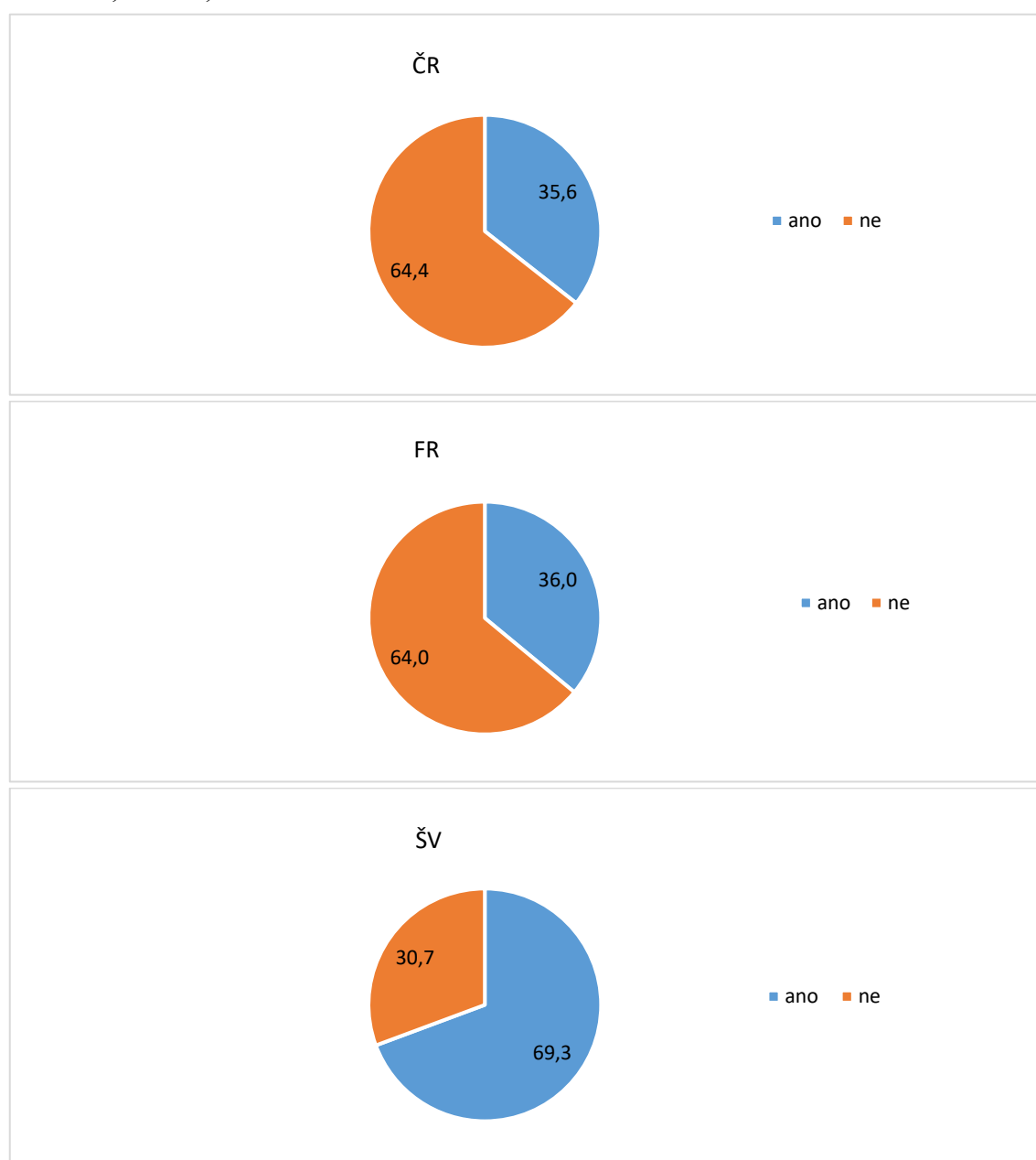
Tato dotazníková otázka je podobná té předchozí: *Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání?* Je zde vidět téměř úplný opak v odpovědích.

Tab. 9 – Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě. Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Odpověď	ČR (2005)		FR (2005)		ŠV (2012)	
	Četnost	v %	Četnost	v %	Četnost	v %
ano	750	35,6	977	36,0	1 714	69,3
ne	1 357	64,4	1 737	64,0	758	30,7
Celkem	2 107	100	2 714	100	2 472	100

Zdroj: GGS, vlastní zpracování

Obr. 15 – Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě. Česko a Francie, GGS 2005, Švédsko, GGS 2012

Zdroj: GGS, vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovídalo samozřejmě méně dotazovaných. Z logického hlediska studenti a senioři na otázku odpovídali v malé míře. Francie a Česko mají opět procentuálně téměř shodné odpovědi. Českých respondentů bylo 2107 a francouzských 2 714. U švédských odpovědí je složení odpovědí opačného charakteru. Celkem 69,3 % odpovědělo, že využívá pravidelně některou ze služeb při péči o dítě a 30,7 % odpovědělo, že služby pravidelně nevyužívá. Procentuální hodnoty těchto odpovědí švédských respondentů můžeme přikládat opět k faktu, že zdejší podpora žen v profesní kariéře je na vysoké úrovni, a tak potřebují švédské ženy častěji využívat nějakou z nabízených služeb pro péči o dítě.

Při pohledu na souhrnnou tabulku proměnných výše je evidentní, že ve všech třech zemích nejvíce na dotazované otázky odpovídaly ženy. Rozdíl není však markantní. Největší rozdíl mezi pohlavím byl ve Francii. Ve věkových kategoriích je diferencovanost mezi státy větší. V České republice odpovídala na otázky populace ve věku 25–34 let, ve Francii 35–44 let a ve Švédsku úplně nejstarší kategorie 65+. Proměnná vzdělání u francouzské populace zcela chybí, nebyla v dotaznících vyplněna. U českých a švédských respondentů evidujeme nejvyšší zastoupení odpovědí v kategorii ISCED 3, tedy ve středoškolském vzdělání. Navíc u Švédska oproti Česku je procentuálně zastoupena i kategorie ISCED 1, která zahrnuje vzdělání základní. U rodinného stavu nejsou patrné téměř žádné rozdíly, většina respondentů byla v manželství, a poté větší zastoupení mají svobodní. Co se týče počtu dětí, v České republice nejvíce zastoupena kategorie bezdětní, ale rozdíl mezi bezdětnými a respondenty se dvěma dětmi je pouhá desetina. U Francie a Švédska převažuje procentuální zastoupení se dvěma dětmi. Důvodem by mohl být fakt, že model dvoudětných rodin je v Evropě nejvíce zastoupen. V oblasti ekonomické aktivity je jednoznačné zastoupení populace zaměstnaných nebo osob samostatně výdělečně činných ve všech třech zemích.

6.2 Analýza postojů pomocí chí-kvadrát testu

Tato podkapitola se zabývá analýzou jednotlivých postojů respondentů pomocí chí-kvadrát testu v Česku a Francii za rok 2005, za Švédsko z roku 2012.

Tab. 10 – Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? ČR, 2005 (v %)

Třídící proměnné		Hl. společnost	Více společnosti než rodiny	Stejně společnosti jako rodiny	Více rodiny než společnosti	Hl. rodiny
Pohlaví	muž	3,70 %	6,90 %	21,40 %	27,30 %	40,70 %
	žena	3,00 %	5,60 %	19,60 %	30,10 %	41,80 %
Věkové kategorie	15–24	3,40 %	6,60 %	20,40 %	32,20 %	37,40 %
	25–34	2,90 %	6,40 %	21,80 %	27,30 %	41,60 %
	35–44	3,20 %	6,90 %	20,50 %	32,50 %	36,90 %
	45–54	3,10 %	6,50 %	20,60 %	28,20 %	41,60 %
	55–64	3,70 %	5,20 %	19,70 %	26,70 %	44,70 %
	65+	3,80 %	5,50 %	19,50 %	26,20 %	45,10 %
Vzdělání	ISCED 2	4,20 %	6,50 %	20,10 %	28,70 %	40,50 %
	ISCED 3	3,20 %	6,30 %	20,00 %	28,20 %	42,30 %
	ISCED 4	3,50 %	6,30 %	18,80 %	28,10 %	43,40 %
	ISCED 5	3,20 %	5,10 %	24,90 %	37,30 %	29,50 %
	ISCED 6	1,90 %	5,70 %	23,10 %	31,00 %	38,40 %
Rodinný stav	svobodná/ý	4,50 %	6,60 %	21,60 %	29,50 %	37,90 %
	vdaná/ženatý	3,00 %	6,30 %	20,00 %	28,50 %	42,20 %
	rozvedená/ý	2,10 %	4,40 %	19,90 %	29,70 %	43,90 %
	vdova/vdovec	2,40 %	5,70 %	17,80 %	28,30 %	45,80 %
Počet dětí	bezdětní	4,80 %	7,40 %	21,70 %	29,50 %	36,60 %
	1	3,40 %	6,10 %	21,90 %	29,20 %	39,30 %
	2	2,00 %	5,90 %	19,60 %	28,30 %	44,20 %
	3	2,60 %	3,50 %	18,90 %	27,70 %	47,30 %
	4	2,30 %	6,20 %	13,00 %	29,90 %	48,70 %
	5	8,20 %	2,70 %	16,40 %	17,80 %	54,80 %
	6 a více	4,50 %	3,00 %	18,20 %	25,80 %	48,50 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	3,30 %	6,90 %	21,80 %	29,30 %	38,80 %
	pomoc v rodinné firmě	12,50 %	12,50 %	x	37,50 %	37,50 %
	nezaměstnaný	3,70 %	7,40 %	16,80 %	29,10 %	43,00 %
	student, odborné vzdělávání	3,20 %	6,30 %	19,90 %	33,70 %	36,90 %
	v důchodu	3,60 %	5,20 %	19,30 %	26,70 %	45,10 %
	mateřská, rodičovská dovolená	2,40 %	4,50 %	15,60 %	27,50 %	50,00 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	2,40 %	2,80 %	22,10 %	26,70 %	46,00 %
	pečující o rodinu nebo domácnost	3,60 %	12,70 %	23,60 %	18,20 %	41,80 %
	jiný	x	6,70 %	26,70 %	26,70 %	40,00 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 11 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	21,306 ^a	4	0,000
Likelihood Ratio	21,303	4	0,000
Linear by linear Association	12,327	1	0,000
N of valid cases	9878		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	57,067 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	57,032	20	0,000
Linear by linear Association	9,349	1	0,002
N of valid cases	9878		

Vzdělání	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	39,325 ^a	16	0,001
Likelihood Ratio	40,318	16	0,001
Linear by linear Association	0,067	1	0,796
N of valid cases	9748		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	46,126 ^a	12	0,000
Likelihood Ratio	46,703	12	0,000
Linear by linear Association	35,019	1	0,000
N of valid cases	9556		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	131,556 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	134,157	24	0,000
Linear by linear Association	85,863	1	0,000
N of valid cases	9878		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	93,570 ^a	32	0,000
Likelihood Ratio	97,005	32	0,000
Linear by linear Association	28,491	1	0,000
N of valid cases	9875		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 12 – Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Francie 2005 (v %)

Třídící proměnné		Hl. společnost i	Více společnosti než rodiny	Stejně společnosti jako rodiny	Více rodiny než společnosti	Hl. rodiny
Pohlaví	muž	4,40 %	6,10 %	21,10 %	25,20 %	43,10 %
	žena	5,30 %	5,70 %	25,70 %	23,50 %	39,80 %
Věkové kategorie	15–24	5,10 %	6,00 %	22,30 %	27,60 %	39,10 %
	25–34	5,70 %	7,50 %	29,30 %	22,80 %	34,70 %
	35–44	4,70 %	6,30 %	27,60 %	22,20 %	39,20 %
	45–54	5,70 %	5,90 %	23,40 %	24,10 %	41,00 %
	55–64	4,50 %	4,90 %	20,50 %	25,60 %	44,50 %
	65+	4,10 %	4,80 %	18,30 %	25,00 %	47,80 %
Rodinný stav	svobodná/ý	5,10 %	6,40 %	25,40 %	24,60 %	38,40 %
	vdaná/ženatý	5,20 %	5,70 %	23,50 %	23,40 %	42,20 %
	rozvedená/ý	4,30 %	5,80 %	23,50 %	24,90 %	41,40 %
	vdova/vdovec	3,40 %	5,00 %	17,30 %	28,30 %	46,00 %
Počet dětí	bezdětní	4,70 %	6,10 %	24,90 %	26,80 %	37,60 %
	1	5,50 %	6,70 %	24,10 %	21,30 %	42,40 %
	2	5,00 %	5,60 %	24,20 %	24,70 %	40,50 %
	3	4,70 %	5,50 %	22,70 %	24,60 %	42,50 %
	4	4,30 %	6,00 %	19,80 %	20,40 %	49,50 %
	5	4,70 %	5,90 %	15,30 %	21,20 %	52,90 %
	6 a více	6,00 %	3,30 %	20,30 %	18,70 %	51,60 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	5,50 %	6,80 %	26,80 %	23,80 %	37,10 %
	pomoc v rodinné firmě	3,60 %	7,10 %	19,60 %	33,90 %	35,70 %
	nezaměstnaný	4,70 %	6,20 %	22,10 %	21,90 %	45,10 %
	student, odborné vzdělávání	5,40 %	5,20 %	23,40 %	29,20 %	36,90 %
	v důchodu	4,10 %	4,90 %	18,50 %	24,90 %	47,60 %
	mateřská, rodičovská dovolená	6,80 %	5,10 %	28,00 %	20,30 %	39,80 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	3,40 %	6,30 %	19,50 %	24,40 %	46,30 %
	pečující o rodinu nebo domácnost	4,10 %	3,30 %	20,90 %	24,70 %	47,00 %
	jiný	2,30 %	3,10 %	19,80 %	26,00 %	48,90 %
	placené školení nebo na rekvalif. kurzu	6,10 %	4,10 %	24,50 %	16,30 %	49,00 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 13 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	35,705 ^a	4	0,000
Likelihood Ratio	35,931	4	0,000
Linear by linear Association	17,778	1	0,000
N of valid cases	9984		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	140,575 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	140,324	20	0,000
Linear by linear Association	66,633	1	0,000
N of valid cases	9984		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	36,373 ^a	12	0,000
Likelihood Ratio	37,531	12	0,000
Linear by linear Association	19,49	1	0,000
N of valid cases	9984		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	70,271 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	70,877	24	0,000
Linear by linear Association	19,477	1	0,000
N of valid cases	9984		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	158,700 ^a	36	0,000
Likelihood Ratio	161,55	36	0,000
Linear by linear Association	0,425	1	0,515
N of valid cases	9984		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 14 – Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Švédsko, 2012 (v %)

Třídící proměnné		Hl. společnosti	Více společnosti než rodiny	Stejně společnosti jako rodiny	Více rodiny než společnosti	Hl. rodiny
Pohlaví	muž	3,00 %	13,70 %	32,40 %	40,70 %	10,30 %
	žena	3,20 %	13,30 %	41,00 %	36,50 %	6,00 %
Věkové kategorie	15–24	2,70 %	11,20 %	35,90 %	41,40 %	8,80 %
	25–34	3,50 %	15,70 %	34,60 %	40,20 %	6,00 %
	35–44	4,90 %	21,40 %	37,80 %	31,30 %	4,80 %
	45–54	3,30 %	16,00 %	39,80 %	34,00 %	6,90 %
	55–64	2,00 %	10,40 %	39,50 %	39,90 %	8,20 %
	65+	2,60 %	8,50 %	34,20 %	43,40 %	11,30 %
Vzdělání	ISCED 1	3,40 %	5,80 %	28,80 %	42,90 %	19,00 %
	ISCED 2	3,40 %	9,70 %	34,20 %	41,40 %	11,20 %
	ISCED 3	3,10 %	11,20 %	36,30 %	40,40 %	9,00 %
	ISCED 4	3,30 %	15,50 %	34,90 %	41,60 %	4,60 %
	ISCED 5	2,90 %	17,30 %	40,90 %	34,00 %	4,90 %
	ISCED 6	3,50 %	25,40 %	29,80 %	37,70 %	3,50 %
Rodinný stav	svobodná/ý	3,43 %	15,96 %	35,62 %	36,97 %	8,01 %
	vdaná/ženatý	2,78 %	12,61 %	38,07 %	38,59 %	7,95 %
	rozvedená/ý	3,31 %	11,59 %	35,93 %	41,23 %	7,95 %
	vdova/vdovec	2,52 %	11,32 %	41,51 %	35,85 %	8,81 %
Počet dětí	Bezdětní	3,00 %	13,60 %	34,90 %	40,30 %	8,30 %
	1	3,00 %	13,40 %	38,30 %	37,70 %	7,60 %
	2	3,30 %	15,20 %	37,10 %	36,90 %	7,50 %
	3	2,60 %	13,10 %	37,60 %	39,20 %	7,50 %
	4	3,00 %	8,10 %	41,30 %	37,40 %	10,30 %
	5	5,30 %	10,50 %	36,30 %	40,90 %	7,00 %
	6 a více	4,70 %	8,50 %	34,90 %	42,50 %	9,40 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	3,20 %	15,90 %	38,60 %	35,90 %	6,40 %
	pomoc v rodinné firmě	x	x	x	x	x
	nezaměstnaný	2,50 %	10,70 %	37,70 %	38,40 %	10,70 %
	student, odborné vzdělávání	4,80 %	13,30 %	35,40 %	39,10 %	7,40 %
	v důchodu	2,40 %	8,60 %	34,30 %	43,50 %	11,20 %
	mateřská, rodičovská dovolená	6,00 %	11,20 %	34,50 %	40,50 %	7,80 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	x	x	x	x	x
	pečující o rodinu nebo domácnost	3,80 %		30,80 %	46,20 %	19,20 %
	jiný	1,80 %	9,00 %	32,50 %	45,80 %	10,80 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 15 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	80,242 ^a	4	0,000
Likelihood Ratio	80,335	4	0,000
Linear by linear Association	32,572	1	0,000
N of valid cases	6708		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	205,771 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	203,223	20	0,000
Linear by linear Association	55,761	1	0,000
N of valid cases	6708		

Vzdělání	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	219,574 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	209,653	20	0,000
Linear by linear Association	134,26	1	0,000
N of valid cases	6694		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	20,632 ^a	12	0,056
Likelihood Ratio	20,280	12	0,062
Linear by linear Association	5,731	1	0,017
N of valid cases	6143		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	38,699 ^a	24	0,029
Likelihood Ratio	39,814	24	0,022
Linear by linear Association	0,342	1	0,559
N of valid cases	6708		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	137,075 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	139,898	24	0,000
Linear by linear Association	88,15	1	0,000
N of valid cases	6708		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

První otázka: Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou?

Podle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 11) jsou u České republiky všechny proměnné statisticky významné. Hodnoty Pearsonova chí-kvadrát testu jsou nižší než 0,05. Odpovědi respondentů na otázku názoru ohledně péče o předškolní děti liší podle téměř všech třídících proměnných, a to dle pohlaví, věku, vzdělání, rodinného stavu, počtu dětí a ekonomické aktivity. Muži si častěji myslí, že péče o děti je především úkol společnosti. Rozdíly však nejsou mezi muži a ženami příliš velké. Mladší respondenti zastávají názor, že je to spíše úkol společnosti. Ale i kategorie 55–64 let a 65+, si myslí, že je to úkol především společnosti. Respondenti s nižším vzděláním si častěji, než ti s vyšším vzděláním myslí, že je to především úkol společnosti než rodiny. Ti s vyšším vzděláním to častěji považují za úkol jak pro společnost, tak pro rodinu. Pracující respondenti si častěji, než ti nepracující myslí, že je to především úkol společnosti než rodiny. Respondenti svobodní a žijící v manželství si častěji než ti rozvedení a ovdovělí myslí, že je to především úkol společnosti než rodiny. Respondenti bez dětí či s jedním dítětem si častěji než ti se dvěma a více dětmi myslí, že je to především úkol společnosti než rodiny. U českých občanů však obecně dle procentuálního zastoupení převládá názor, že péče o děti je spíše úkolem rodiny.

Také ve Francii na základě chí-kvadrát testu (tab. 13) vyšly všechny proměnné statisticky významné (hodnota nižší než 0,05). U proměnné pohlaví, je viditelný rozdíl oproti české populaci. Ženy si častěji, než muži myslí, že je to především úkol společnosti než rodiny. Mladší respondenti více zastávají názor, že je to především úkol společnosti než rodiny. Zaměstnaní respondenti si častěji, než důchodci myslí, že je to především úkol společnosti než rodiny. Svobodní a žijící v manželství si častěji než ti rozvedení a ovdovělí myslí, že je to především úkol společnosti než rodiny. Lidé s jedním dítětem si častěji než ti bez dětí či se dvěma a více dětmi myslí, že je to především úkol společnosti než rodiny.

Ve Švédsku vyšly proměnné, až na rodinný stav také statisticky významné (tab. 15). U proměnné rodinný stav vyšel chí-kvadrát test statisticky nevýznamný (hodnota vyšší než 0,05), to znamená, že tato proměnná nemá vliv na odpověď respondentů. Ve Švédsku, si muži častěji, než ženy myslí, že je to především úkol rodiny než společnosti, ženy naopak častěji uvádějí neutrální odpověď. Starší lidé i ti nejmladší si častěji, než ti ostatní myslí, že je to především úkol rodiny než společnosti. Lidé s nižším vzděláním častěji, než ti s vyšším myslí, že je to především úkol rodiny než společnosti. Důchodci a lidé na rodičovské dovolené si častěji, než ti pracující myslí, že je to především úkol rodiny než společnosti. Lidé bez dětí a ti se třemi a více dětmi, si častěji myslí, že je to především úkol rodiny než společnosti.

Tab. 16 – Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze? Česko, 2005 (v %)

Třídící proměnné		Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Pohlaví	muž	6,00 %	33,40 %	35,80 %	22,40 %	2,40 %
	žena	9,80 %	34,60 %	28,40 %	23,70 %	3,60 %
Věkové kategorie	15–24	6,30 %	26,80 %	36,90 %	25,50 %	4,60 %
	25–34	7,80 %	30,70 %	34,30 %	23,40 %	3,80 %
	35–44	8,10 %	31,50 %	32,90 %	24,30 %	3,20 %
	45–54	6,90 %	33,90 %	32,20 %	24,40 %	2,60 %
	55–64	8,50 %	36,50 %	29,70 %	22,70 %	2,70 %
	65+	10,10 %	44,80 %	25,70 %	18,20 %	1,20 %
Vzdělání	ISCED 2	9,20 %	37,10 %	30,20 %	20,30 %	3,10 %
	ISCED 3	7,80 %	33,70 %	32,10 %	23,70 %	2,70 %
	ISCED 4	5,50 %	36,30 %	36,00 %	19,70 %	2,40 %
	ISCED 5	4,10 %	32,30 %	33,20 %	26,30 %	4,10 %
	ISCED 6	7,00 %	29,70 %	32,90 %	26,50 %	3,90 %
Rodinný stav	svobodná/ý	6,50 %	29,40 %	35,90 %	24,70 %	3,50 %
	vdaná/ženatý	8,40 %	35,00 %	31,30 %	22,60 %	2,70 %
	rozvedená/ý	8,20 %	35,90 %	28,30 %	24,00 %	3,70 %
	vdova/vdovec	9,80 %	44,50 %	23,10 %	20,60 %	2,00 %
Počet dětí	bezdětní	6,30 %	29,50 %	36,50 %	24,10 %	3,50 %
	1	8,00 %	34,00 %	32,10 %	22,90 %	3,00 %
	2	8,70 %	35,40 %	29,80 %	23,60 %	2,50 %
	3	9,30 %	39,60 %	26,70 %	21,10 %	3,20 %
	4	11,20 %	44,60 %	24,40 %	17,60 %	2,20 %
	5	13,90 %	43,10 %	26,40 %	13,90 %	2,80 %
	6 a více	12,50 %	48,40 %	21,90 %	12,50 %	4,70 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	6,70 %	31,20 %	33,60 %	25,40 %	3,00 %
	pomoc v rodinné firmě	12,50 %	37,50 %	37,50 %	12,50 %	
	nezaměstnaný	9,50 %	31,80 %	34,90 %	20,00 %	3,80 %
	student, odborné vzdělávání	5,00 %	24,50 %	39,40 %	25,70 %	5,40 %
	v důchodu	10,10 %	41,80 %	26,50 %	19,90 %	1,80 %
	mateřská, rodičovská dovolená	12,00 %	38,40 %	24,90 %	20,00 %	4,70 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	7,90 %	39,50 %	32,20 %	17,80 %	2,60 %
	pečující o rodinu nebo domácnost	20,00 %	36,40 %	23,60 %	18,20 %	1,80 %
	jiný	16,70 %	20,00 %	36,70 %	23,30 %	3,30 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 17 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	101,093 ^a	4	0,000
Likelihood Ratio	101,896	4	0,000
Linear by linear Association	6,705	1	0,010
N of valid cases	9932		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	200,478 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	202,13	20	0,000
Linear by linear Association	121,052	1	0,000
N of valid cases	9932		

Vzdělání	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	50,875 ^a	16	0,000
Likelihood Ratio	51,601	16	0,000
Linear by linear Association	29,629	1	0,000
N of valid cases	9787		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	111,420 ^a	12	0,000
Likelihood Ratio	111,991	12	0,000
Linear by linear Association	52,534	1	0,000
N of valid cases	9609		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	132,888 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	133,028	24	0,000
Linear by linear Association	73,703	1	0,000
N of valid cases	9932		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	267,793 ^a	32	0,000
Likelihood Ratio	263,984	32	0,000
Linear by linear Association	84,021	1	0,000
N of valid cases	9929		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 18 – Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze? Francie, 2005 (v %)

Třídící proměnné		Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Pohlaví	muž	47,60 %	24,20 %	13,50 %	7,90 %	6,90 %
	žena	39,80 %	21,60 %	14,90 %	13,20 %	10,40 %
Věkové kategorie	15–24	36,50 %	24,50 %	16,70 %	12,80 %	9,50 %
	25–34	37,80 %	25,20 %	16,70 %	11,00 %	9,30 %
	35–44	42,30 %	24,00 %	12,90 %	11,50 %	9,40 %
	45–54	43,90 %	20,80 %	14,70 %	10,80 %	9,80 %
	55–64	47,70 %	20,70 %	11,80 %	11,30 %	8,50 %
	65+	48,20 %	21,90 %	14,10 %	8,70 %	7,00 %
Rodinný stav	svobodná/ý	38,70 %	24,40 %	15,50 %	11,60 %	9,80 %
	vdaná/ženatý	45,80 %	22,30 %	13,10 %	10,70 %	8,10 %
	rozvedená/ý	42,40 %	20,90 %	16,50 %	9,90 %	10,40 %
	vdova/vdovec	45,80 %	23,60 %	12,50 %	11,10 %	7,00 %
Počet dětí	bezdětní	37,30 %	25,50 %	17,50 %	11,10 %	8,60 %
	1	42,40 %	21,50 %	14,70 %	11,30 %	10,10 %
	2	43,30 %	22,20 %	13,60 %	11,90 %	9,10 %
	3	48,90 %	21,10 %	11,60 %	10,20 %	8,10 %
	4	53,50 %	20,70 %	9,60 %	7,20 %	9,00 %
	5	55,00 %	24,90 %	7,10 %	7,70 %	5,30 %
	6 a více	54,10 %	18,00 %	13,10 %	6,60 %	8,20 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	39,90 %	24,40 %	14,80 %	11,50 %	9,50 %
	pomoc v rodinné firmě	60,00 %	16,40 %	10,90 %	7,30 %	5,50 %
	nezaměstnaný	44,70 %	20,70 %	13,20 %	11,30 %	10,10 %
	student, odborné vzdělávání	31,30 %	24,60 %	19,60 %	14,80 %	9,80 %
	v důchodu	48,10 %	20,80 %	13,80 %	9,90 %	7,50 %
	mateřská, rodičovská dovolená	37,30 %	32,20 %	16,10 %	6,80 %	7,60 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	49,30 %	15,10 %	15,10 %	9,80 %	10,70 %
	pečující o rodinu nebo domácnost	57,70 %	20,00 %	7,90 %	7,20 %	7,20 %
	jiný	51,50 %	14,20 %	13,40 %	12,70 %	8,20 %
	placené školení nebo na rekvalif. kurzu	41,70 %	22,90 %	18,80 %	8,30 %	8,30 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 19 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	143,849 ^a	4	0,000
Likelihood Ratio	146,641	4	0,000
Linear by linear Association	128,985	1	0,000
N of valid cases	9988		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	98,014 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	99,331	20	0,000
Linear by linear Association	47,686	1	0,000
N of valid cases	9988		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	58,984 ^a	12	0,000
Likelihood Ratio	59,179	12	0,000
Linear by linear Association	7,646	1	0,006
N of valid cases	9988		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	138,853 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	141,011	24	0,000
Linear by linear Association	51,728	1	0,000
N of valid cases	9988		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	175,488 ^a	36	0,000
Likelihood Ratio	178,173	36	0,000
Linear by linear Association	0,038	1	0,844
N of valid cases	9988		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 20 – Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze? Švédsko, 2012 (v %)

Třídící proměnné		Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Pohlaví	muž	7,70 %	34,00 %	34,50 %	16,90 %	7,00 %
	žena	13,00 %	34,70 %	33,10 %	13,90 %	5,40 %
Věkové kategorie	15–24	7,40 %	19,20 %	40,00 %	22,10 %	11,40 %
	25–34	10,00 %	30,20 %	33,60 %	18,10 %	8,20 %
	35–44	13,40 %	32,20 %	31,10 %	16,60 %	6,80 %
	45–54	11,50 %	34,00 %	34,20 %	14,60 %	5,60 %
	55–64	11,30 %	35,80 %	33,50 %	14,30 %	5,10 %
	65+	8,90 %	42,20 %	33,20 %	11,80 %	3,90 %
Vzdělání	ISCED 1	8,40 %	41,50 %	34,50 %	12,30 %	3,40 %
	ISCED 2	7,80 %	30,00 %	39,70 %	14,30 %	8,30 %
	ISCED 3	10,20 %	34,10 %	35,30 %	14,40 %	5,90 %
	ISCED 4	12,60 %	32,70 %	31,90 %	15,90 %	6,90 %
	ISCED 5	11,50 %	34,90 %	30,80 %	16,70 %	6,00 %
	ISCED 6	12,30 %	29,80 %	31,60 %	19,30 %	7,00 %
Rodinný stav	svobodná/ý	8,90 %	29,30 %	36,20 %	17,20 %	8,40 %
	vdaná/ženatý	11,10 %	37,30 %	32,10 %	14,50 %	5,00 %
	rozvedená/ý	13,60 %	36,40 %	32,40 %	13,10 %	4,60 %
	vdova/vdovec	8,10 %	42,90 %	35,40 %	9,90 %	3,70 %
Počet dětí	bezdětní	9,30 %	26,60 %	35,80 %	18,60 %	9,50 %
	1	11,80 %	31,20 %	34,70 %	16,00 %	6,30 %
	2	9,80 %	37,10 %	34,80 %	13,00 %	5,30 %
	3	12,10 %	37,70 %	29,80 %	16,30 %	4,10 %
	4	11,20 %	39,50 %	32,30 %	13,40 %	3,60 %
	5	10,50 %	38,60 %	32,20 %	12,30 %	6,40 %
	6 a více	18,90 %	40,60 %	24,50 %	11,30 %	4,70 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	10,50 %	32,70 %	34,00 %	16,30 %	6,60 %
	pomoc v rodinné firmě	x	x	x	x	x
	nezaměstnaný	12,40 %	32,30 %	39,10 %	11,80 %	4,30 %
	student, odborné vzdělávání	9,70 %	24,10 %	34,50 %	21,10 %	10,60 %
	v důchodu	9,20 %	42,00 %	33,00 %	11,90 %	3,90 %
	mateřská, rodičovská dovolená	21,20 %	34,70 %	28,80 %	12,70 %	2,50 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	x	x	x	x	x
	pečující o rodinu nebo domácnost	34,60 %	30,80 %	26,90 %		7,70 %
	jiný	18,00 %	29,20 %	30,40 %	15,50 %	6,80 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 21 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	63,448 ^a	4	0,000
Likelihood Ratio	64,649	4	0,000
Linear by linear Association	47,692	1	0,000
N of valid cases	6712		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	184,114 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	184,177	20	0,000
Linear by linear Association	93,229	1	0,000
N of valid cases	6712		

Vzdělání	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	53,399 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	53,852	20	0,000
Linear by linear Association	0,051	1	0,822
N of valid cases	6698		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	84,544 ^a	12	0,000
Likelihood Ratio	83,894	12	0,000
Linear by linear Association	54,782	1	0,000
N of valid cases	6148		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	140,705 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	138,993	24	0,000
Linear by linear Association	76,577	1	0,000
N of valid cases	6712		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	153,150 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	147,533	24	0,000
Linear by linear Association	23,889	1	0,000
N of valid cases	6712		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Druhá otázka: Starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze?

Podle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 17) se odpovědi respondentů na otázku názoru české populace liší podle téměř všech třídících proměnných, a to podle pohlaví, věku, vzdělání, rodinného stavu, počtu dětí a ekonomické aktivity. České ženy častěji, než muži souhlasí s tímto tvrzením, muži naopak častěji uvádějí neutrální odpověď. Starší lidé častěji, než ti mladší s tím souhlasí, mladší s tím naopak častěji nesouhlasí či uvádějí neutrální odpověď. Lidé s nižším vzděláním častěji, než ti s vyšším souhlasí, ti s vyšším vzděláním naopak častěji nesouhlasí. Lidé v důchodu a na rodičovské dovolené opět více souhlasí než pracující. Lidé rozvedení či ovdovělí častěji než ti svobodní či žijící v manželství s tím souhlasí. Lidé s více dětmi častěji než ti s méně či bez dětí s tím souhlasí.

Podle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 19) se odpovědi respondentů na otázku názoru, že starání se o domácnost a rodinu je stejně tak naplňující jako práce za peníze, liší podle téměř všech třídících proměnných, a to podle pohlaví, věku, ekonomické aktivity, rodinného stavu, typu domácnosti, velikosti domácnosti a počtu dětí. Muži častěji, než ženy s tím souhlasí. Starší respondenti častěji, než ti mladší s tím souhlasí. Důchodci a lidé na rodičovské dovolené častěji, než pracující s tím souhlasí. Lidé v manželství a ovdovělí častěji než svobodní či rozvedení s tím souhlasí. Lidé se třemi a více dětmi častěji, než ti ostatní s tím souhlasí.

Podle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 21) se odpovědi respondentů na otázku názoru, že starání se o domácnost a rodinu je stejně tak naplňující jako práce za peníze, liší podle všech třídících proměnných, a to podle pohlaví, věku, vzdělání, ekonomické aktivity, rodinného stavu, typu domácnosti, velikosti domácnosti a počtu dětí. Ženy častěji, než muži s tím souhlasí. Starší lidé častěji, než ti mladší s tím souhlasí. Lidé s nejnižším vzděláním i prvním stupněm terciálního vzdělání častěji, než ti ostatní s tím souhlasí. Důchodci či lidé na rodičovské dovolené častěji, než ti pracující s tím souhlasí. Lidé žijící v manželství, rozvedení či ovdovělí častěji, než ti svobodní s tím souhlasí. Lidé se dvěma a více dětmi častěji než ti bez dětí a s jedním dítětem s tím souhlasí.

Názory respondentů v Česku, Francii i Švédsku dle ekonomického statusu se shodují. Všichni občané důchodového věku a ženy i muži na rodičovské dovolené souhlasí s tím, že starání se o domácnost a rodinu je stejně tak naplňující jako práce za peníze.

Tab. 22 – Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá? Česko, 2005 (v %)

Třídící proměnné		Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Pohlaví	muž	9,40 %	35,90 %	26,60 %	25,90 %	2,30 %
	žena	10,10 %	33,10 %	22,60 %	30,50 %	3,70 %
Věkové kategorie	15–24	8,90 %	32,20 %	26,50 %	28,70 %	3,70 %
	25–34	7,50 %	30,80 %	25,70 %	32,10 %	3,80 %
	35–44	9,10 %	33,80 %	25,20 %	29,20 %	2,70 %
	45–54	10,60 %	34,30 %	23,90 %	29,10 %	2,10 %
	55–64	11,10 %	34,70 %	23,30 %	27,80 %	3,10 %
	65+	11,80 %	41,10 %	22,30 %	22,20 %	2,60 %
Vzdělání	ISCED 2	11,10 %	36,70 %	25,70 %	23,30 %	3,20 %
	ISCED 3	9,70 %	34,00 %	24,20 %	29,20 %	2,90 %
	ISCED 4	11,80 %	33,60 %	24,20 %	28,00 %	2,40 %
	ISCED 5	6,40 %	35,80 %	24,30 %	30,70 %	2,80 %
	ISCED 6	7,50 %	31,70 %	23,90 %	33,70 %	3,20 %
Rodinný stav	svobodná/ý	8,50 %	34,20 %	27,90 %	26,50 %	2,90 %
	vdaná/ženatý	10,40 %	33,50 %	23,30 %	29,50 %	3,30 %
	rozvedená/ý	7,90 %	36,80 %	22,50 %	30,70 %	2,10 %
	vdova/vdovec	11,00 %	38,00 %	21,50 %	26,40 %	2,90 %
Počet dětí	bezdětní	8,70 %	33,70 %	28,30 %	26,30 %	3,00 %
	1	9,10 %	34,30 %	23,90 %	29,50 %	3,10 %
	2	10,10 %	33,50 %	23,30 %	30,20 %	3,00 %
	3	13,00 %	36,40 %	19,70 %	27,40 %	3,40 %
	4	8,70 %	42,60 %	18,70 %	27,10 %	2,90 %
	5	16,70 %	43,10 %	19,40 %	19,40 %	1,40 %
	6 a více	14,90 %	43,30 %	14,90 %	25,40 %	1,50 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	8,70 %	32,50 %	25,90 %	29,90 %	3,00 %
	pomoc v rodinné firmě		37,50 %	50,00 %	12,50 %	
	nezaměstnaný	11,50 %	35,40 %	25,00 %	24,30 %	3,80 %
	student, odborné vzdělávání	8,40 %	32,20 %	25,30 %	30,20 %	3,90 %
	v důchodu	11,80 %	38,80 %	22,90 %	23,70 %	2,70 %
	mateřská, rodičovská dovolená	11,00 %	31,60 %	20,80 %	33,50 %	3,00 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	9,70 %	36,20 %	19,20 %	32,50 %	2,40 %
	pečující o rodinu nebo domácnost	9,10 %	47,30 %	21,80 %	21,80 %	
	jiný	10,00 %	23,30 %	26,70 %	36,70 %	3,30 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 23 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	58,450 ^a	4	0,000
Likelihood Ratio	58,776	4	0,000
Linear by linear Association	17,672	1	0,000
N of valid cases	9934		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	106,700 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	107,6	20	0,000
Linear by linear Association	66,753	1	0,000
N of valid cases	9934		

Vzdělání	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	55,247 ^a	16	0,000
Likelihood Ratio	56,516	16	0,000
Linear by linear Association	29,982	1	0,000
N of valid cases	9792		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	51,792 ^a	12	0,000
Likelihood Ratio	51,772	12	0,000
Linear by linear Association	1,819	1	0,177
N of valid cases	9609		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	85,224 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	83,977	24	0,000
Linear by linear Association	8,295	1	0,004
N of valid cases	9934		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	107,734 ^a	32	0,000
Likelihood Ratio	110,175	32	0,000
Linear by linear Association	24,453	1	0,000
N of valid cases	9931		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 24 – Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá? Francie, 2005 (v %)

Třídící proměnné		Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Pohlaví	muž	25,10 %	29,20 %	14,20 %	14,30 %	17,10 %
	žena	22,80 %	26,20 %	13,60 %	16,20 %	21,30 %
Věkové kategorie	15–24	13,30 %	24,00 %	20,00 %	18,40 %	24,30 %
	25–34	15,00 %	24,50 %	15,60 %	18,70 %	26,20 %
	35–44	18,70 %	24,40 %	14,80 %	18,70 %	23,50 %
	45–54	25,20 %	27,20 %	12,30 %	15,60 %	19,70 %
	55–64	29,40 %	31,00 %	11,40 %	12,00 %	16,10 %
	65+	36,90 %	32,80 %	11,70 %	9,70 %	8,90 %
Rodinný stav	svobodná/ý	18,30 %	25,20 %	16,30 %	17,20 %	23,00 %
	vdaná/ženatý	25,80 %	28,80 %	12,60 %	14,80 %	18,00 %
	rozvedená/ý	23,00 %	25,20 %	14,60 %	16,00 %	21,20 %
	vdova/vdovec	35,40 %	34,00 %	11,00 %	10,00 %	9,60 %
Počet dětí	bezdětní	16,90 %	27,40 %	17,60 %	16,70 %	21,30 %
	1	22,90 %	27,90 %	12,30 %	15,00 %	21,80 %
	2	24,10 %	26,60 %	13,80 %	16,50 %	19,10 %
	3	30,10 %	27,90 %	11,50 %	13,80 %	16,80 %
	4	33,70 %	29,20 %	11,00 %	12,10 %	14,10 %
	5	37,70 %	30,50 %	9,00 %	7,20 %	15,60 %
	6 a více	41,00 %	29,00 %	6,00 %	9,80 %	14,20 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	18,50 %	25,00 %	14,80 %	18,20 %	23,50 %
	pomoc v rodinné firmě	25,00 %	33,90 %	8,90 %	10,70 %	21,40 %
	nezaměstnaný	24,30 %	28,80 %	12,90 %	12,70 %	21,30 %
	student, odborné vzdělávání	11,40 %	24,90 %	18,70 %	21,80 %	23,20 %
	v důchodu	33,70 %	32,50 %	11,80 %	10,50 %	11,50 %
	mateřská, rodičovská dovolená	16,20 %	23,90 %	17,10 %	20,50 %	22,20 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	39,50 %	27,80 %	8,30 %	12,20 %	12,20 %
	pečující o rodinu nebo domácnost	36,50 %	32,10 %	10,10 %	9,10 %	12,20 %
	jiný	29,20 %	23,10 %	17,70 %	13,10 %	16,90 %
	placené školení nebo na rekvalif. kurzu	16,30 %	18,40 %	28,60 %	12,20 %	24,50 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 25 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	42,454 ^a	4	0,000
Likelihood Ratio	42,688	4	0,000
Linear by linear Association	37,659	1	0,000
N of valid cases	9965		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	626,624 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	647,657	20	0,000
Linear by linear Association	528,471	1	0,000
N of valid cases	9965		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	191,499 ^a	12	0,000
Likelihood Ratio	196,4	12	0,000
Linear by linear Association	87,212	1	0,000
N of valid cases	9965		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	243,115 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	243,724	24	0,000
Linear by linear Association	143,674	1	0,000
N of valid cases	9965		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	594,868 ^a	36	0,000
Likelihood Ratio	604,373	36	0,000
Linear by linear Association	1,155	1	0,283
N of valid cases	9965		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 26 – Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá? Švédsko, 2012 (v %)

Třídící proměnné		Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Pohlaví	muž	1,70 %	14,10 %	32,70 %	34,60 %	16,90 %
	žena	1,10 %	5,90 %	24,90 %	37,50 %	30,60 %
Věkové kategorie	15–24	0,70 %	5,90 %	34,80 %	31,00 %	27,70 %
	25–34	0,90 %	6,30 %	19,90 %	33,50 %	39,40 %
	35–44	1,80 %	6,30 %	18,80 %	37,60 %	35,50 %
	45–54	0,70 %	7,50 %	25,20 %	39,20 %	27,50 %
	55–64	1,50 %	10,30 %	29,60 %	39,20 %	19,50 %
	65+	1,90 %	16,00 %	38,70 %	33,70 %	9,80 %
Vzdělání	ISCED 1	2,60 %	25,60 %	43,80 %	22,50 %	5,40 %
	ISCED 2	1,40 %	12,30 %	40,70 %	29,20 %	16,40 %
	ISCED 3	1,40 %	10,90 %	33,10 %	35,60 %	19,00 %
	ISCED 4	1,90 %	6,70 %	23,60 %	38,60 %	29,20 %
	ISCED 5	0,90 %	5,70 %	18,80 %	40,10 %	34,60 %
	ISCED 6	0,90 %	5,20 %	16,50 %	43,50 %	33,90 %
Rodinný stav	svobodná/ý	0,60 %	7,80 %	26,60 %	35,00 %	30,00 %
	vdaná/ženatý	1,50 %	10,30 %	27,80 %	38,00 %	22,40 %
	rozvedená/ý	2,30 %	12,20 %	30,70 %	33,20 %	21,60 %
	vdova/vdovec	1,20 %	13,00 %	34,60 %	38,30 %	13,00 %
Počet dětí	bezdětní	1,30 %	9,00 %	29,90 %	30,80 %	28,90 %
	1	1,40 %	11,20 %	26,80 %	34,50 %	26,20 %
	2	1,10 %	8,70 %	26,50 %	39,20 %	24,60 %
	3	1,80 %	9,90 %	29,40 %	37,70 %	21,20 %
	4	1,40 %	11,70 %	30,20 %	38,40 %	18,30 %
	5	1,20 %	11,00 %	32,90 %	35,30 %	19,70 %
	6 a více	2,80 %	11,30 %	34,00 %	36,80 %	15,10 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	1,00 %	7,50 %	24,10 %	38,10 %	29,30 %
	pomoc v rodinné firmě	x	x	x	x	x
	nezaměstnaný	1,90 %	9,90 %	31,10 %	32,90 %	24,20 %
	student, odborné vzdělávání	1,80 %	6,20 %	31,80 %	30,90 %	29,30 %
	v důchodu	1,70 %	15,40 %	38,40 %	34,00 %	10,60 %
	mateřská, rodičovská dovolená	0,90 %	5,10 %	16,20 %	38,50 %	39,30 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	x	x	x	x	x
	pečující o rodinu nebo domácnost	7,70 %	23,10 %	34,60 %	19,20 %	15,40 %
	jiný	3,60 %	15,10 %	33,10 %	30,70 %	17,50 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 27 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	285,537 ^a	4	0,000
Likelihood Ratio	289,731	4	0,000
Linear by linear Association	271,617	1	0,000
N of valid cases	6737		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	556,623 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	575,152	20	0,000
Linear by linear Association	316,983	1	0,000
N of valid cases	6737		

Vzdělání	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	591,124 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	589,688	20	0,000
Linear by linear Association	496,103	1	0,000
N of valid cases	6723		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	77,765 ^a	12	0,000
Likelihood Ratio	78,721	12	0,000
Linear by linear Association	57,168	1	0,000
N of valid cases	6173		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	74,089 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	74,747	24	0,000
Linear by linear Association	18,937	1	0,000
N of valid cases	6737		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	415,588 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	430,283	24	0,000
Linear by linear Association	230,924	1	0,000
N of valid cases	6737		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Třetí otázka: Předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá?

Podle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 23) se odpovědi respondentů na otázku názoru, že předškolní děti častěji trpí, pokud jejich matka pracuje, liší podle téměř všech třídících proměnných, a to podle pohlaví, věku, vzdělání, ekonomické aktivity, rodinného stavu a počtu dětí. Muži více než ženy s tím souhlasí či jsou neutrální, ženy naopak častěji nesouhlasí. Starší respondenti častěji, než ti mladší s tím souhlasí. Respondenti s nižším vzděláním častěji, než ti s vyšším vzděláním s tím souhlasí. Důchodci a nezaměstnaní častěji, než pracující s tím souhlasí. Rozvedení a ovdovělí častěji než svobodní a žijící v manželství s tím souhlasí. Respondenti se třemi a více dětmi častěji než ti s méně dětmi či bez dětí s tím souhlasí.

Podle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 25) se odpovědi respondentů na otázku názoru, že předškolní děti častěji trpí, pokud jejich matka pracuje, liší podle téměř všech třídících proměnných, a to podle pohlaví, věku, ekonomické aktivity, rodinného stavu a počtu dětí. Muži častěji, než ženy s tím souhlasí, ženy naopak častěji nesouhlasí. Starší respondenti častěji, než ti mladší s tím souhlasí. Důchodci častěji než ti pracující či na rodičovské dovolené s tím souhlasí. Žijící v manželství a ovdovělí častěji než ti svobodní a rozvedení s tím souhlasí. Respondenti se třemi a více dětmi častěji, než ti ostatní s tím souhlasí.

Podle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 27) se odpovědi respondentů na otázku názoru, že předškolní děti častěji trpí, pokud jejich matka pracuje, liší podle všech třídících proměnných, a to podle pohlaví, věku, vzdělání, ekonomické aktivity, rodinného stavu, typu domácnosti, velikosti domácnosti a počtu dětí. Muži častěji, než ženy s tím souhlasí či jsou neutrální, ženy naopak častěji nesouhlasí. Starší lidé častěji, než ti mladší s tím souhlasí. Lidé s nižším vzděláním častěji, než ti s vyšším s tím souhlasí. Důchodci častěji než ti pracující či lidé na rodičovské dovolené s tím souhlasí. Lidé žijící v manželství, rozvedení či ovdovělí častěji, než ti svobodní s tím souhlasí. Lidé s jedním či třemi a více dětmi častěji než ti bez dětí či dvěma dětmi s tím souhlasí.

Tab. 28 – Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání? Česko, 2005 (v %)

Třídící proměnné		Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Pohlaví	muž	16,10 %	54,10 %	21,30 %	8,10 %	0,40 %
	žena	18,70 %	52,80 %	20,10 %	8,00 %	0,50 %
Věkové kategorie	15–24	14,60 %	51,50 %	23,50 %	9,90 %	0,60 %
	25–34	15,80 %	52,10 %	23,40 %	7,90 %	0,70 %
	35–44	15,90 %	52,70 %	21,50 %	9,70 %	0,30 %
	45–54	16,70 %	53,00 %	21,30 %	8,40 %	0,70 %
	55–64	20,50 %	53,90 %	18,00 %	7,30 %	0,30 %
	65+	21,30 %	57,50 %	15,90 %	5,20 %	0,20 %
Vzdělání	ISCED 2	18,40 %	51,20 %	22,00 %	8,00 %	0,40 %
	ISCED 3	17,20 %	53,50 %	20,80 %	8,00 %	0,50 %
	ISCED 4	19,10 %	56,30 %	17,70 %	5,90 %	1,00 %
	ISCED 5	12,80 %	55,50 %	22,90 %	8,30 %	0,50 %
	ISCED 6	15,90 %	58,10 %	17,10 %	8,60 %	0,30 %
Rodinný stav	svobodná/ý	15,60 %	50,90 %	24,10 %	8,90 %	0,50 %
	vdaná/ženatý	17,80 %	54,20 %	20,10 %	7,50 %	0,40 %
	rozvedená/ý	16,30 %	56,50 %	17,60 %	9,10 %	0,50 %
	vdova/vdovec	23,90 %	55,40 %	13,80 %	6,60 %	0,30 %
Počet dětí	bezdětní	15,50 %	51,40 %	24,00 %	8,50 %	0,50 %
	1	17,80 %	53,30 %	19,70 %	8,90 %	0,30 %
	2	17,90 %	54,60 %	19,30 %	7,80 %	0,40 %
	3	21,20 %	54,60 %	17,40 %	6,00 %	0,70 %
	4	19,60 %	57,90 %	16,10 %	6,10 %	0,30 %
	5	17,80 %	61,60 %	15,10 %	4,10 %	1,40 %
	6 a více	11,90 %	50,70 %	23,90 %	13,40 %	
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	15,90 %	51,70 %	22,90 %	9,00 %	0,50 %
	pomoc v rodinné firmě	12,50 %	50,00 %	37,50 %		
	nezaměstnaný	16,80 %	50,70 %	24,60 %	7,50 %	0,50 %
	student, odborné vzdělávání	13,80 %	55,00 %	21,10 %	9,60 %	0,60 %
	v důchodu	21,30 %	56,50 %	16,20 %	5,80 %	0,20 %
	mateřská, rodičovská dovolená	19,50 %	52,60 %	18,30 %	8,90 %	0,70 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	19,20 %	56,90 %	16,20 %	7,30 %	0,40 %
	pečující o rodinu nebo domácnost	18,20 %	58,20 %	18,20 %	3,60 %	1,80 %
	jiný	13,30 %	53,30 %	33,30 %		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 29 – Chí-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	12,629 ^a	4	0,013
Likelihood Ratio	12,658	4	0,013
Linear by linear Association	5,55	1	0,018
N of valid cases	9951		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	116,188 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	118,69	20	0,000
Linear by linear Association	86,79	1	0,000
N of valid cases	9951		

Vzdělání	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	27,670 ^a	16	0,035
Likelihood Ratio	27,956	16	0,032
Linear by linear Association	0,173	1	0,677
N of valid cases	9805		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	79,799 ^a	12	0,000
Likelihood Ratio	79,772	12	0,000
Linear by linear Association	44,723	1	0,000
N of valid cases	9626		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	74,012 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	73,796	24	0,000
Linear by linear Association	32,071	1	0,000
N of valid cases	9951		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	133,727 ^a	32	0,000
Likelihood Ratio	138,412	32	0,000
Linear by linear Association	61,81	1	0,000
N of valid cases	9948		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 30 – Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání? Francie, 2005 (v %)

Třídící proměnné		Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Pohlaví	muž	27,27 %	38,05 %	15,16 %	10,11 %	9,41 %
	žena	27,55 %	36,16 %	15,61 %	11,12 %	9,58 %
Věkové kategorie	15–24	18,90 %	38,10 %	22,00 %	10,60 %	10,50 %
	25–34	20,50 %	37,20 %	18,20 %	11,70 %	12,40 %
	35–44	23,20 %	35,30 %	16,80 %	13,30 %	11,30 %
	45–54	28,40 %	37,20 %	13,80 %	10,60 %	10,00 %
	55–64	34,00 %	37,80 %	12,40 %	8,80 %	7,10 %
	65+	36,50 %	37,00 %	12,00 %	8,70 %	5,90 %
Rodinný stav	svobodná/ý	22,60 %	36,60 %	19,70 %	11,20 %	9,90 %
	vdaná/ženatý	28,60 %	38,20 %	13,10 %	10,70 %	9,50 %
	rozvedená/ý	29,50 %	34,90 %	16,40 %	9,40 %	9,90 %
	vdova/vdovec	35,50 %	34,40 %	12,00 %	11,80 %	6,30 %
Počet dětí	Bezdětní	22,10 %	39,00 %	20,30 %	10,30 %	8,30 %
	1	27,70 %	34,90 %	15,80 %	10,60 %	11,10 %
	2	27,00 %	37,00 %	14,10 %	11,80 %	10,00 %
	3	32,00 %	37,00 %	11,80 %	10,00 %	9,20 %
	4	37,20 %	31,90 %	10,60 %	10,40 %	9,80 %
	5	38,50 %	42,60 %	7,10 %	6,50 %	5,30 %
	6 a více	37,40 %	34,60 %	9,90 %	8,20 %	9,90 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	22,60 %	37,50 %	16,90 %	12,00 %	11,10 %
	pomoc v rodinné firmě	30,40 %	42,90 %	10,70 %	8,90 %	7,10 %
	nezaměstnaný	30,50 %	33,80 %	15,80 %	9,80 %	10,10 %
	student, odborné vzdělávání	17,70 %	39,70 %	22,90 %	11,60 %	8,10 %
	v důchodu	35,00 %	37,60 %	12,30 %	8,60 %	6,60 %
	mateřská, rodičovská dovolená	24,80 %	34,20 %	16,20 %	14,50 %	10,30 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	36,90 %	32,50 %	12,80 %	8,90 %	8,90 %
	pečující o rodinu nebo domácnost	40,30 %	33,90 %	9,00 %	8,50 %	8,30 %
	jiný	35,40 %	31,50 %	13,10 %	9,20 %	10,80 %
	placené školení nebo na rekvalif. kurzu	25,00 %	35,40 %	22,90 %	10,40 %	6,30 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 31 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	5,113a	4	0,276
Likelihood Ratio	5,119	4	0,275
Linear by linear Association	1,102	1	0,294
N of valid cases	9900		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	299,598a	20	0,000
Likelihood Ratio	300,685	20	0,000
Linear by linear Association	203,232	1	0,000
N of valid cases	9900		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	114,177a	12	0,000
Likelihood Ratio	113,942	12	0,000
Linear by linear Association	31,124	1	0,000
N of valid cases	9900		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	182,143a	24	0,000
Likelihood Ratio	182,155	24	0,000
Linear by linear Association	35,488	1	0,000
N of valid cases	9900		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	289,225a	36	0,000
Likelihood Ratio	289,115	36	0,000
Linear by linear Association	0,08	1	0,777
N of valid cases	9900		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 32 – Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání? Švédsko, 2012 (v %)

Třídící proměnné		Rozhodně souhlasím	Souhlasím	Ani souhlas, ani nesouhlas	Nesouhlasím	Rozhodně nesouhlasím
Pohlaví	muž	2,90 %	37,40 %	43,10 %	13,80 %	2,80 %
	žena	3,10 %	27,70 %	46,10 %	17,70 %	5,40 %
Věkové kategorie	15–24	4,40 %	26,40 %	46,20 %	17,90 %	5,10 %
	25–34	4,20 %	30,80 %	42,50 %	17,70 %	4,90 %
	35–44	3,30 %	28,90 %	44,10 %	17,50 %	6,10 %
	45–54	2,90 %	29,00 %	43,10 %	18,80 %	6,20 %
	55–64	2,60 %	34,30 %	44,00 %	16,30 %	2,90 %
	65+	2,10 %	37,30 %	48,00 %	10,90 %	1,70 %
Vzdělání	ISCED 1	1,00 %	42,00 %	45,10 %	10,60 %	1,30 %
	ISCED 2	2,90 %	29,30 %	50,20 %	13,70 %	4,00 %
	ISCED 3	3,20 %	30,40 %	45,50 %	16,50 %	4,30 %
	ISCED 4	4,60 %	32,60 %	43,80 %	14,40 %	4,60 %
	ISCED 5	2,70 %	32,70 %	42,90 %	17,00 %	4,70 %
	ISCED 6	3,50 %	32,50 %	44,70 %	17,50 %	1,80 %
Rodinný stav	svobodná/ý	3,60 %	29,30 %	45,50 %	16,20 %	5,40 %
	vdaná/ženatý	2,20 %	32,70 %	44,80 %	16,30 %	3,90 %
	rozvedená/ý	5,80 %	36,60 %	40,10 %	14,40 %	3,10 %
	vdova/vdovec	1,90 %	34,00 %	50,00 %	10,50 %	3,70 %
Počet dětí	bezdětní	4,20 %	31,30 %	43,90 %	15,40 %	5,10 %
	1	4,20 %	32,20 %	43,80 %	15,20 %	4,50 %
	2	2,20 %	30,50 %	45,40 %	17,40 %	4,40 %
	3	2,30 %	35,20 %	44,40 %	15,50 %	2,70 %
	4	2,60 %	33,20 %	46,90 %	13,50 %	3,80 %
	5	2,90 %	30,50 %	44,80 %	17,20 %	4,60 %
	6 a více	2,80 %	36,80 %	46,20 %	12,30 %	1,90 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	2,90 %	30,20 %	43,60 %	17,90 %	5,30 %
	pomoc v rodinné firmě	x	x	x	x	x
	nezaměstnaný	5,00 %	21,40 %	49,70 %	18,20 %	5,70 %
	student, odborné vzdělávání	4,30 %	31,80 %	43,50 %	15,30 %	5,00 %
	v důchodu	1,80 %	36,60 %	48,40 %	11,50 %	1,60 %
	mateřská, rodičovská dovolená	5,90 %	36,40 %	43,20 %	13,60 %	0,80 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	x	x	x	x	x
	pečující o rodinu nebo domácnost	4,00 %	32,00 %	52,00 %	8,00 %	4,00 %
	jiný	9,00 %	40,40 %	36,10 %	13,30 %	1,20 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 33 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	96,163 ^a	4	0,000
Likelihood Ratio	97,1	4	0,000
Linear by linear Association	76,3	1	0,000
N of valid cases	6729		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	137,815 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	144,46	20	0,000
Linear by linear Association	39,149	1	0,000
N of valid cases	6729		

Vzdělání	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	54,856 ^a	20	0,000
Likelihood Ratio	59,161	20	0,000
Linear by linear Association	4,118	1	0,042
N of valid cases	6715		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	52,427 ^a	12	0,000
Likelihood Ratio	49,96	12	0,000
Linear by linear Association	14,345	1	0,000
N of valid cases	6163		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	46,049 ^a	24	0,004
Likelihood Ratio	46,37	24	0,004
Linear by linear Association	0,931	1	0,334
N of valid cases	6729		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	151,901 ^a	24	0,000
Likelihood Ratio	156,829	24	0,000
Linear by linear Association	73,266	1	0,000
N of valid cases	6729		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Čtvrtá otázka: Děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání?

Dle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 29) se odpovědi respondentů na otázku názoru, že děti častěji trpí, pokud se jejich otec příliš soustředí na práci, v Česku liší podle téměř všech třídících proměnných, a to podle pohlaví, věku, vzdělání, ekonomické aktivity, rodinného stavu a počtu dětí. Ženy spíše souhlasí oproti mužům. Nejvíce se shodují obě pohlaví v odpovědi souhlasím. Starší lidé (od věku 45–54 let) častěji souhlasí, mladší respondenti taktéž, ale v menším procentuálním zastoupení. Lidé s nadstavbovým studiem, než ti ostatní s tím souhlasí. Důchodci a lidé na rodičovské dovolené častěji, než pracující s tím souhlasí. Rozvedení a ovdovělí častěji, než svobodní a žijící v manželství s tím souhlasí. Respondenti se dvěma a více dětmi častěji, než ti ostatní s tím souhlasí.

Odpovědi francouzských respondentů se liší podle téměř všech třídících proměnných (tab. 31), a to podle věku, rodinného stavu, počtu dětí a ekonomické aktivity. Proměnná pohlaví na základě chí-kvadrát testu vyšla statisticky nevýznamná (hodnota 0,276, tedy vyšší, než 0,05). U proměnné věk, starší lidé výrazně častěji, než ti mladší souhlasí. Osoby žijící v manželství, rozvedení a ovdovělí volili více možnost rozhodně souhlasím, oproti svobodným. Lidé se třemi a více dětmi také více souhlasí, nejvíce nesouhlasí osoby s jedním či dvěma dětmi. Respondenti v důchodovém věku a na rodičovské dovolené častěji souhlasí s výrokem, oproti zaměstnaným.

Podle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 33) se odpovědi švédských respondentů na otázku názoru, že děti častěji trpí, pokud se jejich otec příliš soustředí na práci, liší podle všech třídících proměnných, a to podle pohlaví, věku, rodinného stavu, počtu dětí, vzdělání a ekonomické aktivity. Ženy více než muži s tím souhlasí. Starší lidé častěji, než ti mladší s tím souhlasí. Lidé s vyšším vzděláním i ti s nejnižším vzděláním častěji, než ti ostatní s tím souhlasí. Lidé žijící v manželství, rozvedení či ovdovělí častěji, než ti svobodní s tím souhlasí. Lidé bez dětí, s jedním dítětem a ti se třemi a více dětmi častěji, než ti se dvěma dětmi s tím souhlasí. Důchodci a lidé na rodičovské dovolené častěji, než ti pracující s tím souhlasí.

Tab. 34 – Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě. Česko, 2005 (v %)

Třídící proměnné		Ano	Ne
Pohlaví	muž	41,20 %	40,24 %
	žena	58,80 %	59,76 %
Věkové kategorie	15–24	20,90 %	79,10 %
	25–34	40,90 %	59,10 %
	35–44	33,50 %	66,50 %
	45–54	23,60 %	76,40 %
	55–64	23,50 %	76,50 %
Vzdělání	ISCED 2	10,93 %	13,71 %
	ISCED 3	68,00 %	67,21 %
	ISCED 4	3,20 %	3,10 %
	ISCED 5	2,27 %	2,87 %
	ISCED 6	14,00 %	11,05 %
Rodinný stav	svobodná/ý	15,60 %	50,90 %
	vdaná/ženatý	17,80 %	54,20 %
	rozvedená/ý	16,30 %	56,50 %
	vdova/vdovec	23,90 %	55,40 %
Počet dětí	Bezdětní	43,50 %	56,50 %
	1	29,70 %	70,30 %
	2	38,90 %	61,10 %
	3	38,40 %	61,60 %
	4	31,20 %	68,80 %
	5	45,50 %	54,50 %
	6 a více	36,00 %	64,00 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	39,70 %	60,30 %
	pomoc v rodinné firmě	16,70 %	83,30 %
	nezaměstnaný	34,10 %	65,90 %
	student, odborné vzdělávání	x	100,00 %
	v důchodu	25,00 %	75,00 %
	mateřská, rodičovská dovolená	24,90 %	75,10 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	25,00 %	75,00 %
	pečující o rodinu nebo domácnost	29,40 %	70,60 %
	jiný	12,50 %	87,50 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 35 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	,186a	1	0,666
Likelihood Ratio	0,186	1	0,666
Linear by linear Association	0,186	1	0,666
N of valid cases	2107		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	34,159a	4	0,000
Likelihood Ratio	35,462	4	0,000
Linear by linear Association	10,699	1	0,001
N of valid cases	2107		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	17,968a	6	0,006
Likelihood Ratio	18,154	6	0,006
Linear by linear Association	3,474	1	0,062
N of valid cases	2107		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	5,526a	3	0,137
Likelihood Ratio	5,637	3	0,131
Linear by linear Association	0,029	1	0,866
N of valid cases	2063		

Vzdělání	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	7,664a	5	0,176
Likelihood Ratio	7,693	5	0,174
Linear by linear Association	0,325	1	0,569
N of valid cases	2107		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	37,585a	8	0,000
Likelihood Ratio	39,57	8	0,000
Linear by linear Association	34,589	1	0,000
N of valid cases	2107		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 36 – Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě. Francie, 2005 (v %)

Třídící proměnné		Ano	Ne
Pohlaví	muž	34,55 %	65,45 %
	žena	37,02 %	62,98 %
Věkové kategorie	15–24	39,10 %	60,90 %
	25–34	51,30 %	48,70 %
	35–44	32,70 %	67,30 %
	45–54	16,50 %	83,50 %
	55–64	16,30 %	83,70 %
	65+	x	100,00 %
Počet dětí	Bezdětní	x	x
	1	44,90 %	55,10 %
	2	39,00 %	61,00 %
	3	25,90 %	74,10 %
	4	25,20 %	74,80 %
	5	11,30 %	88,70 %
	6 a více	14,00 %	86,00 %
Rodinný stav	svobodná/ý	41,20 %	58,80 %
	vdaná/ženatý	35,00 %	65,00 %
	rozvedená/ý	28,70 %	71,30 %
	vdova/vdovec	25,00 %	75,00 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	40,70 %	59,30 %
	pomoc v rodinné firmě	19,00 %	81,00 %
	nezaměstnaný	22,20 %	77,80 %
	student, odborné vzdělávání	36,40 %	63,60 %
	v důchodu	8,00 %	92,00 %
	mateřská, rodičovská dovolená	36,10 %	63,90 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	18,80 %	81,30 %
	pečující o rodinu nebo domácnost	13,60 %	86,40 %
	jiný	25,00 %	75,00 %
	placené školení nebo na rekvalif. kurzu	50,00 %	50,00 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 37 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	1,744 ^a	1	0,187
Likelihood Ratio	1,747	1	0,186
Linear by linear Association	1,743	1	0,187
N of valid cases	2714		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	166,391 ^a	5	0,000
Likelihood Ratio	173,975	5	0,000
Linear by linear Association	137,924	1	0,000
N of valid cases	2714		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	86,648 ^a	5	0,000
Likelihood Ratio	92,124	5	0,000
Linear by linear Association	79,649	1	0,000
N of valid cases	2714		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	15,582 ^a	3	0,001
Likelihood Ratio	15,691	3	0,001
Linear by linear Association	15,519	1	0,000
N of valid cases	2714		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	100,519 ^a	9	0,000
Likelihood Ratio	112,251	9	0,000
Linear by linear Association	0,002	1	0,964
N of valid cases	2714		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 38 – Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě. Švédsko, 2012 (v %)

Třídící proměnné		Ano	Ne
Pohlaví	muž	68,94 %	31,06 %
	žena	69,70 %	30,30 %
Věkové kategorie	15–24	50,00 %	50,00 %
	25–34	74,80 %	25,20 %
	35–44	77,10 %	22,90 %
	45–54	47,20 %	52,80 %
	55–64	50,00 %	50,00 %
	65+	40,00 %	60,00 %
Počet dětí	1	60,10 %	39,90 %
	2	75,40 %	24,60 %
	3	71,60 %	28,40 %
	4	66,50 %	33,50 %
	5	52,30 %	47,70 %
	6 a více	47,30 %	52,70 %
Vzdělání	ISCED 1	60,70 %	39,30 %
	ISCED 2	67,50 %	32,50 %
	ISCED 3	66,50 %	33,50 %
	ISCED 4	65,60 %	34,40 %
	ISCED 5	72,90 %	27,10 %
	ISCED 6	77,80 %	22,20 %
Rodinný stav	svobodná/ý	70,20 %	29,80 %
	vdaná/ženatý	70,20 %	29,80 %
	rozvedená/ý	56,00 %	44,00 %
	vdova/vdovec	50,00 %	50,00 %
Ekonomická aktivita	zaměstnaný nebo OSVČ	72,10 %	27,90 %
	pomoc v rodinné firmě	x	x
	nezaměstnaný	57,10 %	42,90 %
	student, odborné vzdělávání	77,80 %	22,20 %
	v důchodu		100,00 %
	mateřská, rodičovská dovolená	43,80 %	56,30 %
	nemocný, indisponován po delší dobu	x	x
	pečující o rodinu nebo domácnost	50,00 %	50,00 %
	jiný	51,00 %	49,00 %

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Tab. 39 – Chi-kvadrát test nezávislosti-výsledky dle závislosti proměnných

Pohlaví	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	,169 ^a	1	0,681
Likelihood Ratio	0,169	1	0,681
Linear by linear Association	0,169	1	0,681
N of valid cases	2472		

Věkové kategorie	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	178,065 ^a	5	0,000
Likelihood Ratio	169,021	5	0,000
Linear by linear Association	68,538	1	0,000
N of valid cases	2472		

Počet dětí	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	65,183 ^a	5	0,000
Likelihood Ratio	63,28	5	0,000
Linear by linear Association	1,382	1	0,240
N of valid cases	2472		

Vzdělání	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	14,413 ^a	5	0,013
Likelihood Ratio	14,541	5	0,013
Linear by linear Association	11,965	1	0,001
N of valid cases	2465		

Rodinný stav	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	15,586 ^a	3	0,001
Likelihood Ratio	14,71	3	0,002
Linear by linear Association	5,708	1	0,017
N of valid cases	2391		

Ekonomická aktivita	Value	df	Asymptotic Significance
Pearson Chi-Square	80,647 ^a	6	0,000
Likelihood Ratio	75,128	6	0,000
Linear by linear Association	55,049	1	0,000
N of valid cases	2462		

Zdroj: data GGS, vlastní zpracování

Pátá otázka: Řekněte prosím, zda pravidelně využíváte některou ze služeb při péči o dítě.

Podle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 35) se odpovědi českých respondentů na otázku pravidelné pomoci s péčí o děti liší podle některých třídících proměnných, a to podle věku, vzdělání, rodinného stavu, počtu dětí a ekonomické aktivity. Starší lidé častěji, než ti mladší odpovídají ano. Pracující lidé odpovídají ano. Lidé bez dětí či se dvěma a více dětmi častěji odpovídají ano než ti s jedním dítětem.

Podle chí-kvadrát testu nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce (tab. 37) se odpovědi respondentů ve Francii na otázku pravidelné pomoci s péčí o děti liší podle některých třídících proměnných, a to podle věku, rodinného stavu a počtu dětí. Mladší lidé více než ti starší odpovídají ano. Pracující lidé častěji, než ti ostatní odpovídají, že využívají některé ze zařízení. Svobodní lidé častěji než ti žijící v manželství, rozvedení a ovdovělí odpovídají ano. Lidé s jedním či dvěma dětmi častěji odpovídají ano oproti lidem s více dětmi

Podle chí-kvadrát testu (tab. 39) nezávislosti odpovědí v kontingenční tabulce se odpovědi dotazovaných Švédů liší podle některých třídících proměnných, a to dle věku, vzdělání, rodinného stavu, počtu dětí a ekonomické aktivity. Lidé ve věku mezi 25–44 častěji, než ti ostatní odpovídají ano. Osoby žijící v manželství či svobodní více než ti ostatní odpovídají ano. Lidé se dvěma či třemi dětmi více, než ti ostatní odpovídají ano. Lidé s vyšším vzděláním více než ti ostatní odpovídají ano. Zaměstnaní taktéž odpovídají ano ve většině případů.

U všech třech zkoumaných zemí nemělo pohlaví vliv na odpověď respondentů. Hodnoty testu vyšly statisticky nevýznamné.

6.3 Analýza metodou binární logistické regrese

Pro podrobnější analýzu odpovědí, na již výše zmiňované otázky/výroky ze šetření GGS, byla vypracována binární logistická regrese. U proměnné věk byl poslední interval stanoven na 55+, vzdělání bylo sloučeno do tří kategorií, proměnná Počet dětí byla ukončena 3+ (tj. tři a více dětí) a u ekonomické aktivity byly vytvořeny pouze čtyři kategorie. To vše bylo zjednodušeno pro přehlednější binární logistickou regresi, pokud by zůstalo více kategorií, regrese by v některých případech neměla smysl a nešla vypracovat.

První tabulka (tab. 40) zobrazuje poměry šancí a jejich 95 % IS odpovědí „rodiny“ k otázce, zda je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Analyzující odpověď je zde „rodiny“. Referenční hodnotou je zvolen svobodný bezdětný muž ve věku 18–24 let se základním vzděláním, který je zaměstnaný.

Tab. 40 – Poměry šancí a intervaly spolehlivosti pro odpověď: „rodiny“ na otázku: Je péče o předškolní děti úkolem společnosti, rodiny nebo obou? Česko, Francie, 2005, Švédsko, 2012

Proměnné		Česko			Francie			Švédsko		
		Exp(B)	95 % interval spoleh.		Exp(B)	95 % interval spoleh.		Exp(B)	95 % interval spoleh.	
			D	H		D	H		D	H
Pohlaví	muž	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	žena	0,84	0,72	0,97	1,21	1,06	1,38	1,11	0,95	1,289
Věk	18–24	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	25–34	1,55	1,08	2,21	0,78	0,56	1,09	1,03	0,66	1,62
	35–44	1,42	1,08	1,88	0,64	0,51	0,81	0,71	0,53	0,96
	45–54	1,03	0,80	1,34	0,87	0,69	1,09	0,39	0,31	0,50
	55+	1,05	0,81	1,35	0,86	0,69	1,07	0,58	0,45	0,73
Vzdělání	základní	1	1	1	x	x	x	1	1	1
	středoškolné	0,61	0,46	0,79	x	x	x	1,73	1,32	2,26
	vysokoškolské	0,76	0,60	0,96	x	x	x	1,65	1,40	1,95
Rodinný stav	svobodný	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	vdaná/ženatý	0,97	0,68	1,38	0,80	0,56	1,13	1,11	0,65	1,92
	rozvedená/rozvedený	0,85	0,62	1,16	0,80	0,58	1,11	1,47	0,88	2,47
	vdova/vdovec	1,28	0,86	1,89	0,92	0,64	1,32	1,43	0,81	2,50
Počet dětí	bezdětní	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	1	0,39	0,29	0,52	1,13	0,90	1,42	1,14	0,85	1,52
	2	0,62	0,47	0,81	0,90	0,73	1,10	0,91	0,70	1,19
	3+	0,84	0,65	1,08	1,04	0,86	1,24	0,83	0,69	1,00
Ekonomická aktivita	zaměstnaný	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	nezaměstnaný	1,07	0,73	1,56	0,50	0,23	1,09	0,51	0,30	0,85
	student	1,39	0,91	2,12	0,47	0,20	1,10	0,66	0,38	1,15
	mateřská/rodič. dovolená, péče o domácnost	1,51	0,92	2,48	x	x	x	0,45	0,24	0,83

Poznámka: barevné hodnoty jsou statisticky signifikantní. Hodnoty „x“ nebyly dostupné, tedy nevstupovaly do regrese. Ve Švédsku byli čtyři respondenti ve věku 17 let přičtení k první věkové kategorii 18–24 let.

Signifikantně vyšší šance souhlasu s výrokem je v případě Česka již od věku 25–34 let, zatímco u francouzských a švédských respondentů až ve vyšším věkovém intervalu 35–44 let. Ve Švédsku je statisticky signifikantní skupinou dokonce kategorie 55 let a více. Tito respondenti měli o 42 % menší šanci souhlasit s výrokem, než Švédi ve věku 18–24 let. Disparity mezi jednotlivými státy pravděpodobně souvisí s rozdílnou rodinnou politikou každého státu. Úroveň vzdělání hraje statistickou roli v konfrontaci se stanoveným výrokem pouze u českých respondentů, ovšem čeští respondenti s výrokem méně souhlasili. Lze říci, že čím vyšší vzdělání, tím byla menší šance souhlasit s výrokem. Za povšimnutí stojí rovněž to, že ač se jedná o postoj k předškolní péči o dítě, tak rodinný stav respondentů zde není statisticky signifikantní v žádném z uvedených států. Počet dětí vstupuje do kladené otázky pouze v případě českých respondentů, a to jen do počtu dvou dětí. Signifikantně nižší šance souhlasu s tvrzením se v případě ekonomické aktivity týká pouze švédských respondentů.

Poměry šancí s IS pro souhlas (souhlasím a spíše souhlasím) s výrokem, že starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze, jsou uvedeny v tabulce 41. Analyzující odpověď je zde „souhlasím a spíše souhlasím“. I zde lze předpokládat, že výsledky budou do určité míry ovlivněny rozličnou rodinnou politikou každé země.

Tab. 41 – Poměry šancí a intervaly spolehlivosti pro souhlasnou odpověď na výrok, zda starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze. Česko, Francie, 2005, Švédsko, 2012

Proměnné		Česko			Francie			Švédsko		
		Exp(B)	95 % interval spoleh.		Exp(B)	95 % interval spoleh.		Exp(B)	95 % interval spoleh.	
			D	H		D	H		D	H
Pohlaví	muž	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	žena	0,93	0,83	1,03	0,50	0,45	0,55	1,49	1,29	1,71
Věk	18–24	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	25–34	1,30	0,99	1,69	1,13	0,86	1,47	2,77	1,86	4,12
	35–44	1,17	0,95	1,43	1,16	0,96	1,40	1,46	1,11	1,92
	45–54	1,15	0,95	1,40	1,14	0,95	1,35	1,22	0,97	1,54
	55+	1,11	0,92	1,34	1,14	0,96	1,36	1,08	0,87	1,34
Vzdělání	základní	1	1	1	x	x	x	1	1	1
	středoškolské	0,63	0,52	0,75	x	x	x	0,95	0,74	1,21
	vysokoškolské	0,78	0,67	0,91	x	x	x	0,91	0,78	1,06
Rodinný stav	svobodný	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	vdaná/ženatý	1,22	0,94	1,57	1,25	0,96	1,62	1,19	0,70	2,02
	rozvedená/rozvedený	1,07	0,87	1,33	1,10	0,87	1,40	1,11	0,67	1,83
	vdova/vdovec	1,16	0,90	1,50	1,15	0,88	1,49	1,07	0,62	1,84
Počet dětí	bezdětní	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	1	1,20	0,97	1,48	1,02	0,85	1,23	1,20	0,92	1,55
	2	1,26	1,05	1,51	1,23	1,04	1,45	1,22	0,96	1,55
	3+	1,25	1,06	1,47	1,26	1,09	1,45	0,96	0,81	1,14
Ekonomická aktivita	zaměstnaný	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	nezaměstnaný	1,58	1,22	2,04	0,96	0,62	1,50	2,19	1,31	3,66
	student	1,17	0,88	1,56	1,28	0,77	2,14	1,55	0,89	2,68
	mateřská/rodič. dovolená, péče o domácnost	2,07	1,46	2,94	x	x	x	2,19	1,21	3,99

Poznámka: hodnoty „x“ nebyly dostupné, tedy nevstupovaly do regrese. Ve Švédsku byli čtyři respondenti ve věku 17 let přiřčeni k první věkové kategorii 18–24 let.

Na první pohled je patrné, že s výrokem se ztotožňují mladí Švédi. Například Švédi ve věku 25–34 let signifikantně více (cca 2,8krát) souhlasili s tvrzením, než o kategorii mladší Švédi ve věkovém rozpětí 18–24 let. Čeští respondenti dle vzdělání souhlasili signifikantně méně často, avšak vykazují, v porovnání s respondenty z ostatních zemí, jako jediní statisticky významné hodnoty. Větší statistický význam zde měl počet dětí, alespoň v případě českých a francouzských respondentů. Čeští a francouzští respondenti se dvěma a více dětmi dle očekávání více souhlasili s tvrzením než bezdětní. Švédské postoje k danému výroku statisticky nepromítly. Zajímavé je, že s tvrzením starat se o domácnost a rodinu je stejně uspokojující jako vydělávat peníze, jsou signifikantně vyšší hodnoty u nezaměstnaných českých a švédských respondentů. Naopak bylo možné predikovat vyšší souhlas s výrokem, který je patrný u respondentů na mateřské/rodičovské dovolené. Například respondenti na mateřské/rodičovské dovolené v Česku souhlasili s tvrzením téměř dvakrát více než čeští respondenti, kteří docházejí do zaměstnání. Data k Francii nejsou dostupná.

Tabulka č. 42 ilustruje poměry šancí s IS pro souhlas s výrokem, že předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá. Analýza odpovědi „souhlasím a spíše souhlasím“.

Tab. 42 – Poměry šancí a intervaly spolehlivosti pro souhlasnou odpověď na výrok, zda předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá. Česko, Francie, 2005, Švédsko, 2012

Proměnné		Česko			Francie			Švédsko		
		Exp(B)	95 % interval spoleh.		Exp(B)	95 % interval spoleh.		Exp(B)	95 % interval spoleh.	
			D	H		D	H		D	H
Pohlaví	muž	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	žena	0,76	0,69	0,84	0,69	0,63	0,76	0,37	0,31	0,45
Věk	18–24	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	25–34	1,58	1,22	2,05	2,25	1,78	2,84	3,50	1,96	6,27
	35–44	1,72	1,42	2,07	2,29	1,94	2,69	1,78	1,22	2,62
	45–54	1,16	0,97	1,39	1,90	1,63	2,21	1,68	1,23	2,30
	55+	1,12	0,94	1,33	1,33	1,15	1,55	1,54	1,15	2,05
Vzdělání	základní	1	1	1	x	x	x	1	1	1
	středoškolské	0,61	0,51	0,73	x	x	x	0,22	0,17	0,30
	vysokoškolské	0,79	0,69	0,92	x	x	x	0,45	0,36	0,56
Rodinný stav	svobodný	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	vdaná/ženatý	0,85	0,67	1,08	1,66	1,30	2,13	1,42	0,80	2,52
	rozvedená/rozvedený	1,02	0,83	1,24	1,44	1,14	1,81	0,94	0,56	1,59
	vdova/vdovec	1,01	0,79	1,28	1,56	1,21	2,00	0,83	0,47	1,47
Počet dětí	bezdětní	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	1	0,93	0,76	1,14	0,98	0,84	1,14	0,59	0,42	0,82
	2	1,14	0,96	1,35	1,16	1,00	1,34	0,92	0,68	1,24
	3+	1,21	1,04	1,41	1,23	1,08	1,39	1,19	0,96	1,48
Ekonomická aktivita	zaměstnaný	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	nezaměstnaný	1,45	1,14	1,85	0,84	0,55	1,26	2,41	1,33	4,38
	student	1,29	0,98	1,68	1,29	0,81	2,07	1,48	0,79	2,77
	mateřská/rodič. dovolená, péče o domácnost	1,88	1,35	2,61	x	x	x	1,63	0,76	3,47

Poznámka: hodnoty „x“ nebyly dostupné, tedy nevstupovaly do regrese. Ve Švédsku byli čtyři respondenti ve věku 17 let přičtení k první věkové kategorii 18–24 let.

V případě pohlaví je zřejmé, že ve všech uvedených regionech ženy signifikantně méně souhlasí s referenčními muži v otázce strádání dítěte. Je možné tento fakt přisuzovat právě tomu, že ženy bývají převážně pečovateli o děti a často se snaží o návrat na pracovní trh ještě ve věku, kdy jsou děti malé. Například české respondenty měly o 24 % menší šanci souhlasit s výrokem oproti mužským referenčním respondentům v Česku. Obdobná situace je patrná rovněž ve Francii. Mnohokrát vyšší šanci souhlasu s tvrzením lze spatřit u švédských respondentů ve všech věkových kategoriích vůči referenční ve věkovém intervalu 18–24 let. Mladí Švédové ve věku 25–34 let v celku překvapivě souhlasili s výrokem dokonce 3,5krát více, než mladší Švédové ve věku 18–24 let. V případě vzdělání platí, že čím vyšší vzdělání, tím měli respondenti menší šanci souhlasit s kladeným výrokem. Signifikantně vyšší souhlas s tvrzením platí u českých a francouzských respondentů s třemi a více dětmi. Opačný případ je ve Švédsku. Osoby pouze s jedním dítětem souhlasily s výrokem méně, oproti referenčním bezdětným osobám. Nezaměstnané osoby v Česku a ve Švédsku s výrokem, že předškolní dítě zaměstnané matky pravděpodobně strádá, překvapivě vykazují vyšší souhlasný poměr šancí s výrokem oproti referenčním zaměstnaným osobám.

Předposlední tabulka (tab. 43) znázorňuje poměry šancí s IS pro souhlas s výrokem, zda děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání. Analýza odpovědi „souhlasím a spíše souhlasím“.

Tab. 43 – Poměry šancí a intervaly spolehlivosti pro souhlasnou odpověď na výrok, zda děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání. Česko, Francie, 2005, Švédsko, 2012

Proměnné		Česko			Francie			Švédsko		
		Exp(B)	95 % interval spoleh.		Exp(B)	95 % interval spoleh.		Exp(B)	95 % interval spoleh.	
			D	H		D	H		D	H
Pohlaví	muž	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	žena	1,04	0,89	1,21	0,91	0,82	1,01	0,54	0,46	0,62
Věk	18–24	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	25–34	1,62	1,11	2,38	2,15	1,64	2,81	1,82	1,19	2,79
	35–44	1,16	0,86	1,57	1,98	1,64	2,39	1,39	1,04	1,85
	45–54	1,38	1,04	1,82	1,82	1,52	2,16	1,50	1,18	1,91
	55+	1,28	0,97	1,69	1,36	1,14	1,63	1,49	1,19	1,87
Vzdělání	základní	1	1	1	x	x	x	1	1	1
	středoškolné	1,10	0,84	1,44	x	x	x	0,82	0,63	1,07
	vysokoškolské	0,99	0,79	1,24	x	x	x	1,04	0,88	1,21
Rodinný stav	svobodný	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	vdaná/ženatý	1,22	0,82	1,80	0,92	0,70	1,20	1,27	0,74	2,17
	rozvedená/rozvedený	1,00	0,72	1,41	0,84	0,66	1,07	1,26	0,75	2,09
	vdova/vdovec	1,19	0,81	1,76	0,81	0,62	1,07	0,97	0,56	1,69
Počet dětí	bezdětní	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	1	1,10	0,79	1,51	0,77	0,64	0,93	1,01	0,76	1,33
	2	1,32	1,01	1,74	1,10	0,93	1,29	1,07	0,83	1,39
	3+	1,22	0,95	1,57	1,12	0,98	1,29	1,23	1,03	1,47
Ekonomická aktivita	zaměstnaný	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	nezaměstnaný	1,03	0,72	1,49	0,88	0,56	1,39	2,76	1,62	4,72
	student	0,76	0,50	1,15	0,88	0,52	1,49	2,02	1,14	3,58
	mateřská/rodič. dovolená	0,78	0,48	1,27	x	x	x	1,75	0,93	3,30

Poznámka: hodnoty „x“ nebyly dostupné, tedy nevstupovaly do regrese. Ve Švédsku byli čtyři respondenti ve věku 17 let přičtení k první věkové kategorii 18–24 let.

Z tabulky č. 43 lze vyčíst skutečnost, že švédské respondentky měly během výzkumu o 46 % menší šanci oproti referenčním mužům souhlasit s výrokem, zda děti často trpí tím, že se jejich otcové příliš věnují svému zaměstnání. Velmi významně se zde projevuje věk. Téměř všechny věkové kategorie, až na české respondenty ve věku 35–44 let a 55 a více let, vykazují vyšší souhlasné šance v porovnání s referenční nejmladší věkovou kategorií 18–24 let. Zajímavé je, že rodinný stav a vzdělání není dle provedené analýzy v žádné z uvedených zemí statisticky signifikantní. Z hlediska ekonomické aktivity jsou signifikantní hodnoty pouze v případě Švédska. Nezaměstnaní respondenti ve Švédsku vykazují dokonce 2,76 vyšší signifikantní souhlas s daným výrokem vůči referenčním pracujícím Švédům.

V poslední analyzované otázce, zda respondenti využívají některou ze služeb při péči o dítě, je podrobena výzkumu odpověď „ano“. Jako referenční hodnota je zvolen svobodný bezdětný muž ve věku 18–24 let se základním vzděláním, který je zaměstnaný. Jednotlivé poměry šancí (ExpB) a IS pro souhlas s uvedeným výrokem, tj. odpověď „ano“, ve sledovaných zemích Česku, Francii a Švédsku v roce 2005 pro první dvě zmíněné země a ve Švédsku v roce 2012 jsou uvedeny v tabulce.

Tab. 44 – Poměry šancí a intervaly spolehlivosti pro souhlasnou odpověď na otázku, zda respondenti využívají některou ze služeb při péči o dítě, Česko, Francie, 2005, Švédsko, 2012

Proměnné		Česko			Francie			Švédsko		
		Exp(B)	95 % interval spoleh.		Exp(B)	95 % interval spoleh.		Exp(B)	95 % interval spoleh.	
			D	H		D	H		D	H
Pohlaví	muž	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	žena	1,28	1,03	1,58	1,26	1,05	1,51	0,98	0,80	1,21
Věk	18–24	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	25–34	0,62	0,17	2,25	0,31	0,12	0,80	0,45	0,18	1,13
	35–44	0,39	0,12	1,25	0,22	0,09	0,50	0,22	0,11	0,42
	45–54	0,80	0,25	2,55	0,52	0,23	1,19	0,32	0,17	0,59
	55+	1,36	0,41	4,55	1,14	0,48	2,69	1,35	0,72	2,52
Vzdělání	základní	1	1	1	x	x	x	1	1	1
	středoškolské	1,48	1,02	2,16	x	x	x	1,46	0,96	2,21
	vysokoškolské	1,31	1,00	1,71	x	x	x	1,45	1,18	1,77
Rodinný stav	svobodný	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	vdaná/ženatý	0,69	0,23	2,04	0,84	0,31	2,28	0,50	0,06	3,97
	rozvedená/rozvedený	0,64	0,22	1,83	0,90	0,33	2,41	0,58	0,07	4,51
	vdova/vdovec	0,91	0,30	2,71	1,12	0,40	3,13	0,79	0,10	6,26
Počet dětí	bezdětní	1	1	1	x	x	x	x	x	x
	1	0,71	0,24	2,14	1	1	1	1	1	1
	2	2,00	1,49	2,68	0,69	0,54	0,88	2,38	1,79	3,16
	3+	1,23	0,96	1,58	0,71	0,57	0,87	1,04	0,83	1,31
Ekonomická aktivita	zaměstnaný	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	nezaměstnaný	0,35	0,26	0,47	1,66	0,50	5,56	0,20	0,14	0,28
	student	0,53	0,36	0,78	1,01	0,20	5,20	0,41	0,22	0,77
	mateřská/rodič. dovolená	x	x	x	x	x	x	0,14	0,07	0,26

Poznámka: hodnoty „x“ nebyly dostupné, tedy nevstupovaly do regrese. Ve Švédsku byli čtyři respondenti ve věku 17 let přičtení k první věkové kategorii 18–24 let.

V případě této analýzy odpovědí respondentů (v tab. 44), je šance souhlasu s výrokem na hladině významnosti $\alpha = 0,001$ signifikantně vyšší u žen než u mužů v Česku a Francii. Je zřejmé, že šance souhlasu je u českých a francouzských žen téměř stejně vysoká (1,28 Česko a 1,26 Francie). Další signifikantní rozdíly jsou patrné i v následujících kategoriích. Například ve věkových intervalech lze sledovat, že signifikantní vliv je pouze v případě francouzských a švédských respondentů do 54 let. V nejstarší věkové kategorii 55 a více let není ve všech sledovaných státech statisticky signifikantní výsledek, to je logicky dané starší věkovou skladbou respondentů. V případě vzdělání lze zmínit pouze vysokoškolsky vzdělané respondenty ve Švédsku. Počet dětí má signifikantní vliv u všech respondentů se dvěma dětmi, ve všech státech. U francouzských respondentů je tento vliv patrný i v případě tří a více dětí. Ekonomická aktivita hraje svou roli v postoji k výroku v Česku a Švédsku, ve Francii není ekonomická aktivita signifikantní.

Kapitola 7

Závěr

Obsahem této diplomové práce je analýza rodinné politiky v Česku, Francii a Švédsku se zaměřením na péči o předškolní děti. Švédsko a Francie byly vybrány v důsledku společných demografických charakteristik, např. obě země mají vysokou úhrnnou plodnost a také zaměstnanost žen s malými dětmi. Hlavním důvodem výběru Česka byla komparace domácího prostředí za účelem zjistit disparity mezi naším domácím prostředím a demograficky vyspělými regiony prostřednictvím zvolených analytických metod.

Analytické výstupy v diplomové práci, které byly provedeny na základě odpovědí na vybrané otázky ze šetření (data byla poskytnuta přímo organizací Generations and Gender Programme), naznačují rozdílné postoje a názory v jednotlivých zemích, jak v analýze za pomoci chí-kvadrát testu, tak v binární logistické regresi. Rozbory postojů ukazují rozdílné hodnoty v životě respondentů. Názory samozřejmě ve velké míře také ovlivňuje právě rodinná politika daného státu. Ve Francii a Česku jsou některé názory dotazovaných velmi podobné, ačkoliv se Francie řadí do konzervativního modelu a Česko zastupuje postsocialistický. Švédsko se ve většině názorů liší. Tento fakt by se dal právě přisoudit vysoké míře podpory rodin ze strany státu. Rodinná politika ve Švédsku disponuje harmonizačními opatřeními na velmi vysoké úrovni. Ženy jsou velmi podporovány ve své pracovní kariéře, což také dokazuje vysoká míra zaměstnanosti žen na plný pracovní úvazek i přes to, že mají malé dítě. Důraz je v této zemi kladen především na individualismus. Systém péče o děti je velmi komplexní, a tak není těžké sladit rodinný a pracovní život. V Česku je podpora pracujících matek nedostatečná, stále převládá spíše tradiční rozdělení rolí v rodině, kdy žena pečuje o děti a muž je hlavním živitelem rodiny. Chybí zde více možností v oblasti předškolní péče o dítě, většina formálních zařízení je dostupná až od tří let věku dítěte, a tak je často žena nucena zůstat déle na rodičovské dovolené, než by chtěla. Také práce na částečný úvazek není v Česku příliš rozšířena, je tedy často obtížné pro ženy s malými dětmi vrátit se na pracovní trh po delší časové odmlce. Francie nabízí celou řadu předškolních zařízení, takže je snazší skloubit rodinný a pracovní život, avšak zařízení bývají, co se kapacity týká, často nedostupná a rodiny musí volit dražší variantu např. mateřské asistentky. Francouzské ženy využívají hojně práci na částečný úvazek při čerpání rodičovské dovolené, která je zde do tří let věku dítěte. Rodinná politika je zde zaměřena na harmonizaci pracovního a rodinného života.

Úhrnná plodnost v jednotlivých zemích se liší. Francie a Švédsko mají vysokou úroveň plodnosti. Za vysokými hodnotami úhrnné plodnosti stojí právě správně nastavená opatření rodinné politiky. Francie má opatření zaměřena spíše pronatalitně, tedy čím více dětí v rodině, tím lepší finanční příspěvky a Švédsko má opatření orientovaná spíše prorodinně, tedy opatření zaměřena na genderovou rovnost a individualismus v rodině.

Cílem práce bylo popsat vývoj jednotlivých politik, zjistit, jaká dílčí opatření v rámci rodinných politik dané země nabízejí, zaměřit se na péči o předškolní děti a analyzovat hodnotové postoje a názory respondentů, dle vybraného panelového šetření Generations and Gender Survey. Na základě jednotlivých analýz bylo zjištěno, že česká rodinná politika by se měla více inspirovat švédským a francouzským modelem rodinné politiky a konkrétními opatřeními. Samozřejmě ne všechna opatření změní smýšlení občanů v této zemi. Některá zavedená opatření se promítnou až v následujících letech, možná i desetiletí. Avšak minimálně by Česko mělo rozšířit kapacitu předškolních zařízení pro děti od tří let, ale také i pro děti mladší tří let, zapojit více otce dítěte do péče o něj (např. zavedením dalších příspěvků a volných dnů, jako tomu je ve Švédsku) a tím tak více podpořit ženy v jejich pracovní kariéře.

V loňském roce (2020) na podzim a letošní rok (2021) probíhá v Česku další cyklus tohoto výběrového šetření. Šetření probíhá také v dalších zemích. Myslím, že by bylo dobré na základě této diplomové práce porovnat názory respondentů z těchto vybraných evropských zemí se sesbíranými daty z nového šetření, aby byl viděn určitý progres, který udělaly jednotlivé rodinné politiky v zemích na základě odpovědí respondentů.

Seznam použité literatury

- APERIO, 2018. *Společnost pro zdravé rodičovství*. [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <<https://aperio.cz/predskolni-pece-a-vzdelavani-danova-sleva-skolkovne/>>.
- BERÁNKOVÁ, Kateřina. 2004. *Národní zpráva o rodině*. Ministerstvo práce a sociálních věcí [online]. [cit. 2020-05-15]. Dostupné z: <<https://www.mpsv.cz/documents/20142/833915/040804a.pdf/e6ba30f4-b0f5-ea79-42bf-d3ef9ea85611>>.
- ČSSZ. 2020. *O jaké nemocenské pojištění se zajímáte?* [online]. [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <<https://www.cssz.cz/web/cz/penezita-pomoc-v-materstvi>>.
- ČSSZ. 2020. Počet vyplacených dávek nemocenského pojištění v ČR. [online]. [cit. 2020-06-23]. Dostupné z: <<https://data.cssz.cz/graf-pocet-vyplacenych-davek-nemocenskeho-pojisteni-v-cr>>.
- ČSÚ. 2004. *Statistická ročenka Olomouckého kraje – 2004*. [online]. [cit. 2020-08-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/13-7101-04-2004-9__skolstvi-_kultura_a_sport-_zdravotnictvi>.
- ČSÚ. 2018. 2. *Nemocenské pojištění*. [online]. [cit. 2020-09-23]. Dostupné z: <<https://www.czso.cz/documents/10180/90404487/19002919k2.pdf/d7bbc80f-ad0c-4018-a4f9-dfa4ca19208d?version=1.3>>.
- DUVANDER, Ann-Zofie; FERRARINI, Tommy. 2013. *Sweden's Family Policy under Change: Past, Present, Future* [online]. Stockholm: FES [cit. 2020-02-23]. Dostupné z: <<http://library.fes.de/pdf-files/id/10232.pdf>>.
- ESPING-ANDERSEN, Gøsta, 1990. *The three worlds of welfare capitalism*. Princeton University Press.
- FORMÁNKOVÁ, Lenka. et al. 2011. *Bariéry a možnosti využití flexibilních forem práce v ČR z komparativní perspektivy* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR v.v.i., 2011, 171 s. [cit. 2020-11-20]. Dostupné z: <http://www.apa.cz/dokument/Analiza_flexibilniho_zamestnavani.pdf>.
- FÖRSÄKRINGSKASSAN. 2018. *Social insurance in figures 2018* [online]. Stockholm, [cit. 2020-06-30]. Dostupné z: <<https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/9d2fe83dhttps://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/9d2fe83d-f16f-4321-b583-9cef8362320b/socialforsakringen-i-siffror-2018-engelsk.pdf?MOD=AJPERES&CVIDf16f->>

- 4321-b583-9cef8362320b/socialforsakringen-i-siffror-2018<https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/9d2fe83d-f16f-4321-b583-9cef8362320b/socialforsakringen-i-siffror-2018-engelsk.pdf?MOD=AJPERES&CVIDengelsk.pdf?MOD=AJPERES&CVID=>>.
- FÖRSÄKRINGSKASSAN. 2020. *Förälder*. [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <<https://www.forsakringskassan.se/privatpers/foralder/>>.
- FREJKA, Tomas; GIETEL-BASTEN, Stuart, 2016. Fertility and family policies in Central and Eastern Europe after 1990. *Comparative Population Studies*, 41(1), s. 3–56.
- GGs. Generations and Gender Survey Czech Republic. ©2020 [online]. [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <<https://www.czech-ggs.cz/>>.
- GUPTA, Datta N.; SMITH, Nina.; VERNER Mette. 2006. IZA DP No. 2014: Child Care and Parental Leave in the Nordic Countries: A Model to Aspire to? IZA [online]. [cit. 2020-04-05]. Dostupné z: <<https://www.iza.org/publications/dp/2014/child-care-and-parental-leave-in-the-nordic-countries-a-model-to-aspire-to>>.
- HAAS, Linda. 1996. Family policy in Sweden. *Journal of Family and Economic Issues* [online]. 17(1), 47-92 [cit. 2020-05-25]. Dostupné z: <doi:10.1007/BF02265031>.
- HINDLS, Richard. 2007. *Statistika pro ekonomy*. 8. vyd. Praha: Professional Publishing. ISBN 8086946436.
- HOEM, Britta; HOEM, Jan M., 1996. Sweden's family policies and roller-coaster fertility. *Journal of Population Problems*, 52(3–4), s. 1–22.
- HÖHNE, Sylva, 2017. Změny v čerpání rodičovského příspěvku v demografických souvislostech. *Demografie*, 59(1), s. 5–22.
- KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ. 2008. *Zpráva komise radě, evropskému parlamentu, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů. Provádění barcelonských cílů týkajících se zařízení péče o děti předškolního věku*. [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0638:FIN:CS:PDF>>
- KUCHAŘOVÁ, Věra et al. 2019. *Česká rodina na počátku 21. století: životní podmínky, vztahy a potřeby*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON).
- KUCHAŘOVÁ, Věra et al. 2020. Zpráva o rodině. [online]. [cit. 2020-05-23]. Dostupné z: <<https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Zpr%C3%A1va+o+rodin%C4%9B+2020.pdf/c3bdc63d-9c95-497d-bded-6a15e9890abd>>.
- LEITNER, Sigrid. 2008. Varieties of Familialism. The caring function of the family in comparative perspective. *The Official Journal of the European Sociological Association European Societies* 54(4): 353–375. [online]. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/fss/jaro2016/VPL457/um/62287526/Leitner_Varieties_of_familialis m.pdf>.
- MELOUN, Milan a Jiří MILITKÝ, 2006. *Kompendium statistického zpracování dat: metody a řešené úlohy*. Praha: Academia, 2002, 764 s.

- MORAVCOVÁ, Dana. 2006. Systém předškolního vzdělávání ve Švédsku. Metodický portál RVP.CZ [online]. [cit. 2020-06-13]. Dostupné z: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/po/475/SYSTEM-PREDSKOLNIHO-VZDELAVANI-VE-SVEDSKU.html>>.
- MORGAN, Patricia. 2006. *Family Policy, Family Changes: Sweden, Italy and Britain Compared* [online]. London: © The Institute for the Study of Civil Society [cit. 2020-04-23]. Dostupné z: <<https://www.civitas.org.uk/content/files/FamilyPolicyFamilyChangesFeb06.pdf>>.
- MPSV. 2017. *Koncepce rodinné politiky*. [online]. [cit. 2020-09-05]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Koncepce_rodinne_politiky.pdf/5d1efd93-3932-e2df-2da3-da30d5fa8253>.
- MPSV. 2019. *Jesle jsou zpět! Budou dostupné a výhodné pro rodiče, zaměstnavatele i stát*. [online]. [cit. 2020-07-20]. Dostupné z: <<https://www.mpsv.cz/documents/20142/511219/TZ+-+Jesle+jsou+zp%C4%9Bt%21+Budou+dostupn%C3%A9+a+v%C3%BDhodn%C3%A9+pro+rodi%C4%8De%2C+zam%C4%9Bstnavatele+i+st%C3%A1t.pdf/005179b4-93cd-663d-f44a-cb39eec47403>>.
- MPSV. 2020. *Porodné*. [online]. [cit. 2020-08-23]. Dostupné z: <<https://www.mpsv.cz/-/porodne>>.
- MPSV. 2020. *Slučitelnost profesních a rodinných rolí*. [online]. [cit. 2020-07-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225508/Slucitelnost_profesnich_a_rodinnych_rol_i_na_web.pdf/f492f525-a9cd-2acc-1a5d-989a22f410dc>.
- MPSV. 2021. *Mikrojesle*. [online]. [cit. 2021-02-23]. Dostupné z: <<https://www.mpsv.cz/mikrojesle>>.
- PALONCYOVÁ, Jana, BARVÍKOVÁ, Jana, KUCHAROVÁ, Věra, SVOBODOVÁ, Kamila, ŠŤASTNÁ, Anna, 2013. *Rodinné chování a rodinná politika jako kontext systému denní péče o děti ve Francii a v České republice*. 1.vyd. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2013, 95 s.
- PALONCYOVÁ, Jana, BARVÍKOVÁ, Jana, KUCHAROVÁ, Věra, SVOBODOVÁ, Kamila, ŠŤASTNÁ, Anna, 2013. *Systém denní péče o děti do 6 let ve Francii a v České republice*. 1.vyd. Praha: VÚPSV, v.v.i., 2013, 208 s.
- PAVLÍK, Zdeněk; RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka; ŠUBRTOVÁ, Alena, 1986. *Základy demografie*. Praha: Academia.
- ROSTGAARD, Tine. 2014. *Family policies in Scandinavia* [online]. Stockholm: FES [cit. 2020-07-27]. ISBN 978-3-86498-817-2. Dostupné z: <<https://library.fes.de/pdf-files/id/11106.pdf>>.
- RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka. 2004. Změny generační plodnosti v České republice se zaměřením na vzdělání žen. *Demografie*. 2004, roč. 46, č. 2, s. 77–90.
- ŘEHÁKOVÁ, Blanka, 2000. Nebojte se logistické regrese. *Sociologický časopis*, 36(4), s. 475–492.
- SIROVÁTKA, Tomáš, 2006. *Rodina a reprodukce versus zaměstnání a role sociální politiky*. In SIROVÁTKA, Tomáš et al. *Rodina, zaměstnání a sociální politika*. 1.vyd. Boskovice: Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity v Brně, 2006, s. 152–168.

- SIROVÁTKA, Tomáš; BARTÁKOVÁ, Helena, 2008. *Harmonizace rodiny a zaměstnání v České republice a role sociální politiky*. In SIROVÁTKA, Tomáš a HORA, Ondřej. *Rodina, děti a zaměstnání v české společnosti*. 1.vyd. Boskovice: Albert, 2008, s. 63–96.
- ŠŤASTNÁ, Anna; KOCOURKOVÁ, Jiřina; ŠPROCHA, Branislav, 2019. Parental Leave Policies and Second Births: A Comparison of Czechia and Slovakia. *Population Research and Policy Review*, s. 1–23.
- TOULEMON, Laurent, PAILHÉ, Ariane, ROSSIER, Clémentine, 2008. France: High and stable fertility. *Demographic Research*, vol. 19(16), s. 503–556.
- V Česku se znovu rozšíří jesle, do roku 2024 nahradí dětské skupiny, schválila vláda. 2020. Aktuálně.cz [online]. [cit. 2020-08-29]. Dostupné z: <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/v-cesku-se-znovu-rozsiri-jesle-nahradi-detske-skupiny-schval/r~99e3af4acaa411ea8972ac1f6b220ee8/>>.

Seznam datových zdrojů

- HFD, 2020. *The Human Fertility Database* [online]. Rostock, Wien, [cit. 2020-11-03]. Dostupné z: <<https://www.humanfertility.org/cgi-bin/main.php>>.
- EUROSTAT. 2020. *Database – Population and social conditions – Education and training* [online]. Lucembursko: Eurostat, 2020. [cit. 2020-11-02]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.
- EUROSTAT. 2020. *Database – Population and social conditions – Demography and migration – Fertility* [online]. Lucembursko: Eurostat, 2020. [cit. 2020-11-02]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.
- EUROSTAT. 2020. *Database – Population and social conditions – Demography and migration – Population* [online]. Lucembursko: Eurostat, 2020. [cit. 2020-11-02]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>>.
- MPSV. 2020. *Vybrané statistické údaje – Počet příjemců rodičovského příspěvku podle pohlaví*. [online]. MPSV, 2020. [cit. 2020-03-10]. Dostupné z: <<https://www.mpsv.cz/web/cz/vybrane-statisticke-udaje>>.
- OECD Family Database. 2020. *OECD Family Database* [online]. OECD, 2020. [cit. 2020-11-10]. Dostupné z: <<http://www.oecd.org/els/family/database.htm>>.